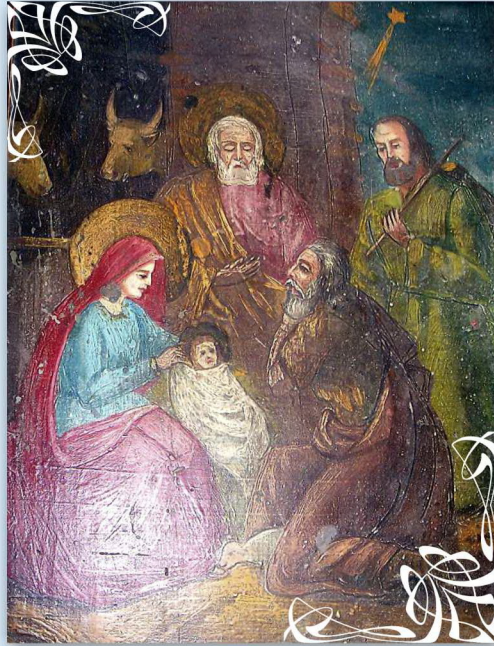

GHEORGHE GHERGHE

LĂȚEȘTI
SĂRĂȚENI
SCHINENI

Editura SFERA - Bârlad, 2012

GHEORGHE GHERGHE

LĂȚEȘTI. SĂRĂȚENI. SCHINENI

1493-2013

520 de ani de la prima atestare documentară

Culegere text: Mihaela Ghețau
Tehnoredactare: Bogdan Artene

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GHEORGHE, GHEORGHE

Lățești, Sărățeni, Schineni / Gheorghe Gheorghe. - Bârlad : Sfera, 2012-
vol.

ISBN 978-606-573-199-8

Vol. 1. - 2012. - ISBN 978-606-573-200-1

GHEORGHE GHERGHE

**LĂȚEȘTI
SĂRĂȚENI
SCHINENI**

Vol. I

**Editura Sfera
Bârlad - 2012**

SPONSORI:

Remus Mihăilă, Emil Savin

ambii cu origini în satul Lățești.

Banul se duce, omul rămâne.

**Autorul răspunde, pentru schimb de informații,
la numerele de telefon: 0335 423 446, 0742 955180**

Doamnelor Rodica Gherghe, Doina Joghiu,
nepoatele lui Constantin Curiman din Lățești și
Gheorghe Enuță din Schineni

și întregii familii

Ilinca-Teodora, Georgiana-Nicoleta, Remus
Mihăilă, Rareș-Ștean, Mălina-Ana, Sidonia-Elena,
Marius Diaconu,

dar și pentru

Sorin Joghiu, Liana, Lukas Jürgen

să nu uite că au strămoși și în satele: Lățești,
Sărățeni, Schineni.

Domnului profesor... cu dragoste !

În amintirea frumoaselor clipe pe-trecute în vecinătatea de suflet a profesorului de trecute vremuri Gheorghe Gherghe, mânuitor neîntrecut de atâtea vorbe și tăceri pline de-nțelesuri.

E foarte mândru de satul său. O fi primul cărturar al familiei sale din Țara Gorjului, dintr-un sat c-o rezonanță aparte?!... L-a părăsit la vârsta buletinului de identitate, pentru a se stabili o vreme, cu familia, în Cetatea de Foc a Hunedoarei. La vârsta majoratului, a plecat și decolo în capitala Moldovei, spre a învăța câte-ceva din tainele istoriei.

N-a mai părăsit de atunci Țara lui Dragoș-Vodă, făcându-și apostolatul într-un sat deluros. De ce?! „Cherchez la femme!”

Adună cioburi de oale... sparte de vremuri, zapise, ucaze, monede bătute-n timpuri străvechi de cine știe ce domnitor și-și sparge capul cu toponime, antroponime ori cu geneza neamurilor de pe Pământ.

Ține cu tot dinadinsul să lase impresia că e detașat de realitate, că nu-i interesat de... gura lumii. E doar o interfață, un paravan, după care-și ascunde o oarecare timiditate și – mai ales – o sensibilitate exacerbată. E un temperament moderat, dar să te ferească Dumnezeu de gura lui! Devine sarcastic, sardonice, fiind în stare să te facă mici fărâme, să te aneantizeze, de-l superi cumva pe nedrept...

E scandalos de stereotipic, de previzibil și unii, știindu-l, îl provoacă, spre a se distra pe-nfundate... El îi ignoră maioreșcian, retrăgându-se discret în turnu-i de fildeș.

Curios totuși, la critică, reacționează cu întârziere, ca moldoveanul... O fi trecut vreunul prin satul lui pe vremea secetei celei mai mari de pe la mijlocul veacului trecut?!... Cine știe?!... Așa l-a tras însă în Moldova! Ce ziceți?!...

Cică-ar fi lăsat testimonial să fie înhumat în satul natal!... Mira-m-aș s-aibă parte!...

Comentează pertinent pasaje din Biblie, se crede un bun creștin, dar nu-și întoarce și celălalt obraz... Zice dumnealui că doar Mântuitorul ar fi făcut-o!... Auzi-!

Nu-i strâns la pungă, cu toate că nu-i din cei cu dare de mână, parcimonios este doar cu laudele la adresa altora. Vă spusei parcă mai sus că-i orgolios nevoie-mare!...

Se hrănește cu ideea că prostia e un rău necesar, altfel nu s-ar băga de seamă înțelepții...

Crede, de asemenea, spusele cronicarului, cum că să te fe-rească Dumnezeu de furia mulțimii – o hidră cu mii de capete –, că n-ai scăpare!...

Nu-și schimbă opiniile ca lenjeria intimă, tocmai de aceea ai nevoie de argumente tari ca piatra pentru a-l face să creadă-n spusele sale...

De-i pui o problemă ce nu-l interesează, îți spune franc, de la obraz, că nu-și obosește... mintea! Grijiu omul!

Nu bate câmpii (întotdeauna?!...), a bătut însă câmpurile județului „per pedes apostolorum”, în căutarea de cioburi ori de biserici și mănăstiri uitate de vreme. A scris și cărți despre ele și-o să mai scrie, pentru că nu duce-n spinare mai mult de un lustru și jumătate.

Că veni vorba! Și-a tras o casă la marginea târgului, musai c-o grădiniță de flori, pe care le-ngrijește cu mâinile dumisale... Spune că din cauza cutremurului, că de la etajul al VI-lea – nu avea cum să sară pe fereastră, pe... ceva moale. Mă rog, fie-n bafta dumnealui, nu-i așa?!...

Să nu-mi uit vorba! În grădinița cu flori se simte ca în Eden, dar binevoitorii îl povățuiesc să ia aminte la pățania strămoșului, în chestia cu merele, mă-nțelegeți!...

Nu încape îndoială că s-a vorbit cu toți primarii târgului să nu care cumva să-l „urbanizeze”, că lui i-i bine așa, ca la țară, alminterea nu se explică de ce n-are drum de piatră, n-are trotuar, n-are canalizare, n-are gaz. Înnoată prin noroaie, parcă-ar face vălătuci... Când e soare, e ca-n Rai, când plouă: „Lasciatti ogni speranza voi ch’entrata!...”

Câinii îl latră, tot ei îl mușcă de pantaloni... Doar oamenii (răi?!) îl mușcă de... fundul pantalonilor... Lui nici că-i pasă... El este... Domnul Profesor!...

E un bun caseur, dacă ai știința de a-l stimula cu o chestiune interesantă, la care să știe și să vrea a-și da cu părerea. Apoi e bine să-l ascuți, iar – în pauze... să mai arunci, acolo, o nedumerire, o întrebare ceva!

Bea tutun peste măsură și cafeaua cu măsură... Una caldă, una rece! Vinu-i place doar de-i rece, roșu, îmbuteliat și-n... companie. Singur nu ți-ar bea, să-l pici cu lumânarea!...

Se îmbracă precum țăranul de la oraș: iarna – căciulă de miel, pleoștită pe cap, cum o da Dumnezeu, și haina de piele neagră și îmblănită; primăvara devreme – pălărie cu boruri mari, aruncată pe cap, și haină de piele subțire; vara – n-am apucat a-l vedea în cămașă cu mânecă scurtă, cum i-ar place dumisale. În picioare, fie iarnă, fie vară – încălțări ieftine și pline de noroi, c-a doua zi iar... plouă!...

De familie nu-ți vorbește, nu din cine știe ce pudori ori discreție, ci pentru că-i un egoist veritabil, totul se-nvârte în jurul Lui!...

Nu-i așa, mister double G?!... adică Gheorghe Gherghe (profesor).

A. J. Istrate

Cârja, 7.07.2008

Profesorul Gheorghe Gherghe

Autorul acestei cărți, Gheorghe Gherghe, s-a născut în 20 ianuarie 1950, în satul Zăicoi, comuna Dănciulești, județul Gorj. Părinții au fost Maria și Nicolae Gherghe, români, locuitori ai satului, agricultori și muncitori. Își cunoaște strămoșii, după cei patru bunici, pentru câteva sute de ani, după doi având ascendenți în neamuri de preoți. A fost elev al Școlii cu clasele I-IV Zăicoi în

La 30 de ani

perioada 1957-1961, apoi al Școlii cu clasele I-VIII Dănciulești în perioada 1961-1964. Începând cu 1964, pentru cinci ani, a fost elev al Liceului nr. 2 din Hunedoara, astăzi Emanoil Godju, acolo urmând și clasa a VIII-a gimnazială. Între anii 1969-1973 a fost student al Facultății de Istorie-Filozofie, din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. În 1977 a obținut licența cu teza „Românii din sudul Dunării până în secolul al XVIII-lea”, conducător științific fiind profesorul Ilie Grămadă. Pe 1 septembrie 1973 și-a început cariera didactică la Liceul Murgeni, județul Vaslui, după care a continuat, până în 1978, la Școala Sărățeni din aceeași comună. Între anii 1978-2009 a desfășurat o activitate îndelungată la Școala cu clasele I-VIII Banca Gară, din comuna Banca, județul Vaslui (cu două mici întreruperi: în anul școlar 1992-1993 la liceul „Mihai

Eminescu” din Bârlad și 2005-2006 la Școala Sălceni din comuna Pochidia). Din 2009 a devenit profesor al Școlii „Tudor Pamfile” din Bârlad.

În timpul activității de la Banca a cunoscut-o pe doamna Ruxandra Alaiba, muzeograf și arheolog, pe care a însoțit-o aproximativ 10 ani pe șantier arheologic. Căpătând experiență a continuat pentru mulți ani activitatea de cercetare arheologică de suprafață pe teritoriul județului Vaslui, descoperind peste 100 de situri arheologice. Rezultatele acestei cercetări au fost valorificate în aproximativ 150 de articole publicate, multe în colaborare cu Marin Rotaru, în diferite reviste de cultură. A colaborat la următoarele reviste: „Est”, „Țara de jos”, „Elanul”, „Prutul”, „Gheorghe Ghibănescu”, „Cronica Episcopiei Hușilor”, „Acta Moldaviae Meridionalis”, „Acta Tutovensis”, „Noi, Zăicoienii”.

A fost redactor șef adjunct la revista „Elanul”, până în anul 2007. În prezent este redactor la revistele „Prutul” și „Gheorghe Ghibănescu” din Huși, reviste fondate de profesorul Costin Clit. În ianuarie 2011 a fondat revista „Noi, Zăicoienii”, o revistă pentru satul natal din județul Gorj. În vara anului 2011 a înființat Asociația Culturală „Noi, Zăicoienii”, lângă care a adunat mulți intelectuali ai satului, împrăștiați în toată țara.

Profesorul Gheorghe Gherghe a fost inițiatorul și creatorul Asociației Culturale „Academia Rurală Elanul”. În conformitate cu legislația, trebuia să fie trei membri la înființare și ia asociat pe Marin Rotaru, un colaborator în acea vreme și pe avocatul și prietenul Dumitru Bouroș din Bârlad, originar din satul Banca. Vechiul colaborator a trădat la prima intersecție și pentru ai da o lecție, profesorul Gheorghe Gherghe i-a făcut cadou Asociația Culturală, dar cine trădează o dată o face și în continuare, demonstrația fiind făcută de atitudinea dânsului în continuare. Nu toți bătrânii mor frumos!

Profesorul Gheorghe Gherghe a publicat câteva cărți cu caracter monografic: „Comuna Banca” (2002), „Ghenuță Coman

– o viață dedicată arheologiei” (2003), „Mănăstirea Moreni” (2004), Mănăstirea „Pârvești” (2005) – în colaborare cu Marin Rotaru, „Mănăstirea Bujoreni” (2008), „Parohia Banca” (2009), „Prima carte pentru Zorleni” (2009) – în colaborare cu Sidonia-Elena Diaconu. În anul 2010, în semn de respect pentru satul natal, Zăicoi din Gorj, a publicat cartea „Parohia Zăicoi și neamul meu”. De mai mulți ani se documentează pentru monografiile comunelor: Pochidia, Coroiеști, Frunțișeni, Băcani.

Cunoaște bine satele de pe Valea Sărata, fiind profesor timp de 4 ani la Școala Sărățeni, adus aici de soție, profesoară de limba și literatura română, Rodica Gherghe, născută Enuță, în satul Lățești. În prezent,

profesorul Gheorghe Gherghe este triplu bunic, având două nepoate, Mălina Ana Diaconu, Ilinca Teodora Mihăilă și un nepot, Rareș Ștefan Diaconu. Cele două fiice: Georgiana Nicoleta, căsătorită Mihăilă, este stabilită în Galați, iar Sidonia-Elena, căsătorită Diaconu, este stabilită în Bârlad. Dar, urmașii domnului profesor Gheorghe Gherghe au strămoșii și în satele de pe Valea Sărata.

La 60 de ani

Mihaela Ghețău

Introducere

Cine suntem și ce vrem?

De ce o carte pentru aceste sate? Este o întrebare firească. Autorul este venit în satul Lățești în anul 1973, din Țara Gorjului, ca profesor de istorie și ca soț al doamnei Rodica, profesor de limba și literatura română, cu ascendență în familiile Enuță din Schineni și Curiman din Lățești. Atunci, în 1973, erau în aceste sate două școli cu clasele I-VIII în satele Sărățeni și Schineni și una cu clasele I-IV în satul Lățești. Am găsit la aceste școli: educatoare, învățătoare, profesori, o generație de dascăli înlocuită în prezent de alta. Destinul a fost aspru cu bărbații, majoritatea părăsind această lume. Au plecat: Istrate Dumitru, Rugină Ion, Rugină Ștefan, Titu Simion, Varvara Jean, Tufă Costel, Tufă Marius, Toderiță Virgil. Am mai rămas trei, toți trecuți de 60 de ani: subsemnatul, Ion (Nicu) Țicău, Rugină Miluș. Doamnele sunt toate în viață: Istrate Elena, Varvara Tincuța, Simion Natalia, Rugină Natalița, Tufă Olga, Rodica Gherghe, Rugină Gicuță. A plecat o doamnă, Savin Claudia, mai tânără, din generația nouă, plecare care a sărăcit școala și satul, o doamnă cu inimă mare, îndrăgostită de satele de pe valea pârâului Sărata, dornică de cunoaștere și păstrare a culturii locale.

Elevi erau mulți, atunci, disciplinați și dornici de cunoaștere. Pe mulți i-am uitat, pe alții nu. Nu i-am putut uita pe: Pavel Genovel, Mitrofan Caesar, Mutu Diana, Nasie Antonel,

Mihordea Viorel, Mitrofan Toader, Țicău Victor. Sunt plecați toți din sat, periodic revin. Știu că unii din ei așteaptă o monografie a satelor de la profesorul lor de istorie. Dator m-am simțit și eu întotdeauna. Ca profesor am învățat întotdeauna de la cine am avut ce și i-am învățat pe cei care au vrut. Dar ca profesor mă simt dator să rămân educator, să continui să-i învăț pe alții și după ce voi rămâne un simplu dascăl în re tragere. Una din modalități o constituie publicarea unei monografii. Sunt sigur că informațiile prezentate într-o carte monografică sunt necesare pentru elevii comunității locale, dar sunt dorite și de mulți cetățeni, dornici de cunoaștere, pasionați de istorie și cultură. Au apărut multe monografii, în ultimul timp. Majoritatea, dacă nu toate, sunt incomplete. De altfel, se spune că o monografie este depășită în momentul publicării. N. Iorga credea că vom avea o adevărată istorie națională în momentul când vom avea istoria tuturor localităților. Pornind de la această observație suntem convinși că aceste monografii sunt necesare, chiar incomplete. Nici nu s-ar putea termina o monografie, deoarece nu vom avea niciodată toată informația. Chiar dacă am dispune de toate documentele, o monografie trebuie rescrisă, deoarece cu trecerea timpului se schimbă mentalitatea și percepțiile oamenilor sunt altele. Despre Ștefan cel Mare au scris sute de istorici și tot se mai scrie și se va mai scrie. Dacă am crede că am spus totul ar însemna că am limita cunoașterea.

Monografiile pentru satele noastre sunt foarte necesare, trăind noi vremuri când aceste vechi comunități au intrat în regres.

Suntem liberi să ne stabilim oriunde până în Portugalia. Mulți au început să-și urască satul și țara, devenind de fapt niște dezrădăcinați. Oricât de bine și frumos va fi pe alte meleaguri, liber ca în satul tău nu ești nicăieri. Plecat în Europa ești al nimănui, ești o simplă ființă trecătoare. O ființă trecătoare ești și la tine acasă, dar acolo sunt mormintele tuturor care au făcut ca tu să exiști.

Dar, cum am putea noi să cuprindem totul într-o carte, pe care s-o numim monografie? Grea sarcină, mai degrabă imposibilă. Nu putem, dar vom face un lucru mai simplu, încercăm să pornim la acest demers, alcătuind o operă de cunoaștere a civilizației și culturii locale pe volume. Vom publica atâtea volume câte ne va permite Dumnezeu. Ne gândim ca în viitor în funcție de informațiile noi la care vom avea acces să revenim și asupra capitolelor deja scrise. Încercăm să păstrăm o anumită libertate a capitolelor publicate în așa fel încât ele să poată fi consemnate separat și cu alte prilejuri. Dacă vor dori și alții să scrie despre aceste sate va fi foarte bine, vor îmbogăți nivelul de cunoaștere al acestor locuri, al oamenilor care de multe generații au viețuit aici și al realizărilor lor bune sau rele, după puterile lor. Ce n-au putut ei au lăsat în seama noastră.

Cadrul natural

În 1968, fosta comună Schineni formată din satele Schineni, Sărățeni, Lățești a fost inclusă în comuna Murgeni. Cele trei sate sunt așezate în bazinul pârâului Sărata, afluent pe dreapta al Elanului. Este un pârâu mic de 10 km lungime, cu debit temporar, cu izvoarele în masivul Ciomaga. În partea superioară este alimentat de două pârâiașe, unul cu pornire din marginea nord-estică a Dealului Ciomaga, iar celălalt din satul Sărățeni, fost Dragomănești.

Dealul Ciomaga, cu aspect de masiv, domină zona, având o înălțime de 318 m. Spre sud-est se continuă până în șesul Elanului prin dealurile Mihoanea – Băbăneasa, Comorii, Ciubucăreasa iar în partea sud-vestică și vestică cu Dealul Morii, Dealul Sărății și Dealul Vrăbieștilor.

Teritoriul aparține zonei de contact între Dealurile Fălciului și depresiunea colinară Horincea – Elan – Prut, ambele subunități ale Podișului Bârladului. Valea Sărata se deschide spre sud-est unde se unește cu Valea Elanului. Zona a fost favorabilă habitatului uman în toate timpurile. Dealurile au oferit protecție împotriva vânturilor și condiții pentru dezvoltarea culturilor de pomi și vie. Terenurile neproductive au fost împădurite, formând zone de refugiu în vremuri de restriște. Solul fertil și izvoarele au oferit o atracție în plus pentru stabilirea comunităților umane. Legătura cu satele de pe văile Lișcovului, Mihoanei, Elanului sau făcut peste dealuri și pe valea pârâului Sărata pe direcția nord-sud. În prezent legătura între orașul Murgeni și comuna Mălușteni se face printr-un drum modernizat ce trece prin satul Sărățeni.

Așezări atestate arheologic

Valea pârâului Sărata este dominată la nord de masivul Ciomaga și mărginită la est de pârâul Mihoanea, la sud-est de pârâul Elan și la vest de pârâul Lișcov. La est, zona fostei comuna Schineni cuprinde și Valea Bujorenilor, numită și Valea Țărnei. Toate văile se deschid spre sud-est, unde pâraiele își unesc puțina apă cu Elanul. De la nord-est spre sud-est, din dealul Ciomaga spre Elan, relieful descrește până se pierde în câmpie. Zona a oferit condiții optime pentru habitatul uman încă din paleolitic.

În paleolitic omul, din cauza climei reci cu dezghețuri scurte vara când se produceau inundații în zonale joase, omul a fost nevoit să locuiască în zonele înalte apărate de păduri și în apropierea izvoarelor. Aici, în apropiere de Ciomaga, la izvoarele Lișcovului, condițiile de trai au fost favorabile. Zona a fost foarte bine cercetată de noi după anul 2000, dar mai ales de Mihalache Brudiu, Ghenuță Coman, Marin Rotaru¹.

1. În punctul „Lacul Rața” (culmea de deal) s-au descoperit gratoare și piese coup de buriu aparținând epigravetianului².

2. Pe versantul estic al aceluiași deal, în punctul „Stejarul lui Filiuță” au fost descoperite gratoare pe așchie, unghiforme, rotunde, gratoare nucleiforme și un tip de gratoar mixt, gratorul persoar, burine, lame a dos a battu, toate aparținând epigravetianului³.

3. Pe cursul superior al pârâului Leaua, în apropierea așezărilor paleolitice, pe partea dreaptă către satul Mălușteni și pe stânga către satul Schineni, pe aproximativ 1 km din lungimea văii, a fost descoperită o așezare intens locuită, în mai multe perioade, începând cu paleoliticul și până în secolele XI-XII.

Au fost găsite aici silexuri paleolitice și neolitice, de altfel perioada neolitică fiind foarte bine reprezentată aici prin resturi aparținând Culturii Criș, Cucuteni A. Din epoca bronzului, în stațiune Foltești II au fost găsite topoare de silex șlefuit, din bronz și ceramică. Epoca fierului este pusă în evidență de ceramica hallstattiană, de săgeți de bronz cu trei aripioare, urmate de ceramică de tip La Tène, după care se continuă cu o așezare carpică, unde s-a descoperit și o necropolă. Urmează o așezare specifică Culturii Sântana de Mureș din secolul al IV-lea d.H. confirmată de resturi de locuire din secolele V-VI și XI-XII⁴.

SCHINENI

1. În zona satului Schineni, zonă înaltă, parte componentă a masivului Ciomaga, condițiile prielnice viețuirii umane au creat condiții apariției unor vechi așezări.

2. În marginea nord-vestică a satului, în jurul lutăriei dintre locuințele lui Rugină și Simion, s-au descoperit resturi de locuire aparținând sfârșitului epocii bronzului, Cultura Noua⁵.

3. Cu aproximativ 400 m mai la sud, în locul numit „La Horă” au fost descoperite resturi de locuire din secolele II-III și IV⁶.

4. În zona cuprinsă între școală, vechiul magazin și dreapta pârlului au fost descoperite fragmente ceramice aparținând Culturii Noua, Hallstatt-ului și Cultura Sântana de Mureș (sec. IV d.H.)⁷.

5. La circa 500 m nord-vest de sat, pe panta de est a Dealului Ciomaga, în punctul numit „Foișor” au fost descoperite fragmente ceramice din epoca bronzului, culturii Monteoru și din epoca fierului, perioada hallstattiană⁸.

6. La aproximativ 300 m est, sub piscul „Foișorului” în locul numit „Via Balmuș” au fost descoperite resturi din perioada La Tène, dar și resturile unui sat din secolele XVII-XVIII⁹.

7. La obârșia pârâului Sărata au fost descoperite resturi ceramice aparținând perioadei La Tene⁹.

SĂRĂȚENI

1. În fața școlii, de o parte și de alta a râpei, s-au descoperit resturi de locuire din perioada secolelor IV, V-VI, VI-VII, VIII-IX și X-XI. Descoperiri mai importante: două vase din sec. VIII-IX, o secure de fier, două monede bizantine, una emisiune Roman III Argyros și alta Justin I¹⁰.

2. Pe malul stâng al râpei, cu ocazia confecționării unor chirpici au apărut resturi arheologice, salvate de profesorul Florin Varvara și depozitate într-o vitrină pe holul școlii¹¹.

Din materialul ceramic fragmentar s-a reușit restaurarea unui vas și s-a refăcut jumătatea inferioară a altui vas. Primul este o oală-borcan de formă bitronconică, cu corpul alungit, lucrat cu mâna, de culoare cărămizie, cu nisip și cioburi pisate în compoziție, cu fundul îngroșat și buza rotunjită. Vase asemănătoare s-au mai descoperit la Suceava-Șipot, Sărata-Monteoru, Borșeni – Neamț, Davideni¹² din secolele VI-VII și aparțin grupului ceramic slav Korceak-Jitomir¹³. Oala-borcan restaurată pe jumătate este lucrată neglijent, pasta având în compoziție cioburi pisate. Are analogii în descoperirile de la Suceava-Șipot și Cârniceni-Iași¹⁴ din secolele VI-VII d.Hr. și este de origine slavă. Printre fragmentele ceramice se află și unul lucrat neglijent cu cioburi pisate în compoziție, de culoare cărămizie-cenușie, cu ornamente de linii orizontale incizate. Asemenea vase au fost descoperite și în așezarea de la Dođești¹⁵, din secolele VI-VII d-Hr. Un alt fragment de oală-borcan cu decor vălurit neglijent, incizat în partea superioară are analogii în ceramica descoperită la Gutinaș¹⁶ din secolul VII d.Hr.

3. În marginea de est a satului, între fostul sediu C.A.P. (fosta casă Djuvara) și fostele grajduri C.A.P. (dincolo de pod, pe drumul ce merge spre Murgeni), de o parte și de alta a pârauului a fost descoperit un sit arheologic cu urme de locuire din secolele: IV-V, VI-VII, VIII-IX, X-XI¹⁷.

4. La aproximativ 300 m vest de sat, pe lutul dealului cuprins între Leaua și Lișcov, în punctul numit „Via Mihordea” s-a descoperit o așezare neolitică, aparținând culturii Cucuteni A, din care s-au recoltat silexuri, topoare de piatră, fragmente de figurine antropomorfe și resturi de ceramică pictate tricom¹⁸.

LĂȚEȘTI

1. În vatra satului de nord, de o parte și de alta a pârauului s-au descoperit resturi de locuire aparținând perioadei La Tène, secolele IV d. Hr., VIII-IX și X-XI¹⁹.

2. Între biserica din Lățăști și zona familiei Curiman au fost descoperite resturi din perioada La Tène, dar și din sec. IV d.Hr., asociate cu fragmente de amfore romane²⁰.

3. În marginea sud-sud-vest a satului pe un promontoriu interfluvial a fost descoperită o stațiune arheologică cu resturi materiale din mai multe perioade. Din neolitic s-a pus în evidență o așezare Protocucuteni-Gumelnița, aspectul Stoicani-Aldeni, din care s-au recoltat unelte de silex, din piatră (marnă gălbuie), o placă romboidală și ceramică. Din epoca bronzului s-au descoperit resturi de ceramică grosieră de tradiție Foltești II, aparținând etapei I și II a fazei Monteoru I C₃. Urmează resturi de locuire aparținând Culturii Noua (bronzul final). Epoca fierului este reprezentată de resturi aparținând Hallstatt-ului mijlociu și perioadei La Tène. Urmează resturile aparținând perioadei Culturii Sântana de Mureș (sec. IV d.Hr.) și Dridu (sec.VIII-IX)²¹.

4. La un km sud-sud-vest de sat, pe panta medie a dealului, s-au depistat urmele unui sat dispărut (sec. XV-XVII). Probabil acolo a fost vechea vatră a satului Lățești²².

5. La aproximativ un kilometru sud-sud-est de sat, pe partea stângă a pârâului Sărata, pe panta domoală, au fost descoperite locuințe cenușare aparținând Culturii Noua, din perioada bronzului final, din care s-au recoltat fragmente ceramice și omoplați crestați. Așezarea a fost locuită și în perioada sec. VII-VIII²³.

6. La 1,5 km de așezarea precedentă, tot pe panta domoală a dealului din stânga pârâului Sărata s-a găsit o așezare tot din perioada Culturii Noua. S-au găsit aici: omoplați crestați, străpungătoare de os, un ciocan de piatră, un cuțit curb din silex, un pumnal de bronz²⁴.

7. La aproximativ 1,5 km sud-vest de sat, pe panta ușoară de pe stânga pârâului Lișcov, pe dreapta drumului vechi s-au descoperit resturi de ceramică de la sfârșitul secolului IV și începutul secolului V²⁵.

VALEA BUJORENI

1. La obârșia pârâului Bujoreni, în locul numit „Valea Țărnii”, s-au descoperit resturi de locuire din perioada secolelor II-III, IV și V-VI²⁶.

2. La „Gura Bujoreni”, în apropierea drumului ce merge de la Murgeni la Blăgești, lângă fosta Fermă de stat, s-au descoperit resturi de locuire hallstattiene, La Tène, secolelor II-III, IV, V-VI, VII, VIII-IX, X-XI, XII-XIII, XV-XVI, XVII-XVIII. Materialul recoltat este divers, o mare parte fiind publicat de Ghenuță Coman în „Statornicie, continuitate” și în alte studii publicate în diverse reviste. Rețin atenția: un lanț de harnașament celtic de bronz, un inel de bronz dacic, o fibulă de bronz romanică, o figurină antropomorfă din lut ars (sec. I î.Hr.), o

monedă de argint romană emisiune Claudius II Goticul, alta tot romană emisiune Constantius I, obiecte de podoabă din sec. IV d.Hr. Multe fragmente ceramice aparțin secolelor IV, V-VI, VII, VIII-IX, X-XI, XII-XIII, XV-XVI, XVII-XVIII. Ceramica medievală demonstrează existența unui sat, dispărut în prezent, cu existența în secolele XV-XVIII. În acest sit arheologic au mai fost descoperite seceri, catarama, amânare²⁷.

3. După ieșirea pârâului Bujoreni în șes, din locul unde se îndreaptă spre sud și până la vărsarea lui în Elan sunt cartografiate două movile, tumuli din perioade ce pot fi puse în evidență numai după o cercetare sistematică rezultată prin săpături. Un tumul este cunoscut cu numele de „Movila Juvară”, iar celălalt, mai la sud are numele de „Ilișoia”²⁸.

AȘEZĂRI DE PE VALEA ELANULUI

Avem în vedere numai zona de la sud-est de valea Săratei, zonă în care pârâul se varsă în râul Elan.

1. La confluența pârâului Ursoaia cu Elanul, în locul numit „Știubeeni” s-au descoperit resturi de locuire neolitică (Cucuteni), din epoca fierului, Hallstatt și La Tène, dar și din secolele IV, V-VI, VIII-IX, X-XI, XII-XIII, XV-XVIII. Ceramica medievală atestă vatra dispărutului sat Știubeeni²⁹.

2. În apropierea confluenței pârâului Bujoreni cu Elanul, la răsărit de Elan – pe locul numit „Ilișoia” au apărut resturi neolitice caracteristice Culturii Cucuteni, epocii bronzului – Cultura Noua – dar și din secolele II-III, IV, V-VI, VIII-IX, X-XI, XIII, XVI-XVII. Aici pe un fragment de ceramică caracteristic Culturii Sântana de Mureș (sec. IV d.Hr.) apar literele VIN, iar pe altul literele CE. Ambele inscripții dau cuvântul VINCE. Aici și-a avut vatra satul Ilișoia³⁰.

3. La 300 m est de „Podul Colonel” s-au descoperit resturi materiale caracteristice Culturii Noua (sfârșitul epocii bronzu-

lui), secolului al IV-lea d.Hr., secolelor IX-XI, dar și o monedă bizantină, emisiune Nichifor III Batoniatul³¹.

4. În punctul „Bârsana” pe Elan s-au pus în evidență resturi materiale din sec. IV, IV-V, VIII-IX, XV-XVIII. Resturile materiale medievale atestă arheologic vatra satului Bârsana³².

5. La 500 m nord-vest de această așezare s-a pus în evidență alta cu resturi materiale din epoca fierului, perioada La Tène³³.

Note:

1. M. Brudiu și Eugenia Păpușoi, *Cercetări paleolitice la Mălușteni, Carpica*, IV, 1971.
M. Brudiu, *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, București, 1974.
Coman Ghenuță, *Statornicie, continuitate, Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980.
2. M. Brudiu și Eugenia Păpușoi, *op.cit.*, p.22-25, Coman Ghenuță, *op.cit.*, p.173.
3. M. Brudiu și Eugenia Popușoi, *op.cit.*, p.25, 28, Coman Ghenuță, *op.cit.*, p.173.
4. Nicolae Zaharia, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Emilia Zaharia, *Așezări din Moldova. Din paleolitic până în secolul al XVII-lea*, București, 1970, p.349, Coman Ghenuță, *op. cit.*
5. Coman Ghenuță, *op. cit.*, p.190.
6. Ibidem.
7. Ibidem.
8. Nicolae Zaharia, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Emilia Zaharia, *op.cit.*, p.354, Coman Ghenuță, *op.cit.*, p.191.
9. Ibidem.
- 9'. Ibidem.
10. Ibidem.
11. Marin Rotaru, Florin Varvara, *Ceramica prefeudală de la Sărățeni, comuna Murgeni*, Elanul nr. 34, dec. 2004.
12. Marin Rotaru, Florin Varvara, *op.cit.*, Dan Gh. Teodor, *Descoperirile arheologice de la Șipot-Suceava*, în *Materiale*, IX, 1970, p.375-382, Ion Mitrea, Gheorghe Dumitroaia, Elena Ciubotaru, *Cercetări arheologice de la Borșeni-Neamț*, în *Memoria Antiquitatis*, 1977, p.131-133, Ion Mitrea, *Așezarea din secolele V-VII de la Davideni, județul Neamț*, *Memoria Antiquitatis*, XIX, p.279-332.

13. I.O. Rusanova, în volumul *Slav jan i Rusi*, Moscova, 1968, apud Marin Rotaru, Florin Varvara, *op.cit.*
14. Dan Gh. Teodor, *op.cit.*, fig.23/6; 47/2.
15. Ibidem.
16. Ghenuță Coman, *Noi cercetări arheologice cu privire la secolele V-XI în partea de sud a Moldovei*, Acta Moldaviae Meridionalis, I, 1971, p.71-100.
17. Nicolae Zaharia, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Emilia Zaharia, *op.cit.*, p.353, Ghenuță Coman, *op. cit.*, p.190.
18. Ibidem.
19. Ghenuță Coman, *op. cit.*, p.189.
20. Nicolae Zaharia, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Emilia Zaharia, *op. cit.*, p.348, Ghenuță Coman, *Statornicie. Continuitate*, p.189.
21. Ibidem.
22. Ibidem.
23. Ibidem.
24. Ibidem.
25. Ibidem.
26. Ibidem.
27. Ibidem.
28. Ibidem.
29. Ibidem.
30. Ibidem.
31. Ibidem.
32. Ibidem.
33. Ibidem.

SATELE DE PE SĂRATA

1493 (7001) martie 5, Suceava

Din mila lui Dumnezeu, noi, Ștefan voievod, domn al Țării Moldovei. Facem cunoscut, cu această carte a noastră, tuturor celor care o vor vedea sau o vor auzi citindu-se, că au venit, înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni, Mărina și sora ei, Stana, fiicele lui Dragomir Iuban, nepoatele lui Șolda <de la> Dumitra, de bunăvoia lor, nesilite de nimeni, nici asuprite, și s-au tocmit între dânsele și s-au împărțit ocinele lor drepte, satele care au fost ale unchiului lor, Șolda, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Socii, și Bârlăleștii, și Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii, și <Fântâna Iepurelui>, și Fântâna lui Solomon, și Ciorenii, și, pe Larga, unde a fost Oanca și unde a fost <Lațco> din Câmpie.

Și s-au convenit în partea Marinei satele, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Bârlăleștii, și Fântâna Iepurelui și Fântâna lui Solomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din câmpie <și jumătate din iezerul Hârcete>; iar Stanei i s-au convenit în partea ei satele, anume: Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii și jumătate din Câmpie.

<Deci noi>, văzând buna lor voie și împărțeală, care și-au tocmit-o între ele și au împărțit dreptele lor ocini, noi, de asemenea, și de la noi am dat și am întărit Mărinii acele mai sus scrise sate care s-au convenit în partea ei, pe Dumitra, anume: Șoldenii, și Bârlăleștii, și Fântâna Iepurelui, și Fântâna lui Solomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din Câmpie și jumătate din Câmpie. Toate cele mai sus scrise, care s-au convenit în partea ei, să-i fie de la noi uric și cu tot venitul,

ei, și copiilor ei, și nepoților ei, și strănepoților ei, și răstrănepoților ei și întregului ei neam, cine i se va alege cel mai apropiat, neclintit niciodată, în veci.

Și iarăși am dat și am întărit Stanei satele ce s-au cuvenit în partea ei, anume satele: Spirenii, și Drăgomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii și jumătate din Câmpie să-i fie și de la noi uric și cu tot venitul, ei, și copiilor ei, și nepoților ei, și strănepoților ei și răstrănepoților ei și întregului ei neam, cine i se va alege cel mai apropiat, neclintit niciodată, în veci.

Iar hotarul tuturor acelor sate mai sus scrise să fie din toate părțile după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac.

Iar la aceasta este credința domniei noastre, a mai sus scrisului, noi, Ștefan voievod, și credința preaiubiților fii ai domniei mele, Alexandru și Bogdan-Vlad, și credința boierilor noștri: credința panului Duma, credința panului Gangur de la Orhei, credința panului Boldur vornic, credința panului Hărman, credința panului Șteful, credința panului Mușat de la Hotin, credința panului Micotă și a lui Reașeș pârcălabi de Neamț, credința panului Șandru de la Cetatea Nouă, credința panului Andreico Ciortorovschi, credința panului Dinga, credința panului Clănău spătar, credința panului Eremia postelnic, credința panului Isac vistier, credința panului Moghilă ceașnic, credința panului Frunteș, stolnic, credința panului Petrică comis <și credința> tuturor boierilor noștri moldoveni, mari și mici.

Iar după viața noastră, cine va fi domn al țării noastre, Moldova, acela să nu clinească dania și întărirea noastră, ci să le întărească și să le împuternicească, pentru că le-am dat și le-am întărit fiindcă le este ocină dreaptă.

Iar pentru mai mare putere și întărire a tuturor cele mai sus scrise, am poruncit credinciosului nostru jupân, Tăutul logofăt, să scrie și să atârne pecetea noastră la această carte a noastră.

A scris Alexa diac, la Suceava, în anul 7001 <1493> martie 5.

„Iar hotarul tuturor acelor sate mai sus scrise să fie din toate părțile după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac”.

Că satele de pe Valea Săratei erau mult mai vechi o demonstrează și cercetările arheologice, onomastica și tradiția locală. Etimologia toponimului Schineni este edificatoare. Acolo, era un sat încă în vremea rotacismului lingvistic, când consoana n se pronunța r. Numai așa putem explica denumirile de Spireni, Spineni, Schineni, un loc cu spini. Satul a fost numit Schineni de-abia în secolul al XIX-lea, ca efect al palatizării. Profesorul Ioan (Nicu) Țicău știe de la strămoși că primii locuitori ai satelor de pe Sărata au fost: Aga, Gâdea și Dragoman, nume care arată compoziția etnică diversă a românilor.

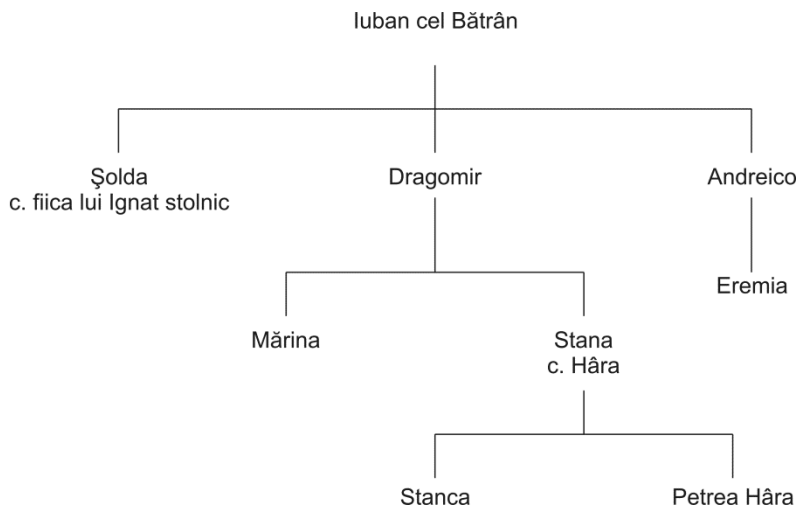
Sunt ei românii geto-daci romanizați, dar timp de o mie de ani după retragerea stăpânirii romane, autohtonii au asimilat diverse resturi de popoare migratoare, îndeosebi slavi și mongoloizi – pecenegi și cumani – popoare care au lăsat urme importante în ființa neamului românesc. Antroponimele precum: Aga, Gâdei, Geembet în vremurile vechi, altele mai recent, hidronimul Horincea, pentru a da un exemplu din zonă, sunt edificatoare. Istoricii au ajuns de mult la concluzia că boierimea română are o compoziție și origine etnică diversă, dar nu numai ea, ci toți locuitorii pământului românesc.

Nu știm cine au fost Lazea, Saracin, Dragoman, documentele nu-i menționează, dar ei au existat, Lățeștii, Sărăcineștii, Drăgomăneștii sunt urmașii lor. Primul proprietar al satelor, atestat documentar, a fost Șolda de la Dumitra, frate cu Dragomir Iuban, informația prezentată de documentul din 1493 fiind clară, Mărina și Stana și-au împărțit „satele care au fost ale unchiului lor, Șolda”. Cum a ajuns Șolda proprietar al unor sate, care în 1552 se aflau în proprietatea lui Ignat stolnic nu știm, credem că prin căsătorie. Fără urmași, satele lui au

intrat în proprietatea nepoatelor, Mărina și Stana, fiicele lui Dragomir Iuban. Tatăl celor doi frați, Iuban cel Bătrân era din nordul țării, de pe Iubăneasa, ținutul Dorohoi. Dintr-un document din 17 ianuarie 1517 (7025) știm că Eremia, fiul Neagăi, nepotul lui Iuban cel Bătrân ca vândut lui Luca Arbore un sat peste Prut, sub Dereni, sat pe care-l avea de la Dragotă Săcuian ceașnic la schimb, după ce-i cedase satul Cordăreni, sat pe Iubăneasa sub Dumbrava Înaltă (DIR, XVI, I, doc. 104, p.107).

Alt document din 30 iunie 1519 (7027) vine în completare, „...un sat de Iubăneasa, sub Dumbrava Înaltă, anume Cordăreni, cel ce a schimbat și a cumpărat acest sat della copiii Neagăi, fiica lui Andreico Cordar, nepoata lui Iuban cel Bătrân și din privilegiul ce a avut bunicul lui, Iuban cel Bătrân, della străbunicul nostru Alexandru voevod. Și le-a dat lor, pentru acest sat, pentru Cordăreni, cumpărătura sa, un sat peste Prut, sub Derenic, unde au fost vătămani Căliman și Iachim și Lucaci” (Idem, doc. 135, p.149).

Deci, Iuban cel Bătrân a avut trei fii: Șolda, Dragomir, Andreico. Urmașii lui Andreico trebuie căutați peste Prut, Șolda nu a avut, dar cei ai lui Dragomir trebuie căutați printre strămoșii Costăcheștilor de la Epureni și printre locuitorii din satele de pe Valea Săratei: Lățești, Sărățeni, Schineni.

Ignat stolnic a avut și alți urmași. Pe unii dintre ei îi cunoaștem într-un document din 30 aprilie 1555 (7062), emis de Alexandru Lăpușeanu, prin care au fost miluiți Petrea și Maria, copiii Stanei, nepoții lui Ignat Stolnic cu „ocinile și dedinile lor drepte din uricile lor drepte cu privilegiile ale bunicii lor Ignat stolnic, ce le-au avut della străunchii noștri, dela Ilie și Ștefan voievozi, ..., satul pe Prut, unde a fost Ștefan Negru și o seliște la Sărata, la Rediul lui Terchilă și unde a fost Fântâna lui Afendici și jumătate din Jemăroaia, partea din sus” (DIR, XVI, II, doc. 59, p.61).

În 1493 pe Valea Săratei erau patru sate, în prezent sunt trei. Satul vechi Lățești a dispărut. Vechiul Sărăcinești însă se numește Lățești. Satul Dragomănești, în prezent, se numește Sărățeni, după ce o vreme a purtat numele de Sărățenii de Sus. Schinenii este același sat, după ce a cunoscut și numele de Spireni și Spineni.

LUMEA DIN ZONĂ ÎN SECOLELE XV-XVI

Lumea din apropierea văii Săratei este lumea de pe văile Mihoanea, Elan, Lișcov. Proprietatea, în secolele XV-XVI, pe aceste văi era stabilizată, principalii proprietari fiind din familiile: Boldur, Ignat stolnic, Mihu medelnicer, Crețul de la Elan, Iuban, Huru, Hâră, Costache, neamuri pe care s-au sprijinit Moldova și domniile ei. Nu știm care proveneau din descălecătorii de peste munți și nici care erau urmașii cnezilor și voievozilor locali care au stăpânit în perioada prestatală.

Un mare cneaz sau voievod local a fost Crețul de la Elan. El și urmașii lui au stăpânit un domeniu întins care cuprindea teritoriile din Murgeni, Cârja, Blăgești. Centrul domeniului său a fost în satul Crețești, azi dispărut, pe Valea Crețeană din comuna Blăgești. Urmașii lui și-au împărțit satele, unele dispărute azi, altele ctitorite de ei. Cu timpul, unele proprietăți au fost vândute, cumpărătorul principal fiind Ionașcu Vrabie, urmașii lui Crețu devenind răzeși sau vecini. Au fost proprietari în satele: Murgeni de pe Oița, Benești, Bertești, Bârsănești, Crețești, Drugi, Crăhănești, Movile.

În 28 august 1466 (6974), Benea, fiul lui Crețu de la Elan, a primit întărire pe satele: Unde a fost curtea lui Crețu (Crețeștii, n.n.), Murgeni, Unde este casa lui Benea (Beneștii, n.n.), la Movile, un loc să-și întemeieze sat, dar și pe Lișcov satul Uhrinești. (DRH, vol. II, doc. 140, p. 201). Crețu a avut și alți urmași care au primit alte sate, urmași care apar în documentele ulterioare.

În 5 aprilie 1500 (7008), Sima Bene, urmașul lui Bene, nepotul lui Crețu, cu sora lui Mușa, cu nepotul său Bude și cu neamurile lor, Avram și Stana „toți nepoții lui Crețu di Elan” au vândut satul Murgeni lui Dragoș Murgu și fratelui lui, Toader (DRH, vol. III, doc. 259, p. 463). Din documentul emis în 28 martie 1528 (7036) vedem că nu s-a vândut tot satul Murgeni, deoarece domnul, Petru Rareș, a întărit „stăpânirea lui Barta și a fratelui său Bene și surorilor lor, Magda, Neacșa preuteasa și Magdalena, feciorii Siminei și seminția lor Neagra și fratele său, Capotă și Dumșa și surorii lor Paraschiva și Doica, feciorii Stanei, nepoții Creței de pe Elan, pe a lor drepte moșii, Drugii și Murgenii și Bârsăneștii și satul Crețești” (DIR, XVI, vol. I, doc. 251, p. 285).

În secolul al XVII-lea, urmașii lui Crețu de la Elan se înmulțiseră, părțile stăpânite de ei deveniseră mai mici, erau mici proprietari, unii chiar vecini.

Pe slăbiciunea lor s-a ridicat alt mare proprietar, Ionașcu Vrabie, care va face parte din noua boierime. Acesta, în 28 martie 1623 (7131) a obținut de la Ștefan Tomșa întărire pentru toate cumpărăturile făcute de la urmașii lui Crețu. Vinovați au fost tot ei, Ionașcu Vrabie a devenit răzeș cu ei și apoi a putut să cumpere, deoarece Dumitru, fiul Toporoaei din Crăhănești a făcut mărturie „ca să se știe că am luat fiu de suflet pe Ionașco Vrabie, dinaintea poporului și dinaintea a oameni buni și preoți” „Și i-am dat toată partea mea din satul Crăhănești, ce se vor alege, cu iazăre și cu vad de moară, în apa Elanului”. „Și nimeni dintre oamenii mei și dintre frații mei să nu aibă nici o treabă cu partea mea” (DIR, XVII, V, doc. 275, p. 203).

Totuși pentru mai multă siguranță, Dumitru a făcut și zapis de vânzare „din apa Prutului și peste Elan și cu bălți și cu iazăre” (DIR, XVII, V, doc. 274, p. 209). Au vândut și alții din neamul lui, tot lui Ionașco Vrabie. Toma Barta și alții au vândut ocina și dedina din satul Crăbănești, parte pe care o avea de

la Benea care făcuse o moarte de om și el o plătise. (DIR, XVII, V, doc. 273, p. 202).

Andronic, feciorul lui Drăghici din Benești a vândut partea sa de ocină din Răpedzești lui Ionașcu Vrabie. Tot din Răpedzești, acesta a mai cumpărat și de la Mărica, fata lui Mihail Pulbăruș, nepoata lui Frățieu (DIR, XVII-II, p. 143, doc. 180). Aceștia par urmași ai lui Hâra de pe Valea Săratei, în timp se înrudiseră cu proprietarii din alte sate.

Mare proprietar în zonă a fost Ignat stolnic, deși casa lui a fost pe Tutova. În 1452, Ignat stolnic avea proprietăți în 21 sate, mori, iazuri și alte siliști în mai multe zone. Pe Prut, lângă Stăniliești, Vetrișoia și Pădureni avea în proprietate: Dănișoara, Ciocănești, Borzăști, Ștelu Noua. Unde a fost Neag, unde a fost Mane și pe din sus de Husova. Pe Simila stăpânea Dobromirești lângă Pătrășcani și Balosinești lângă Ghicani, în zona Tigheci: siliște pe Lucaveț, unde a fost Frumușelu, unde a fost Zorilă. Pe Tutova avea proprietăți la Moina, Negriștești și Românești „unde este casa lui”. Ignat Stolnic avea proprietăți și pe Dumitra satele: Șodești, Cioricești, Bârlălești, Soltănești, Socii, Stanul.

Dumitra este actualul pârâu Mihoanea. Aceste sate de pe Dumitra vor fi, înainte de 1493, proprietăți de-ale lui Șolda, același proprietar al satelor de pe Valea Săratei. „Șolda de la Dumitra a fost fratele lui Dragomir Iuban, tatăl Mărinei și Stănei. Cum a ajuns Șolda proprietar pe sate ale lui Ignat stolnic nu știm, probabil prin căsătorie. Șolda nu a avut urmași și satele lui au fost împărțite în 5 martie 1493, de nepoatele lui, fiicele lui Dragomir Iuban.

Alt mare proprietar în zonă a fost Miha medelnicer, tradiția l-a păstrat și ca ctitor al Schitului Ghireasca. În 25 iunie 1519 (7027) „Ion și frații săi, Giurge și Necoară, și surorile lor: Anghelina și Mărica, fii Mihului medelniceriu” au primit întăritură pentru „drepte ocini, moșii și cumpărătură și agonesită, din slujbă a părintelui lor” satele: „Găleşeștii pe Crasna, și satul

Ghereeștii, din fundul Horincii, și alt sat Blăgeștii pe Lișcov și satul Sârbii, de asemeni pe Lișcov și mai din sus de Sârbii, satul Hrăneștii, iar pe Lișcova și cu poiana ce iaste în fundul Lișcovii, în pădure” (DIR, XVI, I, p. 145-146, doc. 133). Urmașii lui mai primeau și alte sate pe râul Bârlad, între Banca și orașul Bârlad, printre care și dispărutul sat Bujoreni, unde, în poiana Măgarului, Vasile Bujoreanu a ctitorit un schit. Avea două zone cu proprietăți, Miha medelnicer, dar nu putem ști care a fost ocina lui de moștenire. Tradiția îl arată ca fiind proprietar pe Lișcov. După autorii unei monografii a satului Țuțcani, un Frâncu care stăpânea pământul cuprins „între apa Elanului la răsărit, apa Horincei la apus, la nord de lacul Raței (la colțul pădurii de azi, numit Ciomaga, la locul ce-i zice „La șapte câini”) și drumul ce ducea spre Bârlad, iar la sud se întindea până la „Plopul Corbului” care se află la sud-vest de satul Sipeni” (Constantin Zugravu, Tănase Gâlea, *Contribuție la monografia comunei Țuțcani*, Elanul, nr. 66, august 2007, p.10) a avut mai mulți fii: Țuțcu, Sipu, Gembet, Miha, Hâria, Chindii. Aceștia au fost proprietarii satelor: Țuțcani, Sipeni, Mălușteni (Gembet), Ghireasca (Miha), Lățeștii (Hâria), Mănăstirea (Chindii). Totuși, legenda păstrează și unele adevăruri: existența lui Hâra pe valea Săratei, a lui Miha la Ghireasca, dar și urmele lăsate de cumani în onomastică, Horincea, Gembet și care completează amintirea de pe Valea Săratei despre Aga și Gâdei.

Alți proprietari, în zonă, au aparținut neamului Boldur (tot nume cuman).

În 22 ianuarie 1518, „Maria, fata lui Boldur vornicul au vândut... a ei dreaptă ocină, dintru a lor drept uric, dela părințele ei Boldur vornicul, cu act de cumpărătură de la strămoșul domniei mele, răposatul Ștefan, slugei noastre, lui Andrușco Boldur, fratele Mariei, un sat anume Crivești, la Bârlad, și cu moară în Bârlad, și cu prisacă” (DIR, XVI, II, p. 113).

Boldur vornicul este eroul de la Leuțești, în slujba lui Ștefan cel Mare. A avut doi urmași, pe Maria și pe Andrușco. Satul Crivești nu era sat de moștenire, fusese cumpărat în timpul lui Ștefan cel Mare și lăsat moștenire Mariei și aceasta l-a vândut fratelui său. Andrușco apare cu proprietăți în apropiere de valea Săratei, obținute nu moștenite. Tot în 22 ianuarie 1518, au cumpărat de la Oană Tarcanul și fratele său Dragoș și surorile lor, Stana și Marta, toți feciorii lui Ilie Huru și neamurile lor: Lupul Lepovăț și surorile lui, Fatoșe și Neaga și Boaghe, feciorii lui Ilisăni, toți nepoții lui Oană Ureche, satul Hănăsăști pe Elan de la Dragna, fata Marinei, nepoata Iobachinei jumătate din iezerul Hârcete (Ibidem). Andrușco Boldur a avut dreptul să cumpere, fiind neamuri, altfel nu beneficia de preemțiune, cu familiile: Huru, Oană, Ureche, Iuban și Hără după cum o arată documentul din 14 mai 1546 prin Giurgea fiul lui vindea lui Ion Hără satul Sereteni de pe Elan. Acesta nu este satul Sărăcinești de pe Sărata, trebuie să fie un sat dispărut (DIR, XVI, I, doc. 455, p. 507). Mai mulți istorici consideră că neamului Hâra i-au aparținut: Stanca, Petre, Hâra și Boldur Hâra (Maria Magdalena Székely, *Sfeticii lui Petru Rareș*, editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2002, p.200). Oană Tarcanul este Oană Hurul medelnicerul, el și frații lui, Dragoș, Stanca, Marta erau nepoții lui Oană Ureche, dregător al Moldovei în perioada 1435-1447.

Multă vreme s-a considerat că Boldur a fost căsătorit cu Marina, fiica lui Dragomir Iuban, cei doi fiind strămoșii Costăcheștilor. Recent, Ion T. Sion a demonstrat că strămoșul Costăcheștilor a fost preotul Ion, alt personaj considerat legendar, care a avut un fiu Costache, cu care dr. Elena Monu a început istoria și genealogia neamului (Elena Monu, *Familia Costache. Istorie și genealogie*, editura Sfera, Bârlad, 2011).

La sfârșitul secolului al XVI-lea, proprietar în zonă a fost și Cârstea Ghenovici, mare vornic al Țării de jos. În 8 martie 1636 (7144) la Iași, fetele lui Cârstea Ghenovici și-au împărțit

moștenirea tatălui lor. Anghelina Vasiloaia, soția lui Vasile Bujoreanu a primit „și satul Scândureni, la ținutul Covurlui” (DRH, vol. XXIII, doc. 350, p. 392).

LĂȚEȘTII

În documentul din 5 martie 1493 (7001), emis de Ștefan cel Mare la Suceava, satul apare cu numele de Lăzeștii. Toponimul este un oiconim și desemnează pe urmașii unui Lazea. Acesta a trăit în perioada prestatală, documentele nu-l amintesc în satele de pe Valea Săratei, dar apare des menționat în alte zone ale Moldovei. Etimologia antroponimului n-o cunoaștem, dar este, probabil, ca Lazea să fie Lazăr, și în prezent există persoane cu numele de Lazer. Tema laz apare și în cuvintele: lăzuim, laz, acesta din urmă desemnând pe negustorii turci, dar turcomani au fost și pecenegii sau cumanii. Totuși, în timp Lazea a devenit Lațea, iar satul Lățești.

În 1493, satul Lăzești a intrat în proprietatea Stanei, de fapt toate satele de pe Valea Săratei. Stana a fost căsătorită cu Ion Hâra și a avut doi copii, Stanca și Petrea Hâra. Aceștia în 1 aprilie 1552 și-au împărțit cele patru sate, Petrea Hâra primind Dragomăneștii și Spinenii, iar Stanca, satele: Sărăcinești și Lăzeștii, adică satele de pe cursul inferior al pârâului Sărata, până la vărsarea lui în râul Elan. Vechiul sat Lăzeștii era mai jos, a avut și o biserică în apropierea unui izvor. A fost sat de clăcași, proprietarii fiind din neamul Stanei, cel mai bine cunoscuți fiind cei din neamul Costache.

În 19 mai 1563 (7071), Stanca fiica Stanei, „...de bună voia ei, nesilită de nimeni, nici asuprită a vândut ocina și dedina sa dreaptă, ..., a treia parte din hotarul satului Sărăcineștilor, spre răsărit, însă numai din câmp, în gura Pârâului Țarinei și a vândut popei Sava și Neagăi și lui Gavril Faur și lui Alexa și lui Tirul și lui Trifeu și lui Ignat și lui Trif, pen-

tru trei sute de zloți tătăraști” (DIR, A, Moldova, veacul XVI, p.165, doc. 162).

Partea cumpărată a format trei părți: „o parte lui popa Sava și Neagăi, a doua parte lui Gavril Faur și lui Alexa și lui Tirul, ...a treia parte... lui Trifan și lui Ignat și lui Triful” (Ibidem).

Aceasta a treia parte, partea de jos, a format satul Lățeștii Noi, cunoscut și cu numele de Lățeștii Mari, Lățeștii Răzeșești, Lățeștii de Sus. Certitudinea ne-o dă un rezumat în jurnalul din 21 decembrie 1842 în pricina de împresurare a moșiei Lățești, ținutul Tutova, unde se menționează un document din 9 mai 1571 (7079), „suret prin care se arată că partea ce stăpânesc astăzi la capătul Lățeștilor, este o a treia parte din hotarul moșiei Sărățanii, cumpărată de a Stanca” (Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, Buc., 1989, p.363, doc. 941).

Cumpărătorii nu erau străini pe Valea Săratei și nici de neamul proprietarilor, deoarece atunci vechiul drept valah se baza pe dreptul de preemțiune. Cele trei grupe de cumpărători formau atunci trei familii. Descendența lor până în prezent este foarte greu sau imposibil de stabilit. Totuși un localnic, după studii temeinice, ar putea stabili, parțial, această evoluție. Ei au fost răzeșii din Lățești, deoarece au stăpânit satul în coproprietate.

Alt proprietar cunoscut în satul Lățești, din secolul al XVII-lea a fost Drăgan mare armaș. În 4 august 1622 (7130), Ștefan Tomșea voievod i-a întărit părțile din satele Lungeni și Lățești, ținutul Fălciu și un vad de moară pe Elan. Atunci, Drăgan a prezentat „un zapis de mărturie de la... șoltuzul și doisprezece pârgari din târgul Gălății și cu pecetea moșului, intru carele iarăși scriia că ș-au cumpărat o parte de ocină de asemeni un bătrân, cât se va alege cu tot venitul, de la Ionașco fiul Măricăi fata lui Mihăilă Pulbăruș din sat Lățeștii ce-i în ținutul Fălciului, drept cincizeci taleri de argint” (DIR, veacul XVII, A, Moldova, vol. V, p.154-155, doc. 215).

Drăgan a mai cumpărat și un vad de moară. „Și au mai adus un zapis de mărturie de asemeni de la oameni buni anume: de la popa Ioan și popa Patriciu și Toader Focșe Acăpățanei și Vasile Negru, întru carele scria, cum că am făcut tocmală cu Pășcanii și cu Bosii și cu alți răzeși ai săi, ca să ție boeriul nostru de mai sus zis Drăgan armașiul, un vad de moară despre apus, în pâraul Elanului, până la satul Hănăsăni” (Ibidem). Răzășii își mențineau vadul de moară pe malul stâng al pâraului. „Ion Pașcanul și cu oamenii săi să-și ție alt vad de moară tot într-acei iaz, la malul despre răsărit; iar de se va străca vreun vad al vreunia dintre dânșii, să aibă a-l tocmi iarăș ca și dintăi” (Ibidem).

De la sfârșitul secolului al XVI-lea au existat două sate Lățești. Unul pe cursul inferior al pâraului Sărata, spre vărsare, și altul, mai sus, format pe treimea satului Sărăcinești, vândută de Stanca în 1563. Acest nou sat Lățești și-a avut propria biserică, din veacul al XVII-lea cu hramul Sfinții Voievozi Mihail și Gavrilă, biserică existentă și în prezent. Delimitarea acestui nou sat de Sărăcinești a fost, și este, făcută de podul de peste Sărata, mai jos de școală. Lățeștii noi a fost sat de răzeși, în timp ce, Lățeștii vechi a fost sat de clăcași, proprietarii fiind din neamul Costache. Apariția și existența acestor două sate cu același nume este demonstrată de documente, dar păstrată și în conștiința locală.

În 1830, satul Lățești se împărțea în două sate, Lățeștii Vechi și Lățeștii Noi. Ulterior, în documente sunt date perechile: Lățeștii Lătescului sau Lățeștii Boierești și Lățeștii Răzeșești; Lățeștii de Jos și Lățeștii de Sus; Lățeștii Mici și Lățeștii Răzeșești. Este clar că Lățeștii Mici este tot una cu Lățeștii Boierești. Karta (1830) dă numărul caselor: Lățeștii Vechi avea circa 5-20 de case, Lățeștii Noi, 66 de case. Prin urmare, Lățeștii Vechi = Lățeștii Mici = Lățeștii Lătescului (Boierești), iar Lățeștii Noi = Lățeștii Răzășești. Comparând harta rusă cu cea a lui Petru Asachi, avem și ultima cheie: Lățeștii Vechi =

Lățeștii de jos și Lățeștii Noi = Lățeștii de Sus (*Tezaurul toponimic al României, Moldova*, vol. I, partea I).

Primul proprietar din familia Costache, în Lățești, a fost Ilie Costache, fiul lui Gavril Costache și Paraschiva Ion Balș, nepotul lui Vasile Costache. Ilie Costache a fost căsătorit cu Anița M. Sturza și a fost primul dintre Costăcheștii care și-a luat numele de Lățescu (apud Elena Monu, *Familia Costache, Istorie și genealogie*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p.215). Elena Monu consideră că Ilie Costache a primit satul Lățești prin moștenire de la bunicul său Vasile Costache, dar acest sat nu apare printre proprietățile lui. Vasile Costache a murit în 1703, pe neașteptate, în Muntenia (Ion Neculce, *Opere. Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Minerva, Buc., 1982).

Dacă Vasile Costache a fost proprietar în satul Lățești, acest sat a aparținut Costăcheștilor din secolul al XVII-lea. Nu cunoaștem niciun document care să ateste intrarea satului în proprietatea lor, dar nu există decât două posibilități: prin căsătorie sau cumpărare. Cumpărarea era posibilă deoarece Costăcheștii aveau drept de protimisis. Ilie Costache era mort când rușii au efectuat recensămintele din anii 1772 și 1774, deoarece satul apare în proprietatea soției. (*Moldova în epoca feudalismului*)

Acesta i-a adus ca zestre satul Hudești din ținutul Doroheiului, moșie transmisă lui Mihalache și urmașilor lui. Mihalache Lățescu a trăit mai mult la Iași și Hudești, dar la bătrânețe s-a retras la moșia Lățești, singura pe care o mai stăpânea în 1816 (C. Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, p.85). Deși a avut mai mulți urmași, satul Lățești a intrat în stăpânirea fiului său, Gheorghe Costache Lățescu, care deși s-a născut la Hudești a locuit în târgul Botoșani. De fapt, viața și activitatea acestor Costăchești care se semnavă și cu numele de Lățescu au trăit mai mult în Moldova de Sus. Unul dintre ei Iordache Gheorghe (1798-1857) și-a adăugat și numele de Boldur.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, moșia Lățești s-a aflat în proprietatea familiei Caloi. Ultima proprietară a moșiei a fost Margareta Juvară, soția doctorului Ernest Juvară, moșia fiind proprietatea ei dotală. Satul rămăsese mai demult numai moșie, vechii locuitori s-au stabilit în satul Lățeștii Răzeșești, iar biserica lor s-a ruinat.

DRAGOMĂNEȘTII

Prima atestare documentară este din 5 martie 1493 (7001) într-un document emis de Ștefan cel Mare, prin care Stana și Mărina, fiicele lui Dragomir Iuban, și-au împărțit satele moștenite de la unchiul lor, Șolda de la Dumitra. Stana a primit „și Dragomăneștii”, sat care astăzi este cunoscut cu numele de Sărățenii, după ce o perioadă s-a numit Sărățenii de Sus. Oiconimul Drăgomănești este derivat cu sufixul –ești de la antroponimul Dragoman. Acest Dragoman a trăit în perioada prestatală, documentele nu-l consemnează, îl păstrează însă tradiția locală. Primul proprietar cunoscut, Stana, a fost căsătorită cu Ion Hâra și a avut doi urmași, Petrea Hâra și Stanca. Aceștia, în 1 aprilie 1552 și-au împărțit cele patru sate de pe Valea Săratei, Petrea Hâra primind „doă sati anumi Spireonii i Drăgomăneștii” (*Miron Costin*, Ediție anastatică, vol. I, 2006, p.2-3, doc. 93). Printre membrii sfatului se găseau atunci Ioan (Hârovici) pârçălabul Hotinului și Boldorahovici comis (Hâra comis). Familia Hâra a avut mai multe ramuri în vechime, soțul Stanei nu trebuie confundat cu cei doi din Sfatul Țării. Amintirea unui Hâra, proprietar în zonă, a fost păstrată în conștiința locuitorilor din satul Țuțcani. Sătenii de acolo au fost întotdeauna convinși că satul Țuțcani și satele din jur au aceeași obârșie și au fost înființate de Ștefan cel Mare după luptele cu turcii de la Podul Înalt. Punctul de pornire ar fi satul Hârtopi, la apus de Țuțcani (sat neatestat documentar, n.n.) unde a locuit și Frâncu, un comandant de oaste al lui Ștefan cel Mare. Acesta, pentru faptele de vitejie, a primit pământ în zona cuprinsă între Elan, Horincea, lacul Raței (la colțul pădurii Ciomaga, în locul ce-i zice „La șapte câini”) și drumul ce ducea la Bârlad, peste

dealuri, în direcția Frunțișenilor. Frâncu și-a împărțit dania fiilor săi, care au devenit întemeietorii satelor: Țuțcanii, satul lui Țuțcu, Sipeni, satul lui Sipu, Mălușteni, satul format pe locul fiului său Gembet; Ghireasca, pe locul dat lui Mihiu, Lățeștii, pe locul dat lui Hâria, și Chindii, o moșie unde acum este Mă-năstirea. Doi dintre frați, Țuțcu și Hâria se certau des pentru pământ, Hâria dorind mai mult, cearta degenerând într-o bătaie, cu un final tragic, Hâria fiind ucis la locul numit astăzi „Izvoare”. Tradiția locală a fost consemnată în 1955 de învățătorul Constantin Zugravu și Tănase Gâlea, secretarul sfatului popular în „Contribuție la monografia comunei Țuțcani” rămasă în manuscris și publicată în revista „Elanul”, nr. 66.

Nu comentăm tradiția păstrată în toată Moldova și mai ales convingerea că toate s-au făcut în timpul lui Ștefan cel Mare, dar nu putem trece peste două realități păstrate în conștiința localnicilor, chiar dacă deformat, așa cum au fost percepute și deformate de interpretările generațiilor și de timp. Tradiția locală a păstrat ca întemeietor al satului Mălușteni pe un Gembet și pe Hârea întemeietor al satului Lățești și autorul unor isprăvi în zonă. Gembet pare a fi un antroponim cuman. Tradiția este asemănătoare cu cea de pe Valea Sărutei, unde localnicii îi așează printre întemeietorii satelor pe Aga și Gâdei, două persoane tot cu nume turcomane. Sunt argumente care demonstrează contribuția pecenegilor și cumanelor la crearea instituțiilor locale și de stat la români, dar și urmele lăsate de ei în ființa noastră etnică. Tradiția îl păstrează, în amintire, pe Hâra. În acest caz tradiția se confundă, cu certitudine, cu realitatea, numai întâmplările sunt altele. Petrea Hâra, fiul lui Ion Hâra, a fost proprietar în satele de pe cursul superior al pârâului Sărata, Dragomănești și Spireni (Spineni, Schineni).

În 24 aprilie 1589, Petre Vodă Șchiopul a întărit cumpărătura fraților, Simion, Gavril și Ion cu 180 zloți din a treia parte o jumătate din Dragomănești de la Frateiu Hâra, fiul lui Petre Hâra, nepot Stanei Hâra (DIR, XVI-III, 417-418). Că Frateiu

vindea din a treia parte din sat ne demonstrează că Petrea Hâra a avut trei urmași, dar pe ceilalți doi nu-i cunoaștem. Frateiu a rămas în continuare proprietar în sat, deoarece a vândut, numai, o jumătate din partea sa. Satul a rămas în continuare în stăpânirea urmașilor Stanei și ai lui Hâra, aceștia devenind răzeșii în calitatea lor de coproprietari. Satul a avut și biserică din vechime. Cea mai veche biserică, cunoscută, a fost în spatele școlii, sus pe deal, lângă localul magazinului. Primăvara după ce se topesc zăpezile sau când plouă mult șuvoaiele scut la suprafață oase din mormintele cimitirului, care se găsea lângă biserică. Biserica a funcționat până la începutul secolului al XX-lea, când s-a construit biserică nouă. Biserica veche a fost construită la marginea satului de atunci, timpuri când drumurile de acces între așezări erau altele. Vechiul sat s-a găsit în alveola dealului cu panta ușor înclinată spre sud-est, vatra având forma unei potcoave sau amfiteatru.

Cei din Dragomănești, Sărățeni în prezent, au fost răzăși și cu Gheorghe Docan. Acesta a avut proprietatea în partea de sud a satului. Fiica lui, Maria, s-a căsătorit cu Iorgu Juvară, cei doi având urmași pe Emil Juvară și Clemance, aceasta căsătorită cu Lupu Costache de la Dealu Mare a primit ca dotă proprietate la Schineni. Emil Juvară a rămas cu proprietatea de la Sărățeni și cu conacul construit de Iorgu Juvară. Emil Juvară a construit școala din Sărățeni (Informații Elena Monu).

SĂRĂȚENII

Primul document cunoscut astăzi al satului Sărățeni este din 5 martie 1493 (7001), scris la Suceava de diaconul Alexa, prin care Ștefan cel Mare a întărit Mărinei și surorii ei, Stana, fiicele lui Dragomir Iuban, nepoatele lui Șolda de la Dumitra, ocinele rămase de la unchiul lor, Șolda. Stanei i-au revenit satele „Spireonii, și Dragomăneștii, și Lăzeștii, și Sărăcineștii și jumătate din Câmpie” (DRH, A, Moldova, vol. III, p.241-242, doc. 123). Mărina a primit satele de pe Dumitra, azi Mihoanea, anume: „Șoldenii, și Bârlăleștii, și Fântâna Iepurelui, și Fântâna lui Solomon, și, pe Larga, unde a fost Oanca, și unde a fost Lațco din Câmpie <și jumătate din iezerul Hârcete>” (Ibidem).

Am dat și satele primite de Mărina, deoarece printre proprietățile primite de ea a fost „și jumătate din iezerul Hârcete”. În document această mențiune a fost făcută de M. Costăchescu. În alte documente găsim „jumătate din câmpie”, dar pentru M. Costăchescu termenul ПЛОАВHNA e nesigur și l-a înlocuit cu „jumătate” după care a întregit făcând completarea cu „din iezerul Hârcete”.

Dacă Mărina a primit jumătate din acest iezer, pe dreapta Prutului, în apropiere de satul Cârja, cealaltă jumătate trebuie să fi intrat în proprietatea Stanei. Așa trebuie să fi stat lucrurile, mai cu seamă că ambele surori își întregeau proprietățile și în sate de pe stânga Prutului. Convingerea este întărită și de disputa îndelungată între boierii Costăchești și răzeșii de pe Sărata, aproximativ 200 de ani, dispută declanșată după 14 februarie 1623 (7131) când Ștefan Tomșa voievod, domn al țării Moldovei a donat balta Hârceata călugărilor „de la sfânta mă-

năstire sfântul Nicolae, din țarina târgului Iași” (DIR, veacul XVII, A, Moldov, A, vol. V, p.186, doc.255). Costăchești au fost urmașii Mărinei, iar răzeșii din Sărățeni și Schineni au fost urmașii Stanei.

Pentru a explica etimologia toponimului Sărățeni, trebuie să facem apel la prima formă atestată documentar, și aceasta a fost Sărăcinești. În acest caz, oiconimul Sărăcinești conservă numele fondatorului satului, Sărăcin, sau al primului stăpân feudal din perioada anterioară. Rezultă că toponimul Sărăcinești este un derivat cu sufixul -ești din antroponimul Sărăcin, de origine turcomană, probabil. Ne gândim la această origine pornind de la tradiția locală care a păstrat amintirea primilor locuitori de pe Valea Săratei: Aga, Gâdei, Dragoman. Posibilitatea, să avem dreptate, crește dacă ne gândim că pe teritoriul nostru, aproximativ 250 de ani, au trăit pecenegii și apoi cumanii, populații turcomane, apoi tătarii, neam mongolic.

În documentele ulterioare satul apare cu numele de Sărățeni, și în acest caz am putea crede că toponimul ar desemna o așezare a oamenilor de pe Sărata, dar rămânem convinși că primul nume al satului, Sărăcinești, ne edifică asupra originii oiconimului.

În documentul din 14 mai 1546 (7054) emis la Huși, Petru Rareș a întărit vânzarea satului Sereteni „un sat pe Ielan,, pe amândouă părțile Ielanului” (DIR, XV-I 507). Tranzacția s-a efectuat între Giurgea Boldur și Ion Hâra, vechi proprietari în zonă, pe Dumitra și pe Sărata. Toți cercetătorii care au menționat satul Sereteni au considerat că acesta este satul Sărăcinești. Gheorghe Ghibănescu a explicat dispariția acestui sat de pe Elan considerând că atât el cât și celelalte (Spireni, Drăgomănești, Lăzești) s-au mutat de pe Dumitra pe Sărata (Gheorghe Ghibănescu, *Cuzeștii*, 1912, p. CLIV). Ceva adevăr trebuie să fie, deoarece vom vedea că satele de pe Valea Sărata au avut moșii și dincolo de hotarul lor, pe Mihoanea, Elan. Totuși, rădăcina toponimului Sereteni este Seret, aceeași ca și

în cazul hidronimului Siret, foarte des întâlnită în onomastică, în lumea slavă sud-dunăreană. Rămânem la părerea că satul Sereteni de pe ambele părți ale Elanului, cumpărat în 1546 de Ion Hâra de la Giurcea Boldur a dispărut și nu are nicio legătură cu satul Sărăcinești, deși Ion Hâra, acesta sau altul, a fost căsătorit cu Stana. Știm aceasta dintr-un document din 1 aprilie 1552 când urmașii Stanei, Petrea Hâra și Stanca și-au împărțit satele de pe Sărata. Petrea Hâra a primit satele Drăgomănești și Spineni, iar Stanca satele Lățeștii și Sărăcineștii (DIR, XV-II 20).

Vechiul sat Sărățeni este actualul sat Lățești. Satul Lățești a fost pe cursul inferior al pârâului Sărata, spre gura lui. În 19 mai 1563, Stanca a vândut „a treia parte din hotarul satului Sărăcineștilor” unui grup de cumpărători „popei Sava și Neagâi și lui Gavril Faur și lui Alexa și lui Tirul și lui Trifan și lui Ignat și lui Trif”.

Aceștia sunt strămoșii satului Lățeștii Noi, răzeși în calitatea lor de coproprietari, care și-au construit propria lor biserică cu hramul „Sfinții Voievozi Mihail și Gavril”, aflată astăzi în partea de sud. Tradiția delimitează acest sat Lățeștii Noi, vecin cu fostul sat Sărățeni, la podul de pe pârâul Sărata, la sud de școală. Satul vechi Lățeștii, sat boieresc, a avut propria biserică în apropierea unui izvor. Acest sat, după ce a trecut prin stadiul de moșie, a dispărut. Satul Sărățeni a avut biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, existentă și în prezent. Astăzi satul Sărățeni este fostul sat Dragomănești, după ce o vreme a fost numit Sărățenii de Sus. Satul Sărățeni, o vreme Sărățenii de Jos, a devenit satul Lățești, înglobând și satul Lățeștii Noi, zonă desprinsă tot din Sărățeni, după cum am văzut, în 1563.

Realitatea este confirmată și de un document din 9 mai 1571 (7079), rezumat în jurnalul din 1842 decembrie 21 în pricina de împresurare a moșiei Lățești, ținutul Tutova. Printre documentele prezentate în 1842 a fost și ispisocul sârbesc din 9

mai 1571, „prin care se arată că partea ce stăpânesc astăzi la capătul Lățeștilor este o a treia parte din hotarul moșiei Sărățeni, cumpărată de la Stanca” (*Catalogul de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova*, vol. I, p.563, doc. 941). Satul Sărățeni mai pierduse o treime și în favoarea satului Bujoreni, după cum ne informează un document din 1572-1573 (7081), menționat în jurnalul din 28 septembrie 1837 în pricina stăpânirii în moșia Bujoreni, „acest trup de moșie Bujoreni este smult o a treia parte din trupul Sărățenilor”. (Ibidem, p.369, doc. 959).

Satul Sărăcinești, restrâns, a rămas un sat răzășesc, proprietarii, în secolele următoare, fiind urmașii Stancăi. Mai târziu, unii răzeși și-au vândut părțile, între ei sau altora și s-au format și alte moșii, dar care nu au cuprins tot satul, cum a fost cea a lui Emil Juvara, ultima mare moșie din sat.

În proprietatea răzeșilor Sărățeni au intrat și alte siliști: Lungeni, Mihoanele, și o parte din balta Hârcetea. Pentru balta Hârcete, răzeșii din Sărățeni s-au judecat vreme îndelungată cu călugării de la mănăstirea Aron Vodă din Iași și boierii din neamul Costache. Răzeșii din Sărățenii și neamul Costache stăpâneau balta Hârcetea prin moștenire de la Șolda de pe Dumitra.

Balta Hârcetele a avut și alți proprietari, după cum o confirmă documentele emise în cancelaria Moldovei. În 22 ianuarie 1518 (7026), domnul Moldovei, Ștefăniță, nepotul lui Ștefan cel Mare a întărit cumpărăturile făcute de Andrușco Boldur. Printre aceste cumpărături a fost și „jumătate din iazerul Hârcetele” de la „Dragna, fata Marinei, nepoata Iobachinei” (DIR, veacul XVI, A, Moldova, vol. I, p.114, doc. 109).

Procesele pentru balta Hârcete au început în 6 aprilie 1642 „pentru o baltă de pește – o pricină mai veche – între Costăchești și „călugării de la sfânta mănăstire din țarină, din târgul Iașului, care s-au pârât de mai mulți ani de față cu sluga noastră”.

În 1 martie 1591 (7099), domnul Moldovei Petru Șchiopul a întărit proprietatea lui Vasăle Măluștian pentru „a tria parte din sat de Hănășani și a trea parte din ezăr din Hârcete”, părți cumpărate, „de la frații săi, anume Corne și Moșul, ficior lui Gavril Măluștian” (DIR, veacul XVI, A. Moldova, vol.IV, p.7-8, doc.7). Peste câțiva ani Aron Vodă a dăruit balta Hârceata mănăstirii Sfântul Nicolae „din țarina târgului Iașilor”. Cunoaștem această danie dintr-un document emis la Iași în 14 februarie 1623, de Ștefan Tomșa voievod, domnul Moldovei. Atunci a fost o judecată între călugării mănăstirii și „cneaghina lui Mihalcea Meleștean și cu copiii ei”. Postelnicul Meleștean își pierduse proprietățile pentru hielenie, „când s-a ridicat cu Lobodă hatmanul, cu multe oști de cazaci, ..., asupra lui Aron voievod”. Confiscate pentru hielenie toate proprietățile lui Măluștean au fost dăruite de Aron vodă mănăstirii Sfântul Nicolae din Iași. Tot pentru hielenia soțului, cneaghina a pierdut în 1623 în fața călugărilor care rămăneau stăpâni și peste bălțile de pește, „anume Rătundul și Cârligatul și Cârligățelul și Valicul și Hârceata” (DIR, veacul XVII, A, Moldova, vol. V, p.185-186, doc.255).

Dacă părți din balta Hârceata apar și în proprietatea altor boieri, acestea sunt cele pe care le-a avut Mărina și nu Stana. Părțile Stanei au fost moștenite de urmașii ei, deveniți răzeși în satele de pe Valea Săratei. Urmașii Mărinei, boierii Costăchești, mai puternici și mai bogați decât ai Stanei, boieri cu relații și implicați în administrația țării, au urmărit să reintre în proprietatea bălții de pește Hârceata. Succesul și insuccesul lor au fost influențate de persoana domnului Moldovei și de poziția pe care o aveau ei pe lângă el. Miron Barnovschi le-a fost favorabil și a emis un act de proprietate în favoarea lor, act ce a deschis disputa cu călugării mănăstirii. În 6 aprilie 1642 a avut loc o judecată la Iași în fața lui Vasile Lupu, „pentru o baltă de pește”, între Costăchești și „călugării de la sfânta mănăstire din țarina, din târgul Iașilor, care s-au pârât de mai

mulți ani de față cu sluga noastră Antiohie, fiul lui Costache fost sulger mare și cu alți oameni de prin satele vecine, Sărățeni și Murgeni”. (Ion T. Sion, *Costăcheștii*)

În acel moment, Antiohie, chiar dacă aparținea unei familii care se bucura de privilegiile acordate neamurilor boierești, nu se afla în grațiile curții domnești și „au rămas din toată legea țării”. (Ion T. Sion, *Costăcheștii (Istorie și genealogie)*, în *ArhGen.*, II(VII), Iași, 1995)

În 15 noiembrie 1654 la Iași s-a rejudecat procesul pentru aceleași „bălți de pește, anume Hârcetele” (Ibidem).

În fața noului domn, Gheorghe Ștefan, pe care Antiohie îl sprijinise în luptele pentru domnie, cu Vasile Lupu. S-a înfățișat „boierul nostru Antiohie aga și cu fratele lui, Gavril armaș și s-a pârât cu egumenul și cu tot soborul de la sfânta mănăstire Aron Vodă” și procesul a fost câștigat de Costăchești. Vasile Lupu și sfatul boierilor negaseră valabilitatea actelor înfățișate de Costăchești, socotind că „acel uric de la Miron Barnovschi s-au aflat neadevărat, și dacă se vor ivi niște direse, în vreo vreme, să nu fie cu credință” (Idem).

În 1654, Gheorghe Ștefan și Sfatul său au dat soluția inversă, considerând că uricele călugărilor „s-au găsit scrise cu viclenie și neadevăr” în timp ce ale boierilor Costăchești sunt adevărate, iar „aceste bălți de pește, anume Hârcete, le sunt lor dreaptă ocină și dedină de la părintele lor Costache fost mare sulger pentru că au direse de la Ștefan voievod cel Bătrân și cu direse și privilegiu de întăritură de la Barnovschi voievod”.

În secolul al XVIII-lea, judecăți pentru balta de pește Hârcete au fost între Costăchești și răzeșii Sărățeni. În 30 ianuarie 1741, Grigore Ghica voievod a dat poruncă lui Scărlătachi Costache, biv vel clucer, să cerceteze dovezile mai multor răzeși din Sărățeni pentru drepturile ce au la pământul și iazul de pește. Domnul țării primise jalbă de la preotul Vasile Cociorvă și vărul său Lupul Cociorvă și alți frați și răzeși ai lor din Sărățeni, ținutul Fălciu „zicând precum au și ei doi bătrâni de

baștină și giumătate de bătrân cumpărătură la acea siliști, pe care parte de moșie zisă că au și direse ei”. În plus, răzeșii din Sărățeni „ari ave și parte la un iezer numit Hârcete”. Răzeșii din Sărățeni recunoșteau și drepturile Costăcheștilor la acea baltă de pește, a lui Scărlătachi Costache, Manolachi Costache, Ilie Costache, Nicolae Jora, dar cereau recunoașterea și drepturilor lor, deoarece „li-ar împresura boierii partea lor de moșie dintr-acel ezer cu pești ș-ar lua totu vinitu și lor parte nu li-ar da” (*Miron Costin*, Ediție anastatică, vol. I, p. 36, doc. 38).

Nu cunoaștem rezultatul cercetării, dar în 2 iunie 1750 (7258) a avut loc o nouă judecată înaintea lui Iordache Canta vel logofăt între Ion Dobre răzeș și ai lui pe de o parte și între Scarlatachi Costache biv clucer și Iordachi Costache biv vel jîtnicer, când s-a stabilit înrudirea răzășească a Costăcheștilor cu răzeșii din balta Hârcete și Sărățeni (Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*, Iași, 1912, p.CLV).

În 24 octombrie 1753 au făcut jalbă: Lupu Corciovă diiacon, Ștefan Burcă, Anton Călugărul, Toader Plesnicuțe, Ștefan Nasoe și alți frați ai lor din Sărățeni. Răzeșii recunoșteau că balta Hârcetea este jumătate a Gavrilițăștilor (boierii Costăchești), dar jumătate este a lor și erau nemulțumiți că erau împresurați. În timpul domniei lui Costantin Racoviță avuseseră cheltuieli mari în urma unui nou proces cu călugării de la Aron Vodă, cheltuieli făcute numai de ei cu bani împrumutați cu dobândă de Ion Dobre și Toader Plesnicuțe. Răzeșii din Sărățeni, nemulțumiți, cer Costăcheștilor să dea și ei o parte din bani. Domnul Moldovei, Matei Ghica, a cerut lui Vasile Sturza, răzeș și el în balta Hârcete, să cerceteze pricina dintre răzeșii din Sărățeni și boierii Gavrilițăști, pentru cheltuielile de judecată (*Miron Costin*, vol. II, p.289, doc. 450).

În 7 decembrie 1754, Matei Ghica voievod a dat poruncă spătarului Dumitrașcu Palade să cerceteze neînțelegerile dintre răzeșii de Sărățeni și boierii Gavrițălești pentru balta Hârcetea, deoarece răzeșii făcuseră jalbă. Răzeșii era nemulțumiți deoa-

rece în judecată cu călugării s-au cheltuit mulți bani împrumutați „la care cheltuiala ajungând și pe Gavrilățești 59 de lei”. Gavrilățeștii au arătat „că de patru ani di când s-au dizbătut pricina bălții cu călugării, dumnealor n-au luat nimică din venitul bălții”. Mai mult, Gavrițăleștii au înaintat și ei o jalbă „dumnealor stolnicul Scărlătachi și stolnicul Ilie cum că ar fi având și zăpășă de cumpărătură di la o samă de răzeși di Spineani și de Sărățeni din partea bălții cea răzășească”. Domnul a oprit pescuitul „păr a nu să lămuri pricina aceasta a cumpărăturilor, ..., să nu intre în baltă să o vâneze” (*Miron Costin*, vol. I, p.37, doc.40).

Pentru judecăți, răzeșii au avut nevoie de bani și Ion Dobre cu voia răzeșilor s-a dus la vărul său, Costan sin Chiriță, să împrumute 30 de lei. Acesta neavând a luat bani cu dobândă de la un evreu din Cheșani, pentru Ion Dobre. Răzeșii nu au mai dat banii lui Ion Dobre și după trei ani datoria a crescut la 52 lei. În această situație, răzeșii i-au dat lui Dobre partea preotului Ion Lefoi din Sărățeni, Lungeni și balta Hârcete. Ion Dobre a dat aceste moșii lui Constantin Chiriță pentru cei 52 lei și acesta a achitat datoria la evreu (*Miron Costin*, vol. I, doc. 118, p.37-38).

Partea preotului Ion Lefoi avea 53 stânjeni capul la apus și 38 stânjeni capul la răsărit (Gh. Ghibănescu, op.cit., p. CLVI).

Judecățile pentru balta Hârcete au continuat și în secolul al XIX-lea.

În 11 noiembrie 1843 s-a judecat pricina stăpânirii moșiei Sărățeni cu răzeșii din Hrăniceni și a hlizelor Bârsana, Drăguna și pentru balta Hârcete, judecată reluată și în 1844 (Catalog de documente din arhivele statului Iași, Moldova, vol. I, p.133-134, doc.312).

În 10 august 1810, Teodor Vârgolici vornic de poartă a ridicat hotărnicia Sărățenilor. Atunci, satul avea o lungime de 1230 stânjeni (2742,90 m). În jos se învecina cu Lățeștii spătarului M. Costache, iar în partea de sus cu moșia Dragomăneștii

și hliza Gârnițoaia. În lățime, pe firul pârâului Sărata moșia mergea pe trei bătrâni, din care un bătrân și jumătate stăpâneau Costăcheștii de pe Marina, fata lui Dragomir Iuban din 1493 iar un bătrân și jumătate stăpâneau răzeșii de pe Stana, sora Marinei și anume un bătrân Costăcheștii, o jumătate bătrân Năsoeștii, un bătrân C. Țicău și o jumătate de bătrân I. Dobre (Gheorghe Ghibănescu, *Cuzeștii*, Iași, 1912, p. CLV).

SCHINENI

Sat așezat pe partea de sud-est a dealului Ciomaga, la izvoarele pârâului Sărata. Prin poziția sa înaltă domină întreaga vale a Săratei și satele de pe cursul ei. Toate cele patru sate de pe Sărata au avut un destin comun, secular, un proprietar comun, inițial, și de sute de ani au fost locuite de răzeși și clăcași, înrudiți între ei.

Prima atestare documentară este aceeași pentru cele patru sate, documentul din 5 martie 1493 emis de Ștefan cel Mare. Satul Schineni, atunci Spirenii, a intrat în stăpânirea Stanei, fiica lui Dragomir Iuban, nepoata lui Șolda de la Dumitra (azi Mihoanea, n.n.). Stana, căsătorită cu Ion Hâra, a avut doi urmași, Petre Hâra și Stanca. După împărțirea din 1 aprilie 1552, satul Spireni a revenit lui Petru Hâra. În timp, proprietatea s-a împărțit între urmași, hlizele fiecăruia devenind din ce în ce mai mici. Până la începutul secolului al XX-lea satul a fost stăpânit de mici proprietari, dar și mari, ultimii fiind Emil Juvară și Clemansa Lupu Costache, toți fiind răzeși în calitatea lor de coproprietari. Primul nume al satului, în documentul din 1493, a fost Spirenii. Toponimul ne demonstrează marea vechime a satului, existent încă în perioada rotacismului lingvistic când consoana n se pronunța r. În documentele ulterioare apare cu numele de Spineni și din secolul al XIX-lea de Schineni, datorită fenomenului de palatizare. A fost, inițial, o așezare într-un loc cu spini, de aici și celelalte pronunții, spiri și schini.

SATELE DE PE ȘES

1) BUJORENI

În jurnalul din 28 septembrie 1837 se menționează o pricină a stăpânirii în moșia Bujoreni, ținutul Tutova. La acea judecată s-a prezentat o copie din anul 7081 (1572) în care se preciza că „acest trup de moșie este smult o a treia parte din trupul Sărățenilor”. (Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, p. 369, doc. 959). Documentul nu s-a mai păstrat sau nu a fost descoperit, mențiunea lui într-o judecată ne demonstrează că a existat, chiar dacă, probabil, nu a fost primul. Satul era mai vechi de 1572 și s-a desprins din moștenirea Stanei, fiica lui Dragomir Iuban, nepoata lui Șolda de la Dumitra. Vatra lui a fost în locul unde pârâul Bujoreni iese în valea Elanului. Arheologic s-au depistat aici așezări din perioada geto-dacică, până la începutul secolului al XVIII-lea (Ghenuță Coman, *Murgeni, Vaslui*, 1973, p.73). Ghenuță Coman a considerat, greșit, că satul Bujoreni s-a desprins din satul Hănăseni, dar documentele dovedesc alte realități. Satul Hănăseni a avut alți proprietari, istoria sa, în timp ce Bujoreni s-a desprins din Sărățeni, fiind o parte a moștenitorilor Stanei. Toponimul ne demonstrează că a fost o comunitate a urmașilor unui Bujor, pe care documentele nu-l menționează.

Gura Bujoreni este atestată documentar într-un document din 30 iunie 1606 (DIR, veacul XVII, A. Moldova, vol. II, p.50, doc. 51) și nu satul, cum a crezut Ghenuță Coman. Documentul se referea la satul Hănăseni și menționează „gura Bo...” documentul fiind rupt. Traducătorul a propus „gura Bo-

cii” sau „gura Boghii”, dar termenul real trebuie să fi fost „gura Bujoreni”.

Un document din 1659 (7167), sigur, se referă la satul Bujoreni. Atunci, Gh. Ghica a judecat pricina pentru „o bucată de loc” între „Mitrofan și Ion din Bujoreni” și „Necula, Milete, Apostol și alți răzeși din Hănăseni”, „iar cei din Bujoreni au rămas cu toată legea țării și au plătit și hatalom” (Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului, vol. III (1653-1675), doc. 440, p.112).

Răzeșii din Bujoreni au avut și o hotarnică din 6 aprilie 1733, când satul s-a împărțit în două: o jumătate neamul Hămzănesc și o jumătate a luat neamul Bujorănesc (*Catalogul de documente din arhivele statului Iași, Moldova*, vol. I, p.369, doc. 959).

Din acel moment s-au format două sate: Hămzănești și Bujoreni, ambele evoluând ca moșii, cum apar la începutul sec. 19.

2) HĂNĂSENI

A fost așezat între pârâul Mihonea și orașul Murgeni, partea lui nordică contopindu-se cu târgul Murgenilor, la sfârșitul sec. XIX, începutul sec. XX.

Primul document păstrat este din 22 ianuarie 1518 (7026). Atunci Ștefăniță, nepotul lui Ștefan cel Mare, a întărit lui Andrușco Boldur „un sat pe Elan anume Hănășăștii”. Au vândut „Oana Tarcanul medelnicer și fratele său Dragoș și surorile lor, Sana și Marta, feciorii lui Ilie Huru comisul și săminția lor: Lupul Lepovăț și surorile lui, Fatoșe și Neaga și Boaghe, feciorii lui Ilisăni, toți nepoții Oanei Ureche” (DIR, sec. XVI, A. Mold., vol. I, p.114, doc. 109) . Aceștia aveau satul în stăpânire „de la Iliieș și Ștefan voevod și de la moșul domniei mele Ștefan voevod” (Ibidem). Satul era în proprietatea lui Oană Ureche, în timpul urmașilor lui Alexandru cel Bun, dar el

era mai vechi, Hănăsenii fiind urmașii unui Hanos, pe care un document ulterior îl atestă, dar când a trăit acesta nu știm. Satul nu a avut nicio legătură cu satul Bujoreni, acest format mult mai târziu, pe o parte a moșiei Sărătenilor.

La sfârșitul secolului al XVI-lea, satul Hănăseni cunoaște și alți proprietari. În 1 martie 1591 (7099), Petru voevod (P. Șchiopol) a întărit postelnicului Vasăle Măluștian „a tria parte din sat de Hănășani și a trea parte din ezăr din Hârcete”. El era fiul lui Gavril Măluștian stăpân în Hănăseni și frate cu Corne și Moșul. A cumpărat de la frații săi atât în sat cât și baltă. (DIR, veac. XVI, vol. IV, pp.7-8, doc.7).

În <30 iunie 1606 – 14 septembrie 1607> a avut loc o judecată „pentru o bucată din moșae din Hănășani” între „nepoții lui Hanos din Hănășani cu Ionașco din Bălănești” (DIR, veac. VIII, A. Mold., vol. II, doc. 51, p. 50). Nepoții lui Hanos „au știut că esti driapta lor moșae” și nu greșeau deoarece satul a fost întemeiat de strămoșul lor. Ionașco a venit cu precizarea că „locul ce-l trag nepoții lui Hanos esti la gura... la gura Bo...ii. Și le-au ținut Andrei din Hănășani”. Vechiul sat Hănăseni s-a aflat pe dreapta Elanului, mai jos de Murgeni, la gura a două pâraie, Bujoreni și Mihoanea. În document se precizează la gura, probabil, Bojoreni, dar locul este șters, dar și că acolo a fost proprietar Andrei, de fapt Andrușca Boldur. Tot acest document ne sugerează că Ionașco din Bălănești stăpânea alt loc din sat, diferit, stăpân fiind mai înainte tatăl său Vasăle Măluștian și bunicul său Gavril Măluștian. Pentru judecarea pricinii, domnul de atunci Simion Movilă a poruncit lui Movi-liță, fost mare vătaf de Fălciu.

Printre proprietarii satului, prin cumpărătură, apare și Ghenghe vel vornic în 18 septembrie 1628. Acesta a cumpărat o jumătate din a patra parte din tot satul Hănăseni de la „Gavril, ficiorul lui Văsai, nepot Răbâi ot Hănășani ce esti la ținutul Fălciului” (DRH, XIX, doc. 405, pp.452-453). Acest Gavril de la 1628 a fost nepotul Răbâi care a trăit pe la anul 1570,

putea fi un urmaș al lui Hanos, dar și al lui Andrușca Boldur sau Măluștian. Satul mergea pe 4 bătrâni, deoarece el vindea „a patra parte din tot satul Hănăsăni, giământate”, adică o jumătate din a patra parte. Același boier mai cumpăra în 11 octombrie 1628 „a patra parte din sat din Hănăsăni, iară pre Elan despre răsărit și cu vaduri de mori pre Elan”. Vânzătorii au fost „Plop și ficiorul lui, Obrejje, și sora lui, Sora, și ficiorul lui, Liță, și Petrea, ficiorul lui Buzdugan, și ficiorul lui, Marco, și fratele lui, Dănăilă, toț nepoț și strănepoț lui Ion Hanos și fratele lui, Feteau și Todei”. Aceștia erau proprietari și în satul „Știubeiu” despre apus” calitate pe care o aveau prin cumpărătură în timpul lui Petru Vodă (DRH, XIX, doc. 409, p. 558).

La începutul secolului al XVII-lea se înmulțesc proprietari în sat. La 30 noiembrie 1631, Ionașcu Prăjescu a devenit proprietar pe un loc de casă primit de la Toader Herescu și alți răzeși din Hănăsăni „pentru binele ce le-a făcut” (CDM, vol. II, doc. 671, 672, p.149). În 20 decembrie 1637 (7146) a vândut Stavăr vornicul lui Lupu Prăjescu, partea lui din satul Hănăsăni și din Siliștea Știubeiu „cu vad de moară pe ambele părți Elanului”, vânzare întărită de Vasile Lupu în 24 decembrie 1637 (CDM, vol. II, doc. 1235, p. 258, doc. 1237, p. 258). În 8 mai 1632 (7140), Petrea pieptănarul a dăruit Anghelinei, fata lui Stavăr pârcălab, partea lui de ocină din Hănăsăni și din sileștea Știubei” (DRH, XXI, doc. 65, p. 69). În 28 octombrie 1644 (7153), Talpă din Hănăsăni și alți răzeși ai lui s-au judecat cu popa Avrentie din Bertești și popa Vlasie de acolo pentru o moară făcută de popa Vlasie pe locul Berteștilor pe Elan. Cei din Hănăsăni aveau o moară mai sus pe hotarul lor și era înecată de cea din Bertești. Martori au fost și Trifan din Lățești, Spiridon din Lungeni, Onaca din Benești. Răzeșii din Hănăsăni pierd părți de sat și în anii următori, chiar dacă în 1659 au avut câștig de cauză cu cei din Bujoreni. În 23 mai 1665 (7173), Stratulat, feciorul preotului Avrentie din Bertești a vândut lui Ghinea, mare medelnicer, fost vistiernic, partea sa de moșie din

Hănăseni, cu vatră de sat, vad de moară, cu venitul din bălți, pământuri în țarină și locuri de fânațe” (CDD, doc. 1182, p. 262).

În 11 decembrie 1699 (7208), Lupu Prăjescu clucer a dăruit mănăstirii Aron vodă o jumătate de bătrân din satele Hănăseni și Știubeeni, pe Elan, cu vatră de sat, loc de fânaț, țarini și loc de vad de moară.

În secolul al XVIII-lea în Hănăseni exista proprietate mare, mică, mănăstirească. În interiorul satului, indiferent de mărimea proprietății, toți erau răzeși, în calitatea lor de coproprietari ai satului.

3) CERCAȘA

Satul Cercașa este atestat într-un document din 1 aprilie 1546 (7054). Atunci au vândut „două părți din jumătate din satul pe Elan, anume Cercașa, din jumătatea de jos”, Lupu și Toader, copiii lui Gorjea, care stăpânea printr-un privilegiu de la Ștefan cel Mare. Cumpărători au fost: Batiu și cumnații lui, Trif și Danciul și Gavril și sora lor Bura, copiii lui Dan Bârlad (DIR, XVI, I, doc. 401, p.441). Ghenuță Coman a considerat că acest sat a existat în punctul numit azi „Ilișoaia” în apropiere de Știubeiu, unde a depistat resturi arheologice din secolele XVI-XVIII.

4) ȘTIUBEIU

A fost o siliște a satului Hănăseni, pe Ursoaia cum a stabilit arheologic Ghenuță Coman, spre sud în prelungirea satului matcă. În documentele secolului al XVII-lea este atestat ca siliște, numai în 1699 este numit sat. Din puținele documente în care apare se observă că a fost legat de satul Hănăseni, deoarece a făcut parte din el, a fost un loc de prisacă al lui.

În 11 octombrie 1628, s-a vândut „o săliște pe Elan, la Ștubuiu despre apus” (DRH, XIX, doc. 409, p. 558). Cei care vindeau erau proprietari la Hănăseni, dar și „toț nepoț și strănepoț lui Ion Hanos”. În 8 mai 1632, Petrea pieptănarul dăruia Anghelinei „partea lui de ocină din Hănăseni și din siliștea Știubeiu”. În 20 decembrie 1637, Lupu Prăjescu a cumpărat de la Stavăr vornicul „jumătate din satul Hănăseni și din siliștea Știubeiu jumătate”. În 11 decembrie 1699, Lupu Prăjescu a dăruit mănăstirii Aron Vodă „o jumătate dintr-un bătrân din satele Hănăseni și Știubeeni”.

POPULAȚIA - oamenii satelor

După retragerea stăpânirii romane din Dacia au dispărut instituțiile de stat. Populația și-a căutat propriile forme de organizare, a format obști, a ascultat sfatul bătrânilor și s-au supus justiției juzilor și a dreptului nescris, devenit jux valahorum. S-a supus migratorilor după trecerea impactului, dur în multe cazuri. A fost influențată lingvistic, instituțional, social, politic și a influențat la rândul său. Dintre migratori, slavii și popoarele mongolice, pecenegii, cumanii, tătarii au influențat mai mult poporul român din Moldova. Cnezii și-au exercitat atribuțiile lor judecătorești, iar voievozii pe cele militare. Turcomanii au jucat un rol deosebit în formarea clasei aristocratice, dar și lingvistic. Timp de o mie de ani, în perioada prestatală, românii au roit, depășind uneori spațiul etnic. Prin roire, elementul etnic românesc din Moldova s-a întărit prin aportul românilor sud-dunăreni și apoi de peste munți din Transilvania și Maramureș.

Statul medieval Moldova s-a făcut prin instituții românești, deși compoziția etnică era diversă, prin aportul maramureșenilor, deși inițiativa a fost a regatului maghiar. Maramureșenii au venit cu sabia în mână să-și câștige feude, aceasta era mentalitatea feudală. Primii domni au fost ai lor. Sfatul Țării, în primele secole, a fost dominat de cei veniți din Maramureș și urmașii lor. Cei de pe feuda luată în stăpânire erau pentru ei vecini, poate aceeași situație au avut-o și pentru slavi. Este greu, pentru noi, să stabilim care din boierii de pe Valea Sărata și împrejurimi proveneau din localnici sau au avut origine maramureșeană. Care a fost originea primilor mari proprietari, Cre-

țul de la Elan, Miha medelnicer, Hâra, Boldur, Dragomir Iuban, nu știm, putem, uneori, doar să bănuim.

Satele erau mici, aveau 5-20 de case. Vecinii plăteau dijma proprietarilor, toți plăteau birul domniei. Erau și mulți scutiți de bir: văduvele, preoții, nevolnicii, bătrânii, slugile boierești scutiți de stăpâni. Ceilalți plăteau birul prin intermediul cislei. Se fixa o sumă de bani pe sat, iar în sat slujbașii fixau suma fiecărui cap de familie. Toți erau solitari pentru completarea sumei, trebuind să acopere și banii decedaților, fugarilor, dispăruților. Satul avea propria sa economie, în sat se produceau majoritatea produselor de care aveau nevoie localnicii, restul se obținea de la târguri. Toate satele aveau prisăci, iazuri, mori de vânt sau apă.

În perioada statală, satele au fost locuite de vecini și răzeși. Boierii erau tot răzeși și calitatea lor de coproprietari în sat, dacă nu erau singuri. Termenul este cuman, echivalentul românesc fiind coproprietar. Răzeș în sat era și cel care avea un hectar și cel care avea o mie de hectare. La cumpărare funcționa dreptul de preemțiune, pentru a fi protejată proprietatea satului. Străinii nu aveau voie să cumpere, dar posibilități de infiltrare în sat s-au găsit, căsătorie, danie. Ajuns în sat prin danie, deveniai răzeș și puteai cumpăra. Răzeșii sunt vechi în Moldova, deși documentar sunt atestați în timpul lui Petru Șchiopul. Mulți își aveau originea în primul proprietar al satului. După mai multe generații, prin împărțiri succesive, hlizele deveneau din ce în ce mai mici, în timp deveneau țărani. Răzeșii stăpâneau în devălmășie în primele secole, pe grupe, pe părți numite bătrâni. Pentru unele sate, documentele menționează bătrânii satului, pentru altele nu. cât de vechi erau bătrânii se poate constata după partea pe care o avea unul în sat. Găsim răzeși care stăpâneau a opta parte din a patra parte, aceasta a patra parte arătând numărul de bătrâni pe care mergea satul. Dacă un răzeș își pierde partea își folosea în continuare hliza, dar devenea dijmaș. Satele erau conduse de vornici, aveau bise-

rici, dascăli, diaconi, preoți. În satele de pe Valea Săratei nu putem cunoaște numărul populației, nici care erau vecini sau răzeși, în perioada de început. Cunoaștem însă primii proprietari: Șolda de la Dumitra, Stana căsătorită cu un Hâra, urmașii lor Stanca și Petre Hâra, apoi pe Frateiu Hâra, nepotul Stanei, deși nu a fost singurul. Deja avem răzeși, având mai mulți proprietari. Aceștia se înmulțesc în perioada următoare, dar multe documente au dispărut, altele nu au fost publicate. Mulți din locuitorii acestor sate, în prezent, sunt urmașii acestor proprietari, dar nu-i putem depista, dacă am putea am realiza câteva spițe genealogice. Mai târziu au apărut și alți proprietari din neamul Costache, apoi Ducan, Caloi, Juvara. Numai satul Lățeștii Vechi a fost un sat în totalitate boieresc. Documentele cunoscute ne prezintă și alți locuitori ai acestor sate. În 19 mai 1563 au cumpărat în Sărățeni „popa Sava și Neaga, Gavril Faur, Alexa, Tirul, Trifan, Ignat, Trif”. Urmașii lor au format satul Lățeștii Noi, descendenți sunt și astăzi, spițele genealogice sunt greu de stabilit pentru noi.

În 24 aprilie 1589, au cumpărat frații „Simion, Gavril și Ion cu 180 zloți din a treia parte o jumătate din Dragomănești de la Frateiu Hâra, fiul lui Petre Hâra, nepot Stanei Hâra”.

În 1628, Grigorașcu Ureche, fiul lui Ureche vornicul a revendicat satele Negrilești, Brițcani și balta Gemenele. S-a cerut răzeșilor din aceste sate să aducă 24 de jurători care să depună mărturie că vornicul Ureche nu a avut cumpărături în acele sate. Printre cei care au jurat au fost și: Petriman aprod ot Sărățeni, Costandin Țicău păhărnicele ot tam, Pașco hotnog za călărăși, Ionașco Ciubărăia ot Lățești, Ihnat Caltac ot tam. Miron Barnovschi voievod, domnul Moldovei, la Iași în 11 martie 1628 (7136) a dat câștig de cauză întărind lui Gabăr căpitan și răzeșilor lui ocină la Negrilești și Brițcani pe Prut în ținutul Tigheci, pe care voia să le-o cotopească Grigore Ureche. În finalul documentului sunt menționați aceiași jurați din 23 februarie 1628, de la Huși în fața episcopului Mitrofan (DRH, A,

Moldova, vol. XIX, doc. 312, 313). Printre martori, Petriman de Sărățeni pitar este prezent și în 14 septembrie 1628 la Urecheați, adeverind pentru satul Vorniceni pe Prut. Nu cunoaștem descendenții tuturor martorilor din Lățești și Sărățeni, dar familiile Țicău și Pașcanu există și în prezent în aceste sate. Existența lor nu confirmă legenda lansată de profesorul Ghenuță Coman, motivele ne scapă, precum că răzășii Țicău și Pașcanu i-au învins pe turci pe șesul Elanului. La începutul secolului al XVII-lea, în Lățești trăia și neamul Mihăilă Pulbăruș. În 1622, Ionașco fiul Mariei, nepotul lui Mihăilă Pulbăruș, a vândut cu 50 taleri un bătrân lui Drăgan armaș, care a mai cumpărat și un iaz pe Elan pe care l-a împărțit cu Pașcanul și Bosie (Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*, P. CLV).

În secolul al XVII-lea, apar în documente și alți locuitori din satele Lățești și Sărățeni în calitate de martori sau vânzători. În 10 decembrie «după 1643» apar ca martori: Trifan din Lățești, Chirica, Cazacul și Crețul cel bătrân din Sărățeni. În 1644, Talpă cu răzășii din Hănăseni s-au pârât cu popa Avrente din Bertești pentru o moară, printre martori figurând Crețul din Sărățeni și Trifan din Lățești. În 17 martie 1644 (7152), fiii lui Petriman din satul Sărățeni și Crețul din același sat au vândut Tofanei Costăcheoia și copiilor ei niște țigani (DRH, XXVI, doc. 257). După Gheorghe Ghibănescu moșia Sărățeni mergea în lățime pe trei bătrâni, dar o jumătate a satului se afla în proprietatea Costăcheștilor de pe Mărina, fata lui Dragomir Iuban. Cealaltă jumătate forma trei bătrâni: un bătrân Costăcheștii, o jumătate de bătrân Năsoeștii, un bătrân C. Țicău, o jumătate de bătrân Ion Dobre (Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*).

Gheorghe Ghibănescu a publicat și o spiță genealogică a familiei Țicău, întocmită în 5 martie 1794. Neamul Țicău a avut ca strămoș pe Constandin Chiriță, acesta mai având doi frați: pe Tănăsă și Lupul, dar și trei surori. Acest Chiriță a fost căsătorit cu sora preotului Ion Lefoi. Constandin Țicău a avut o descendență numeroasă: Ștefan Țicău gramaticul, Alexandru

(Dimache căpitan), Ioniță, Toader, Feteliță, Urâta, Neculai Apostul. Persoanele din această spiță sunt reale, dar genealogia trebuie refăcută.

Ștefan Țicău a fost gramatic, a trăit la Iași unde a transcris letopisețul lui Grigore Ureche după copia lui Vartolomeu Măzăreanu în 1783. Apare ca gramatic în 1791, între 1803-1806 fiind jitnicer, apoi stolnic și a decedat în jurul anului 1810. Soția sa Mărioara Țicău a trăit până după 1820. Ștefan Țicău a cumpărat de la Ilie Țicău, fratele tatălui său, cu 50 de lei partea lui din cele 4 moșii (Gh. Ghibănescu, *Surete*, XXI, 491). În 23 ianuarie 1791, a mai cumpărat cu 60 lei părțile lui Antohi Ion Negri din Sărățeni, Lungeni, Mihoane și balta Hârceata (*Surete*, XXI, 485).

În hotarnica din 1810, Maria Țicău avea în Sărățeni o moșie care măsoara 159 stânjeni, capul spre apus, 105 stânjeni pe matca Sărății și 121 stânjeni capul spre răsărit în apa Bujorenilor. După moartea soțului, Mărioara a arendat moșia, după refuzul răzeșilor de a da dijmă. Arendași au fost: C. Vasiliu în 1816 cu datoria de a-i trimite la Iași și 6 stânjani de lemne, Hriste Cambur cu 50 lei, apoi 30 lei între 1828-1831, Gheorghe Carp cu 145 lei după 1831, Stoian cu 150 lei după 1834, Gr. Rizu spătar cu 280 lei după 1839 (Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*, P. CLVII).

Fratele său Dimache Țicău s-a stabilit la Botoșani după 1780. A avut neînțelegeri cu răzeșii lui din Sărățeni, cu neamul lui Ion Dobre. Constantin Chiriță, strămoșul neamului Țicău, a fost văr cu Ion Dobre, ambii urmași ai Stanei, fiica lui Dragoimir Iuban. În 20 iulie 1759, și-au împărțit moșia din Sărățeni pe din două, primind fiecare câte 104 stânjeni la capul moșiei la apus, 83 stânjeni pe matca Săratei, 88 stânjeni pe mijlocul câmpului și 49,5 stânjeni la capul moșiei de la răsărit în matca văii Țărnei (Gh. Ghibănescu, *Surete*, doc. 503, și în *Cuzeștii*, P. CLVI). De alt bătrân aparținea preotul Ion Lefoiu, sora lui fusese căsătorită cu Costandin Chiriță „că au fost unchiu stră-

moși-meu Costandin Chiriță” recunoștea Dimache Țicău (*Miron Costin*, ediție anastatică, Iași, 2008, p.177, doc. 365). Par-tea preotului Lefoiu din Sărățeni a fost de „53 stânjeni, 3 palme frunte locului despre sat, 40 stânjeni, 1 palmă al doilea măsură pe matca Sărății, 38 stânjeni 5 palme despre răsărit, al treilea măsurătură” (Ibidem). Această parte a fost vândută lui Ion Dob-re în 1752 și acesta a vândut-o în 24 septembrie 1760 vărului său lui Constantin Chiriță. Ion Dobrea a luat moșia lui Lefoiu în schimbul părții ce aveau răzeșii în Hănăseni. Lefoiu a vândut părțile din Hănăseni, Lungeni și balta Hârceti lui Scarlatachi Costachi. Toate aceste schimbări și vânzări au drept cauză da-toriile făcute de răzeși cu judecățile pentru balta Hârcete.

În 12 august 1787, Dimache Țicău din Botoșani a cerut domnitorului să dea poruncă paharnicului Grigoraș Costache să-i hotărască părțile de moșie, pentru a se putea judeca cu ră-zeșii din Sărățeni, care refuză să-i dea dijmă.

„Dar fiindcă mai am deosebite pricini de giudecăți cu răze-șii, cu un preotul Gavril Corciovă pentru trei pogoane de vie ce sînt pe partea mea de moșie și le-a cumpăra el și acum, prici-nuiește a-mi da dijma cu cuvânt că ar fi cumpărat-o cu loc cu tot, cum și cu un diacon Afteni, iarăși pe altă vie ce-au cumpă-rat pe părțile mele de moșie, fără știrea mea...” „...și, deosebit, oameni ce se află șezători pe părțile mele nu se supun a-mi da obicinuitul adet de case și dijmă după obicei” (V. Mihordea, *Relații agrare*, p. 547, doc. 552). La 18 septembrie 1787, Al. Ipsilanti, domnul Moldovei, a scris ispravnicilor de Fălciu să judece pricina. De abia în 3 martie 1794, la Huși, a avut loc o învoială între căpitanul Dimache Țicău și răzeșii lui din Sără-țeni. Dimache Țicău obține „Să-mi stăpânesc siliște, pe cât cu-prinde hliza mea după cum este stâlpită prin hotarnica din let 1759 (7267) iuli 20 cu câmpu cu tot, din capu în capu”. Cei care își ridicaseră case pe hliza sa se puteau muta, dacă Dima-che voia să păstreze casa trebuia să plătească „așijderea și viile celei vechi care sînt mai înainte hotărnicii dsale stolnicului Ilie

Costache i Ștefan Popăscu vornicu de poartă din let 7260, iuni 24 iarăși să le plătescu cu bani, când cei cu vie nu va voi să-mi de dijmă din vii și din pomeți, ..., cum și pentru cumpărătura de la preot Ioan Lefoiu, ..., să fie îndatorați ca să-mi de stânjini de sus” (*Miron Costin*, ediție anastatică, vol. II, doc. 365). D. Țicău a renunțat la partea din bătrânul Neculai cumpărate de preotul Vasile Corciovă, Ion Dobre și Lupu Corciovă diacon în 1 mai 1745 (7253), „să nu ceiu cu protimisire fiind cumpărături vechi și mai ales că tot la niamul său este vândută” (Ibidem).

În secolele XVIII-XIX, în documente, apar și alți locuitori din satele de pe Valea Săratei, unii cu funcții la nivel local: pitari, căpitani de călărași, jitniceri, aprozi, dascăli, preoți, vornici etc. Pe unii i-am întâlnit participanți la procesele avute pentru stăpânirea bolții Hârcete. Unii au plecat în alte sate prin căsătorii, alții au venit, cazul familiilor Buța, Filiuță.

În 15 iulie 1742 (7250), Gheorghe vel căpitan de Codru și Negre căpitan au primit carte să hotărască niște părți de moșie la Spineni ale unor locuitori, Antohi Strătilă, Tănasă Strătilă, Costandin Dumbravă și alții de acolo, împresurate de banul Gavril Costache (*Condica lui Mavrocordat*, vol. II, p.227). Neînțelegeri între răzeși au fost întotdeauna, majoritatea pornite de la proprietate. În 28 august 1742 (7250), Vasile Talpă, Costandin Hurduc și alți răzeși din Spineni au pârât pe Gligore Bedros că le-a înecat moșia lor, Bălăneștii (Ibidem). Marii proprietari din sat se străduiau să treacă anumiți răzeși în rândul vecinilor. Din poruncă domnească, în 28 ianuarie 1742, Gavril Pilat și Stârcea, vornici de poartă, au dus la Iași pe Ion Bârzul din Spineni, om bătrân, pe Irimia și Sandul, tot din Spineni, în fața lui Nechifor mitropolitul Moldovei și au jurat, au primit și carte de blestem, mărturisind că Toader și Lupașcu, feciorii Condrei și Ioniță Giocotă sân Savin sînt oameni de moșie, de pe partea bărbătească, nu vecini (Ibidem, doc. 113, p.41). Tot în 1742, locuiau în Sărățeni: Toader Plesnicuțe, fecior Rusului, Lupu Corciovă, acesta trebuind să plătească banii sfertului de

bir pentru Pricope Cojocar din Crețana (Ibidem, p.327, 240). În 15 februarie 1806, locuitorii satului Igești au cerut vătafului Ștefan Mihăilă, vechil pe moșia Lățești, loc de hrană pe moșia Lățești cu obligația de a plăti dijmă (*Din tezaurul arhivistic vasluian*, doc. 392). Un Mihăilă vornic din Schineni și Mihalache Codreanu pasnic au stabilit prețul unei rășnițe în 3 iunie 1852 în satul Schineni (Ibidem, doc 1017). Dar în secolul al XIX-lea, populația s-a înmulțit în toate satele, iar din 1772 avem și recensăminte, numite catagrafii în limbajul epocii.

Primele două catagrafii, în 1772 și 1774, le-au făcut rușii, interesați să cunoască potențialul impozabil al populației din Moldova. Administrativ satele Lățești, Sărățeni, Spineni aparțineau de ocolul Roșiești, ținutul Fălciu.

În 1772, satul Lățești avea 12 liudi, din care 2 preoți și 10 moldoveni. Proprietar era vorniceasa Ilii Konstandina. În 1774 s-au înregistrat 2 popi, un slujbaș și 19 birnici, proprietar fiind vornicul Kostaki.

În 1772, Spineni era sat de răzeși, cu o slugă a dumisale paharnicului Iordachi Lambrino, o slugă a dumisale paharnicului Grigoraș Costache, 22 birnici, un nevolnic, patru văduve, două slugi, doi popi, 6 ruptași. În 1744 erau la Schineni: 31 liudi, 2 case pustii, 2 popi, 22 moldoveni și mazilii: Ion Pușcaș, Ion Mihăilă, Ion Aga, Pascal Plăcintă, Vasilii Saka, Ion sânt Vasiliu și sârbul Kostia.

În 1772 satul Sărățeni era sat de răzeși și avea 16 birnici, 2 țigani boierești, 3 văduve, o slugă boierească, 4 călărași postelnicești, 4 popi, 3 ruptași, 4 mazili, iar în 1774 erau 38 liudi, 8 case pustii, 4 popi, 26 moldoveni și 8 mazili: Lefter Strătilă, Ion Dokan, Ștefan Mihăilă, Vasilii Caisân, Gavril Talpă, Ștefan Burcă, Serghii, Lupul Xileuță (*Moldova în epoca feudalismului*, pp. 68, 69, 211).

Din 1803 avem *Condica liuzilor*. Atunci satele de pe Valea Săratei le găsim tot în ocolul Roșiești, ținutul Fălciu. În această catagrafie este consemnată suma birului anuală și pe sfert.

Lățeștii aveau 4 scutiți de bir, 3 de spătarul Mihalache Costache, proprietarul satului, și unul de spătarul Șerban Negel. În total erau 35 de liuzi care plăteau la sfert 129 lei și anual 516 lei. Sărățenii erau sat de răzeși, aveau 55 liuzi, care plăteau la sfertul de 3 luni 212 lei și anual 848 lei. Spinenii erau tot sat de răzăși, cu 52 liuzi, care plăteau sfertul de 225 lei, anual 900 lei (Theodor Codreanu, *Uricariul*, vol. VIII, p.248). Din 1816 avem *Condica visteriei Moldovei*. Atunci satul Lățești era în proprietatea spătarului Mihai Costache, cu vii și livezi, loc de hrană puțin. Aveau 3 locuitori scutiți de bir de proprietar și 20 birnici care plăteau 50 lei la sfert și 170 lei în total. Sărățeni erau sat de răzeși, dar aveau 2 scutiți de comisul Iordachi Costachi. Birnici erau 11, care plăteau 50 lei la sfert și 230 lei anual. Spinenii erau sat de răzeși, cu vii și livezi, loc de hrană puțin. Aveau 3 scutiți de bir de vornicul Șerban Nogel și comisul Iordachi Costachi. Birnici erau 15 care plăteau 65 lei la sfert și 250 lei pe tot anul (Corneliu Istrati, *Condica Visteriei Moldovei*, Iași, 1979, p.85).

În secolul al XIX-lea populația satului a crescut, mai ales după pacea de la Adrianopol din 1829. Regulamentul Organic a introdus obligativitatea efectuării cataografiilor la 7 ani. Catagrafia din anul 1846 a înregistrat pentru Spinenii 122 familii, pentru Sărățenii de Sus 95 familii, pentru Sărățenii de Jos Răzășești 74 familii, iar pentru Lățeștii Lătescului 17 familii (Ibidem, vol. XV, p.370). În total erau 308 familii și, dacă socotim în medie 5 suflete pentru fiecare familie, obținem o populație de 1540 suflete pe Valea Săratei. În secolul al XIX-lea, mulți locuitori erau patentari. Patenta era eliberată de către sfatul administrativ al țării de pe lângă Casa Domnului sau chiar direct de domnitor prin șeful treptelor, și prin ea se stabilea un impozit fix. În 1832, locuitorul Ștefan Iftenie Mihăilă era trecut în rândul ruptașilor, plătea o patentă de 30 lei pe an și zăciuală la cutia sătească. În 1840, Sandu Mihăilă a avut o patentă cu nr. 157 eliberată de șeful treptelor, semnată de vel vistiernic cu sigiliul domnesc. În 1855, locuitorul Ion Sava Plăcintă posedea

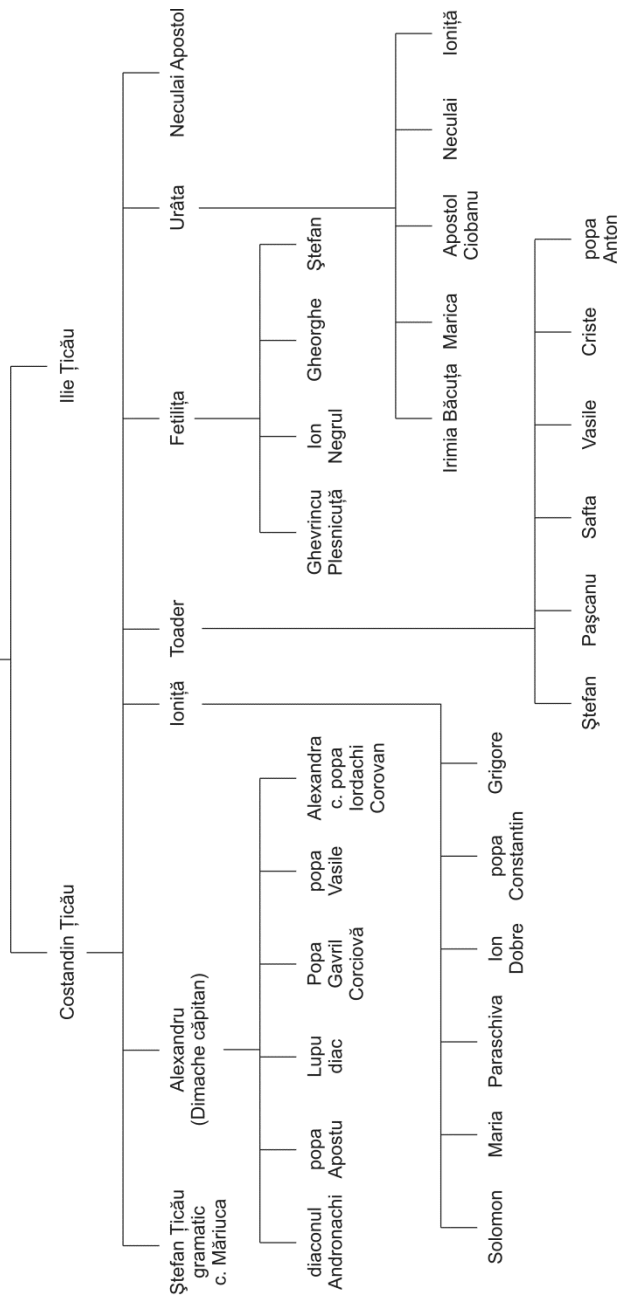
o patentă eliberată de „Căimăcănia Principatului Moldovei cu nr. 1117, pentru care plătea 76 lei, impozit anual (Ion Rugină, *Contribuțiuni monografice asupra comunei Schineni*, în Elanul, nr. 52, iunie 2006, p.7).

La sfârșitul secolului al XIX-lea, satul Lățești a fost înregistrat cu 388 locuitori și 114 case, satul Sărățenii de Sus cu 513 locuitori, satul Sărățenii de Jos cu 388 locuitori, iar satul Schineni cu 734 locuitori. În total comuna Schineni avea 2023 locuitori (MDG, vol. IV, p.147, vol. V, p. 341, 352).

Recensământul general al populației din 1930 a înregistrat în comuna Schineni 2197 locuitori, în Lățești erau 277 din care 3 greci, în Sărățenii de Jos 298, în Sărățenii de Sus 582, în Schineni 1040, din care 7 țigani (DR. Sabin Manuilă, *Recensământul general al populației României*, 1930, vol. II, p.488).

În 1965 populația comunei Schineni ajunsese la 2892 suflete, după care a început să scadă, iar din 1968, satele au fost arondate comunei Murgeni (Ion Rugină, *op.cit.*, p.8).

C. CHIRIȚĂ
căsătorit sora preotului Ion Lefoiu

Spți genealogică consemnată de Gheorghe Ghibănescu în *Cuzeștii*.

Familia COSTACHE

Printre proprietarii de pe Valea Sărată au fost și reprezentanți ai neamului Costache, familie bogată, numeroasă, puternică, implicată în viața politică a Moldovei aproximativ 300 de ani. Originea familiei este pe Dumitra, casa lor a fost satul Epureni, dar au avut proprietăți în multe ținuturi din Țara Moldovei. Interesul pentru genealogia Costăcheștilor a apărut în 1842, anul demisiei silite a mitropolitului Veniamin Costache. Atunci, căminarul Iordache Mălinescu – Văleni a întocmit și publicat „Spița preasfințitului proiu Mitropolit Veniamin Costache”. Iordache Mălinescu l-a pus printre strămoși pe Boldur, vornicul lui Ștefan cel Mare, eroul de la Lențești. Unii Costăchești, Gheorghe descendentul lui Lupu Costache și Iordache Lătescu și-au însușit demersul lui Iordache Mălinescu și și-au adăugat la numele de familie pe acela de Boldur. Originea Costăcheștilor din Boldur a fost adoptată de Costandin Sion în „Arhondologia Moldovei”, de Gheorghe Ghibănescu și Virgil Caraivan. Ultimii doi s-au bazat pe o realitate incontestabilă, că multe moșii ale vornicului Boldur apar în stăpânirea Costăcheștilor. În ultimul timp, de această genealogie s-au ocupat Ion T. Sion și Elena Monu. Primul, Ion T. Sion a ajuns la concluzia că originea familiei începe în Umbrăreștii Tecuciului, strămoșul fiind preotul Ion. Acesta a fost considerat personaj legendar până la cercetarea lui Ion T. Sion și care a venit pe Dumitra prin căsătorie. Preotul Ion a avut trei urmași: Albu din Epureni, Costache și unul necunoscut (Ion T. Sion, *Costăchești (istoric și genealogie)*, în ArhGen, II (VII), Iași, 1995). Elena Monu a început genealogia neamului cu acest

Costache, al cărui nume de botez a devenit patronimicul familiei. Unul din urmași a fost Gavriliță și, datorită personalității sale, descendenților li s-a spus, uneori, Gavrilițești (Elena Monu, *Familia Costache*, Editura Sfera, Bârlad, 2011). Credem că începuturile acestei familii necesită încă și alte cercetări. Nimeni nu a stabilit legătura dintre Ignat stolnic și Șolda de la Dumitra, cercetare necesară, deoarece Ignat este primul proprietar cunoscut al satelor de pe Dumitru. În secolul al XV-lea au fost și alți proprietari în zonă, care au stăpânit sate, găsite ulterior în proprietatea Costăcheștilor: Miha medelnicer, Crețu de la Elan, Boldur, Hâra. Dar urmașii Mărinei, fiica lui Dragomir Iuban, nepoții lui Șolda de la Dumitra a avut și ea urmași și aceștia au fost în neamul Costăcheștilor. În procesele de judecată, mulți dintre ei își afirmă dreptul de proprietate asupra unor sate prin moștenire de la Mărina. Aceasta cu cine a fost căsătorită? Nimeni nu a răspuns decisiv la această întrebare. De ce soțul ei să nu fie tot un Boldur, așa cum soțul surorii sale, Stana, a fost un Hâra, chiar dacă nu din spița principală? Sigur știm că familia Costache a avut în proprietate sate de-ale lui Ignat stolnic, Boldur și apoi preotul Ion. Îi găsim pe Costăchești și pe Valea Săratei, în satele primite de Stana, sora Mărinei. Cum? Căile sunt diverse: dani, căsătorii, moșteniri, cumpărături. Să credem că părți din aceste sate a avut și Mărina, încă din momentul împărțirii lor în 1493? Documentele ulterioare nu menționează cu certitudine. Au cumpărat? Nu ar fi fost greu, deoarece aveau drept de preemțiune, fiind neamuri. Unul din urmașii sulgerului Costache de la Epureni a fost Gavriliță. Acesta a mărit patrimoniul neamului și la 20 iulie 1685 și-a întocmit testamentul (I. T. Sion, *Umbrăreștii*, p.108. Istorical a dat testamentul după o mențiune din Anaforele, nr. 47, f.20, A.N.. și I. Antonovici, *Mănăstirea Florești*, Buc., 1916, pp.120-124). A avut mai mulți urmași: Elena, Vasile, Lupu, Solomon, Costache, Tudosica, Toader. În Lățești au fost proprietari descendenți ai lui Vasile Costache. Unul din

descendenți, Constandin a întemeiat ramura Negel, altul, Gavril, a fost ascendentul ramurilor Talpan și Lățescu-Boldur (Elena Monu, *op. cit.*, p.49). Gavril, căsătorit cu Paraschiva Ion Balș, a avut trei copii: Safta, Lupu și Ilie (Lățescu) căsătorit cu Anița M. Sturza. Ilie a trăit până în timpul lui Grigore Alexandru Ghica. Recensământul rusesc din 1772, menționează ca proprietar în Lățești pe vorniceasa Iliei Konstantina, soțul fiind decedat. Soția adusese ca zestre satul Hudești din ținutul Dorohoiului, sat ce va deveni sediul familiei, deși ei se numeau Lățescu. Ilie a fost o persoană cultă, învățată, talentată în arta caligrafiei și a desenului, calități evidențiate de Evangheliarul scris de el și dăruit bisericii schitului Ghireasca. Evangheliarul are pe prima pagină următoarea însemnare: „Această Sfântă dumnezeiască evanghelie am scris-o eu, cu mâna mea, mult păcătosul, robul lui Dumnezeu, Ilie Costache biv vel stolnic și am dat-o la sfânta biserică, unde se cheamă Ghireasca și care este hramul sfântului marelui mucenic Gheorghe și am dat-o spre pomenirea noastră a robilor lui Dumnezeu, Ilie, Anița și fiilor Mihalache, Maria și s-a scris această sfântă evanghelie când umbla Văleanul de la zidirea lumii 7262 (1754) luna Martie 26”. (Marin Rotaru, Gheorghe Gherghe, *Biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din satul Ghireasca, comuna Mălușteni*, în revista „Elanul”, 22 mai 2003, pp.10-11). Fiul lui Ilie, Mihalache, supranumit Lățescu, a fost căsătorit cu Maria Canana și a trăit până după 1816, deoarece Condica Visteriei Moldovei din anul 1816 l-a înregistrat ca proprietar în satul Lățești. (C. Istrati, *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, p.85). Din căsătoria lui Mihalache cu Maria Canana, familie cu moșii în Țara de Sus a Moldovei, au rezultat trei fii: Ilie, Ioniță, Gheorghe și o fiică, Ileana (Elena Monu, *op.cit.*, p.217). Costăcheștii din Lățești au fost implicați în activitatea și existența schitului Ghirească, încât Ilie, donatorul Evangheliei a fost păstrat în conștiința locală ca ctitor al acestui lăcaș de cult. Mihalache, pentru un timp, a avut în grijă

proprietățile schitului și după ce episcopul Veniamin Costachi al Romanului în 1797 a numit un nou egumen, pe ieromonahul Gherasim, a predat patrimoniul acestuia printr-o scrisoare cunoscută după copia Divanului de apelație a Țării de Jos din 6 aprilie 1834 și după copia din hrisovul domnesc din 23 mai 1835 (Costin Clit, *Contribuții la istoricul schitului Ghirească*, Acta Moldaviae Meridionalis, 2007-2008, pp.314-315). Mihalache Costache administrase averea schitului din inițiativa mitropoliei. „Fiind cu depărtare acest schițșor și ca să nu fie călugărașii ce erau adunați de capul lor, fără vreun purtător de grijă s-au dat asupra dumisale răposatului spătar Mihalachi Lățescu ca să aibă purtare de grijă pentru acei călugărași, ca să nu fie de capul lor, însă nu cu vechilimie în scris” (Costin Clit, *op. cit.*, p.320). Spătaru a fost corect și „tot venitul ce se strângea de pe acea moșioară era pentru părinți”. Fiul său a avut o altă atitudine declanșând conflicte după cum informează jalba arhimandritului Isaia, duchiul Mitropoliei, în care se plângea de abuzurile acestuia, în februarie 1824, ..., rămânând Ilie Costache, a pus stăpânire pe acest schit și moșioară ce are, luând tot venitul, strângându-l la casa dumisale, făcându-să moștenitor supt cuvânt că este și ctitor” (Ibidem, p.320). Ilie Lățescul a mers atât de departe încât „a pus secfestru pe schit și pe pădurile moșiei”. Deoarece Ilie Costachi, fiul spătarului Mihalache Lățescu a pus stăpânire pe părțile de moșie ale schitului a fost rânduit sărdarul Toader Nour pentru cercetare cu carte de blestem în 3 februarie 1824.

Conflictul dintre Ilie Costache și schitul Ghireasca a durat mulți ani. Jurnalul Divanului Apelativ din 20 martie 1834 a consemnat o nouă dispută. Ilie Costache dorea să intre în proprietatea moșiilor pe care le avea schitul argumentând că dania lui Solomon Farcaș, unul dintre ctitori, ..., ar fi dăruit acel schit numai cu locul său împrejur”, în timp ce el, „...ar avea clisornomii de la părintele său răposatul spătar Mihalache Costache, care moșie a stăpânit-o în bună pace până la 821”

(Ibidem). Conflictul a fost încheiat în 28 iunie 1835 prin hrisovul domnitorului Mihail Sturza, prin care... hotărăște ca Sfânta Mitropolie să aibă schitul arătat cu toată moșia de prin împrejur, precum și până acum a avut-o întocmai după sămnele cuprinse prin scrisoarea răposatului spătar Mihălachi Costachi, părintele dumisali Ilie Costache” (Ibidem). Câtă diferență între acest Ilie Costache și tatăl său Manolache Costache, dar și bunicii său, cel care donase Evangheliarul. Pedepsa lui Dumnezeu, Ilie, deși căsătorit, nu a avut urmași. Proprietar în Lățești a rămas fratele său Gheorghe Costache Lățescu (?1775-1842) căsătorit cu Zoe Krupenschi. Printre urmașii săi a fost și Iordache care și-a adăugat și numele Boldur. Acesta a fost Gheorghe Lățescu Boldur – cu posteritate până în zilele noastre. Deși a purtat numele de Lățescu, ei au trăit în nordul Moldovei, Hudeștii devenind de mult sediul acestei familii. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, satul Lățeștii Vechi a fost proprietatea lui Sacchi Caloi, moștenit de fiica sa Margareta, căsătorită cu doctorul Ernest Juvară.

Familia HÂRA

Sunt cunoscuți trei frați Hâra, Nicoară Hâra pârcălab de Hotin, Ioan Hâra pârcălab de Hotin și vornic, Gherman Hâra cu rosturi în administrația Moldovei, în timpul lui Petru Rareș și al urmașilor săi. Strămoșii paterni ai lor nu sunt cunoscuți. Cei trei au fost fiii Marenei, nepoții lui Gavril. Petronel Zahariuc i-a așezat între strămoșii pe linie feminină ai Hâreștilor pe Oană vornicul și pe Iuban cel Bătrân, boieri vechi, din vremea lui Alexandru cel Bun (Petronel Zahariuc, *O genealogie de refăcut: familia Hâra*, în ARhGen, I(VI), 1994, 3-4, p.225-226). Maria Magdalena Székely consideră că satul Zaharești poate fi cheia deslușirii începutului neamului Hâra, satul făcând parte din întinsul domeniu al lui Oană vornicul și a fost moștenit de fiii săi: Lazăr, Stanciul și Costin. (M.M. Székely, *Sfeticii lui Petru Rareș*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2002, p.193). Descendența celor trei frați este cunoscută. Ion Hâra, în 1546, a cumpărat satul Sereteni, pe Ialan. (DIR, XVI/I, p.507, doc.455). Acest sat nu este satul Sărăcinești de pe valea Sărata, care atunci se afla în proprietatea Stanei, fiica lui Dragomir Iuban, nepoata Șoldei de la Dumitra, căsătorită tot cu un Hâra, pe care mulți istorici l-au numit Ion Hâra. Acel Hâra căsătorit cu Stana făcea parte din altă ramură a neamului, desprinsă din trecut din trunchiul comun. Ion Hâra, fost vornic și pârcălab de Hotin, cel care a cumpărat satul Sereteni, sat dispărut, a avut posteritate în neamurile: Buhuș, Cârcu, Movilă, Țicu, Ureche, în timp ce Hâra căsătorit cu Stana a avut ca fii pe Stanca și Petrea Hără, dar și nepoți, singurul cunoscut fiind Frateiu. Nepoți au fost mai mulți, deoarece Frateiu stăpâna numai o treime din satul Dragomănești, el și frații săi moște-

nind și satul Spireniei, poate și altele. Dificil sau poate imposibil de stabilit întreaga posteritate a acestui Hâra, sigur ei au fost răzeși în satele de pe Valea Săratei și strămoșii multor locuitori de astăzi. Tradiția păstrată în satul Țuțcani îl consideră pe Hâra urmașul unui Frâncu de pe pârâul Lișcov, frate cu Miha medelnicer și cu alții. Tot pe pârâul Lișcov a fost și un sat numit Hărești, apoi Hrăniceni.

OAMENI DE PE VALEA SĂRATEI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Nu putem stabili câți locuitori trăiau în satele de pe Valea Săratei în secolul al XIX-lea, dar pe cei reprezentativi îi pun în evidență documentele ajunse până în zilele noastre. Aceștia erau vecinii, adică țărani dependenți, și proprietarii mari sau mici, toți răzeși în moșia satului. Răzeșii erau urmașii Stanei, dar și ai Marinei, Costăcheștii. Un document din 15 iulie 1742 (7250) este edificator în acest sens. Atunci, Antohi Strătilă, Tănasă Strătilă, Constantin Dumbravă, vechi răzeși din Spineni, au cerut să li se hotărască părțile lor de moșie fiind împresurați de fiii banului Gavril Costache. Au primit carte pentru cercetare Gheorghie vel căpitan de Codru și Negre căpitan (Corneliu Istrati, *Condica lui Mavrocordat*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, vol. II, p. 227, nr. 745). Acest Gavril Costache, urmaș al lui Vasile Costache, se trăgea din Marina sora Stanei. A fost căsătorit cu Paraschiva I. Balș și a avut trei copii: Safta căsătorită cu Constantin Done, Lupu căsătorit cu Safta S. Miclescu și Ilie căsătorit cu Anița M. Sturza (Elena Monu, *Familia Costache. Istorie și genealogie*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 225). Lupu Costache, întemeietorul ramurei Talpan a Costăcheștilor, stăpâna satul Bârlălești în devălmășie cu alți răzeși. Acolo a ctitorit biserica Sfântul Nicolae, monument istoric din 1923, în 1764, în apropierea conacului. Un nepot al lui, Constantin Costache Talpan, căsătorit cu Elena Costache Pătrășcanu a fost tatăl lui Lupu Costache proprietar la Dealul Mare lângă Bârlad, prin căsătoria cu Clemensa Juvară a ajuns proprietar la Schineni.

Ilie, căsătorit cu Anița M. Sturza a fost întemeietorul ramurei Lățescu-Boldur a Costăcheștilor. În 19 noiembrie 1742 (7251) a cerut să i se hotărnicască satul Lățești (Corneliu Istrati, *op. cit.*, p.282, nr. 990). Este vechiul sat Lățești, dispărut în prezent. De la acest sat, Ilie și urmașii lui și-au luat numele de Lățescu. Anița, soția lui, adusese ca zestre satul Hudești din ținutul Dorohoi. Având proprietăți în nordul țării, în timpul ocupației rusești 1769-1774 a fost mare vornic al Țării de Sus, dar și în timpul domniei lui Grigore III Ghica (1774-1777). A fost o persoană cultă, cu talent la caligrafie și desen, calități evidențiate de Evangheliarul, pe care l-a scris și dăruit schitului Ghireasca. Pe prima pagină ne-a lăsat următoarea însemnare: „Această sfântă și dumnezeiască evanghelie am scris-o eu, cu mâna mea, mult păcătosul, robul lui Dumnezeu Ilie Costache biv vel stolnic și am dat-o la sfânta biserică care se cheamă Ghireasca la care iaste hramul Sf. Marele mucenic Gheorghe. Și am dat-o ca să fie pentru pomenirea noastră, a robilor lui Dumnezeu Ilie, Anița, și fiii lor Mihalache, Maria și s-au scris această sfântă evanghelie când umbra văleatul de la zidirea lumii 7262 în luna lui Martie 26” (Marin Rotaru, Gheorghe Gherghe, *Biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din satul Ghireasca, comuna Mălușteni*, în revista „Elanul”, 22 mai 2003, pp.10-11, și Gheorghe Clapa, *Despre evangheliarul manuscris ce a aparținut schitului Ghireasca, parohia Mălușteni, eparhia Hușilor – anul 7262 (1754) martie 26*, în „Elanul”, nr. 43, septembrie 2005, p.12). Mihalache, fiul său, a fost consemnat în 1803 ca proprietar la Hudești, în Conдика liuzilor. Conдика Visteriei Moldovei, din anul 1816, l-a înregistrat la Lățești. Ca și tatăl său a fost implicat în viața schitului Ghireasca, implicare care a creat și o legendă în care apar ca ctitori. În mărturia locuitorilor din Spineni, Sărățeni, Lupești din 10 aprilie 1809 apare mențiunea „mănăstirea Giriasa, a dumisale spătarului Mihalachi Costache” (Costin

Clit, *Contribuții la istoricul Schitului Ghirească*, „Acta Moldaviae Meridionalis”, XXVIII-XXIX, 2007-2008, p. 318).

Datorită prestigiului de care s-a bucurat Mihalache și tatăl său, Ilie, „ca să nu fie călugărașii ce erau adunați de capul lor, fără vreun purtător de grijă s-au dat asupra dumisale răposatului spătar Mihălachi Lățăscu ca să aibă purtare de grijă pentru acei călugărași, ca să nu fie de capul lor, însă cu vechilime în scris ci prin poftă” (Costin Clit, *op. cit.*, p. 320). Mihalache a avut grije de averea schitului până în 20 septembrie 1797, când a dat proprietățile schitului ieromonahului Gherasim, numit de episcopul Veniamin Costachi al Romanului (Ibidem, p. 314). Mihalache a avut urmași din căsătoria cu Maria Canano: Ilie, Ioniță, Gheorghe, Ileana.

Ilie, fiul cel mare căsătorit cu fiica lui Ene, nu a avut urmași. Nu a semănat cu tatăl său, Mihalache, și nici cu bunicul său, Ilie, care a donat Evangheliarul schitului Ghirească. La com de avere, deși fără urmași, poate a fost o pedeapsă, s-a judecat vreme îndelungată cu schitul Ghireasca pentru moșiile stăpânite de schit. În 20 septembrie 1797, Mihalache după numirea noului egumen primise „a să da toate ale schitului, cum și moșia” (Costin Clit, *Contribuții la istoricul schitului Ghireasca*, în AMM, 2007-2008, p.315).

În februarie 1824, arhimandritul Isaia duchiul Mitropoliei s-a plâns de abuzurile lui Ilie Costache. Acesta recunoștea cinstea răposatului spătar Mihalache Lățăscu „cât a trăit răposatul, tot venitul ce se strângea de pe acea moșioară era pentru părinți”, dar „rămâind Ilie Costache, a pus stăpânire pe acest schit și moșioara ce are, luând tot venitul, strângându-l la casa dumisale, făcându-să moștenitor supt cuvânt că este și ctitor” (Ibidem). Conflictul începuse în 1821. Atunci, domnul Moldovei Mihail Șuțu trimisese pe Toader Nour să facă cercetare și acesta a constatat „că Ilie Costache nu are nici o stăpânire asupra schitului”. Hotărârea s-a amânat urmând a fi pronunțată de domn la Iași în prezența lui Ilie Costache, care nu s-a prezentat,

dar și-a trimis vechilul pe Dimitrie Drăghici. „Stârnindu-se răzvrătire cu volintirii, nu s-a făcut carte de giudecată” prilej pentru Ilie Lătescu să-și scoată hotarnic pe vornicul Pitrache Bini „care mergând acolo a pus secfestru pe schit și pe pădurile moșiei fără de a înștiința pe mitropolie” (Ibidem).

Ioan Sandu Sturza voievod, în 10 februarie 1824, a încredințat rezolvarea conflictului lui Pavăl Tulbure biv vel sulger și lui Vasile Tene vornic de poartă, în prezența lui Ilie Costache și a vechilului din partea Sfintei Mitropolii. Conflictul nu era rezolvat în 1834, la începutul domniei lui Mihail Sturza, cauza fiind tot lăcomia lui Ilie Costache Lătescu. Ilie a motivat că „ar avea clironomii de la părintele său răposatul spătar Mihălache Costache, care moșie a stăpânit-o în bună pace până la 1821, când i s-ar fi luat din stăpânire de către Svânta Mitropolie pe temeiul a o danie a unui Farcaș, cu care ar fi dăruind acel schit numai cu locul său împregiur, iar nu cu toată moșia” (Ibidem, p. 333). Divanul Apelativ a hotărât, în 20 martie 1834, „ca Mitropolia să-și stăpânească schitul împreună cu moșia”. În 28 ianuarie 1835 a fost emis hrisovul domnitorului Mihail Sturza cu privire la pricina dintre Ilie Costache și Isaia nacealnicul schitului Ghireasca prin care s-a hotărât „spre vecinica curma a proțasului, în temeiul articolului 364 din Organicescul Regulament” ca „Sfânta Mitropolie să aibă schitul cu toată moșia de prin împregiur, precum și până acum a avut-o întocmai după sămnele cuprinse prin scrisoarea răposatului spătar Mihălachi Costachi, părintele dumisali Ilie Costachi” (Ibidem, p. 337). Lăcomia lui Ilie Costache s-a întors împotriva neamului său, satul Lățești a ieșit din proprietățile Costăcheștilor. La sfârșitul secolului al XIX-lea găsim satul Lățești în proprietatea lui Sacchi Caloi iar la începutul secolului al XX-lea în proprietatea lui Ernest Juvară, căsătorit cu Margareta Caloi. Neamul Juvară mai avea proprietăți și în celelalte sate de pe Valea Sărata, la începutul secolului al XX-lea prin Emil, Nicu, Clemansa frații lui Ernest. Primul Juvară, proprietar pe această vale, a fost

Iorgu Juvară (1833-1898), fiul lui Dumitru Juvară. Acest Iorgu Juvară a ajuns proprietar după căsătoria cu Maria, fiica lui Gheorghe Docan, luptător unionist, neam cu Alexandru Ioan Cuza, ctitor al școlii din Sărățeni și al conacului. (Pentru Juvărești vezi Elena Monu, *Giuvăreștii*, „Magazin istoric”, seria nouă, noiembrie 1992). Emil Juvară (1876-1950) a reconstruit școala din Sărățeni. Clemansa s-a căsătorit cu Lupu Costache de la Dealul Mare, germanofil în timpul primului război mondial, și a primit ca zestre moșia Ciomaga. După război, proprietățile fraților Juvară au fost expropriate pentru împrumutarea țaranilor, părțile rămase au fost vândute.

Locuitorii din Lățeștii Vechi, sat dispărut, au fost clăcași, dar cei din Lățeștii Noi, urmași ai cumpărătorilor din 1563 au fost răzeși în calitatea lor de coproprietari ai moșiei. Răzeși au fost și în Sărățeni, în prezent satul Lățești, și în Dragomăneșt, în prezent satul Sărățeni, dar și în Schineni. Răzeșii din Dragomănești și Schineni au fost coproprietari ai moșiei împreună cu alți mari proprietari din familiile: Docan, Costache, Juvară.

Un document din 28 ianuarie 1742 (7250) pare că menționează existența vecinilor în satul Schineni. Atunci, domnul Moldovei a orânduit pe Gavril Pilat și pe Stârcea, vornici de poartă să cerceteze plângerea lui Toader și ai lui. „Aceștia au luat pe Ion Bârzul ot Schineni, om bătrân, și pe Grigorașco Pandiche din Bogdănești, nepot Bichii și pe Irimia și Sandul din Schineni și i-au dus înaintea sfinției sale chir Nechifor mitropolitul Moldovei și au giurat înaintea sfinției sale și au priimit și blăstămul sfinției sale, pentru Toader și pentru Lupașco, ficiorii Condrii și pentru Ioniță Giocotă sânt Savin, cum că nu-s vecini, ce sânt oameni de moșie, de pe partea bărbătească” (Corneliu Istrati, *Condica lui Mavrocordat*, Iași, 2008, p. 42). Chiar și editorul Condicii pune sub semnul întrebării că ar fi vorba de Schinenii de pe Valea Sărutei. Putem aduce și argumente. Atunci satul se numea Spinieni, iar cu nu-

mele de Schineni apar în documente mai multe sate în Moldova: în comuna Dumești în județul Vaslui, în comuna Săucești, în comuna Sascut, ambele în județul Bacău, în Slobozia Blăneasa din județul Galați, lângă Voinești în județul Vaslui, în comuna Avrămești din județul Botoșani. Și sate cu numele Bogdănești sunt multe: două în județul Vaslui, două în județul Iași, trei în județul Bacău, unul în județul Neamț, unul în județul Suceava. Nici urmași ai celor pomeniți nu mai apar în satul Schineni de pe valea Săratei. Totuși vecini au fost, deoarece documentele îi menționează pe dijași.

Răzeși sunt mulți. În 12 noiembrie 1742 (7251), între Antohi Strătilă și Tănasă Strătilă, menționați și în 15 iulie 1742, unchi și nepot au apărut neînțelegeri după construirea unui iaz și a unei mori pe apa Elanului (Ibidem, p.282). În 28 august 1742, Iordache vel căpitan de Codru a primit carte să rezolve jalba lui Vasile Talpă și Constantin Hurduc și alți răzeși ai lor din Spineni cu Grigore Bedras. Jeluitorii erau nepoții lui Sămilasco (Ibidem, p. 255).

În 15 iulie 1742 înaintea Divanului s-au judecat Antohi Strătilă și Toader Caisân pentru o parte din moșie din Mihoani și din Florești și din Ciorani. Un neam al lui Caisân, Precopi, era dator lui Strătilă cu 13 lei. Pentru bani a stăpânit Strătilă moșia pusă zălog de Precopi 12 ani. Caisân și frații lui au vrut să răscumpere datoria, dar „Antohi Strătilă n-au vrut să-și ia banii, zicând că sînt atâția ani de când s-au zălogit acea moșie”. Divanul a hotărât că moșia nu era vândută ci zălogită și Strătilă să primească banii „iar pentru dobânda banilor să fie venitul moșiei cât au ținut-o” (Ibidem, p. 444).

În 10 mai 1801 la o mărturie în favoarea schitului Ghireasca aflat în dispută cu locuitorii din satul Țuțcani au participat și „vreo câțiva răzeși din Spineni și Sărățeni”. „Au mai ieșit un Antohi Dumbravă din Spineni și a arătat cum că umblând cu vizele iarna pe costișa Răcii, l-au găsit un călugăr,

fiind pădure a Gereștii, și i-a luat săcuria” (Costin Clit, *op. cit.*, p.317).

În 10 aprilie 1809, Schitul Ghireasca a fost în dispută pentru hotar cu răzeșii din Mălușteni. Atunci au depus mărturie:

„Noi sătenii din Spineni

Eu Gavriliță, om de 80 de ani, ...

Eu Toader Negrul tij, ...

Eu Ștefan Țilea

Eu vornicul Sămion Vesăl tij

Eu Zaharia Gândul tij

Și noi tot satul Spineni mărturisim

Eu Antohi Dumbravă mărturisăsc

Eu Țone Țile, Eu Mihai Chirica, și eu am scris cu zisa a tot satul și am iscălit, Mihai Dumbravă căpitan

Noi satul Sărățeni

Eu Chirica Hamza om de 60 ani

Și eu diaconul Georgie ot Sărățeni am scris” (Ibidem, p.319).

În 1 august 1828, a fost nevoie de o nouă mărturie a locuitorilor din satele Spineni și Sărățeni pentru părintele Isaia, egumenul schitului Ghireasca. Din Sărățeni au depus mărturie: Chirica Hamza, Georgi Diaconul, Constantin Hamza, Antohe Țicău. Scriitor a fost diaconul Georgi (Ibidem, p. 324).

În 28 august 1830 a fost un nou conflict între răzeșii din Mălușteni și schitul Ghireasca. La judecată au participat ca martori și „lăcuiorii împregiurași și megiași de acolo, adică Spineni i Sărățanii dispre răsărit”. Au participat: „Antoahii Dumbravă, în vârstă de 70 ani, Ștefan Țilea, în vârstă de 60 ani, Țonea Țile, în vârstă de 65 ani, ..., Erei Panaitea, diaconul Ștefan Mihăilă, în vârstă de 48 ani, postelnicul Ioan Vlasă, în vârstă de 48 ani, Ștefan Dumbravă, în vârstă de 40 ani, Vasăle Balmuș, Vasăle Țilia”. Din Sărățeni au fost: Kirica Hamza, în vârstă de 86 ani, diaconul Georgi Ciobanul, om trecut în vârstă de 72 ani și alți oameni bătrâni (Ibidem, p. 329).

În aceeași dispută, la 14 mai 1831, au participat ca martori: diaconul Giorgii Artin din Spineni în vârstă de 68 ani, Țone Țâle în vârstă de 60 ani și diaconul Ștefan Mihăilă (Ibidem, p.332).

La jumătatea secolului al XIX-lea la biserica din Sărățeni slujea preotul Nicolae Ciobanu (Ibidem, p. 299).

După pacea de la Adrianopol din 1829 s-a creat un cadru de stabilitate socială, politică, economică și juridică condiție necesară pentru realizarea unui spor demografic pe teritoriul Moldovei. Până la începutul secolului al XX-lea, populația a crescut constant ajungând la aproape 2000 locuitori (*Marele Dicționar Geografic al României*, MDG).

BISERICI PE VALEA SĂRATEI

În 20 februarie 1591 (7099), în timpul lui Petru Șchiopul, s-a făcut un „Catastih de cisle de țirani de la toate ținuturile și curtiani și vătaji și neamiși și popi”. Pentru ținutul Fălciu s-au înregistrat „1077 oameni cu săraci, cu vătași, 177 neamiși, 328 curteani, 58 popi” (DIR, XVI, IV, p.4). Adunate aceste categorii sociale dau un număr total de 1672 capi de familie care plăteau birul pe cislă. Dacă considerăm 5 membri pe familie, avem o populație de 8360 suflete. Nu erau aceștia toți locuitorii ținutului, deoarece erau și alte categorii sociale care plăteau birul diferit. Surprinde însă numărul mic de preoți, 58, în tot ținutul. Numai pe Valea Săratesi trebuie să fi fost cel puțin doi, dacă considerăm că cele patru sate aveau numai două biserici, care deserveau nevoia de spiritualitate a urmașilor Stanei, Stanca și Petrea Hără. Satele erau și foarte vechi, trecuseră aproape 100 de ani de la prima lor atestare documentară, într-un document care menționa „Iar hotarul tuturor acelor sate mai sus scrise să fie din toate părțile după hotarul vechi, pe unde au folosit din veac”. Satele de pe Dumitra, în 1552, intrate apoi în proprietatea Mărinei sunt menționate „cu mănăstiri”. Să nu fi avut, din vechime, satele de pe Valea Săratesi, preoți, este greu de crezut, într-o vreme când credința era un mod de viață, în calitatea de preot dădea un statut social înalt în cadrul unei comunități sătești. Preoții se alegeau dintre oamenii comunității, familia întemeiată devenind ulterior una de preoți. Documentele atestă generații ale altarului care moșteneau și slujba preotească. Datorită calității lor de slujitori ai altarului, clericii au fost un factor de autoritate, de multe ori fiind legătura dintre

populația rurală și autorități. La slujba de duminică, la care participa toată suflarea satului se transmiteau veștile și informațiile oficiale. Preoții individual sau însoțiți de enoriași participau cu martori sau jurători la judecățile timpului, uneori sub carte de blestem. În 1628, răzeșii de pe Valea Săratei s-au numărat printre cei 24 de jurători în fața lui Mitrofan, episcopul Hușilor, sub carte de blestem. Preoții satelor reprezentau elita cultivată în lumea satelor, unii erau proprietari, răzeși ai sateelor, alții primeau pământ de hrană de la proprietarul satului. Erau scutiți de bir, cu excepția dării preotești.

În 1493, pe valea Săratei a fost un singur proprietar, Stana, fiica lui Dragomir Iuban, nepoata lui Șolda de la Dumitru. Urmașii ei, Stanca și Petrea Hâra și-au împărțit cele patru sate și pe părțile lor au apărut două parohii: una cu hramul Adormirea Maicii Domnului pe partea Stancăi și una cu hramul Sf. Nicolae pe partea lui Petrea Hâra. În aceste parohii au fost ctitorite mai multe biserici: una în Lățeștii Vechi, una în Sărăcinești, una în Dragomănești, sat devenit Sărățenii de Sus, azi Sărățeni, una în Spineni. Apoi, în noul sat Lățeștii Noi format pe o treime din satul Sărăcinești a fost construită o nouă biserică cu hramul Sfinții Voievozi.

BISERICA DIN LĂȚĂȘTI

Primul preot, atestat documentar pe Valea Săratei, a fost popa Sava, în 19 mai 1563. Atunci, el și neamurile lui au cumpărat „a treia parte din hotarul satului Sărăcinești”, parte care a format satul Lățești Noi, numit și Lățeștii Răzeșești, pentru a se deosebi de vechiul sat Lățeștii Vechi, Lățeștii Boierești, așezat mai la vale. Nu știm de unde a venit grupul de cumpărători condus de el, dar atunci era preot, deci slujea la o biserică, de pe Valea Săratei sau din apropiere, cumpărătorii nefiind străini,

deoarece nu ar fi avut drept de protimisis. Ei și urmașii lor au format o comunitate separată, din care s-a format un sat, și cu certitudine și-au construit și o biserică a lor, sigur, pe locul unde este cea actuală, unul din ei fiind preot. Vechiul sat care și-a dus existența până la începutul secolului al XX-lea și-a avut propria biserică, ruinele ei încă mai existau în timpul reformei agrare după primul război mondial. Biserica din satul Lățeștii Noi a avut și are hramul Sfinții Voievozi, hram diferit de al celorlalte biserici de pe Valea Săratei. Voica Pușcașu a menționat două biserici în Lățești, una din 1700 și alta ante 1748, aceasta cu hamul Sf. Samoilă. Nu știm de unde a avut această informație sau este o greșeală de redactare. Biserica din 1700 este prezentată ca o construcție din lemn, cu funcție necunoscută, ctitori necunoscuți. Biserica a doua, cea cu hramul Sf. Samoilă este prezentată cu plan necunoscut, ctitori necunoscuți, funcție necunoscută (Voica Pușcașu, *Actul de ctitorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, editura Vremea, Buc., 2001, p.356). Aceasta poate fi biserica din satul boieresc, dacă a avut plan necunoscut, deoarece biserica actuală se prezintă de la sine, funcționează, are hram cunoscut, Sfinții Voievozi. Ambele sunt prezentate ca fiind ctitorite între 1700-1741. Deși vechi, nu sunt primele biserici din satul Lățești, dacă ne gândim la vechimea așezării și la existența unui preot în 1563. Cea din satul de clăcași a fost o ctitorire boierească, iar cea din Lățeștii Noi o ctitorire a răzeșilor cumpărători în 1563.

Anuarul Eparhiei Hușilor din 1934 prezintă biserica din Lățești cu hramul Sfinții Voievozi construită din vălătuci în 1700, informație preluată și de Nicolae Stoicescu în „Repertoriu bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova”. În ultimii ani, contribuții deosebit de importante pentru studierea bisericilor din Episcopia Hușilor a adus profesorul din Huși Costin Clit. Pentru anii 1858-1859, într-un tablou ecleziastic, prezintă ambele biserici din Lățești, aducând și

o clarificare, biserica din Lățeștii de Jos a avut hramul Adormirea, ultimul ctitor fiind aga Ștefanache Sturza. Biserica era deservită de dascălii Ilie sânu pr. Teodor Corciovă și Ioan sânu pr. Vasile Dumbrevă, iar parohia avea 33 de poporâni (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit privind județele Tutova, Covurlui și Vaslui din Eparhia Hușilor, de la 1858-1859*, Cronica Episcopiei Hușilor, IX, 2003, p.786). Faptul că biserica avea hramul Adormirea ne sugerează că pe Valea Sărutei au fost la început două biserici care deserveau nevoia de spiritualitate a locuitorilor din satele urmașilor Stanei, Stanca și Petrea Hâră, o parohie a avut hramul Adormirea, celălalt hramul Sf. Nicolae. Cumpărătorii de la 1563 au format o parohie nouă, au ctitorit o biserică separată cu hramul Sf. Voievozi. Tabloul din 1858 menționează biserica din satul Lățeștii de Sus cu hramul Sfinții Voievozi, deservită de preotul Alexandru Nasoiu (Nasie, n.n.) și dascălii Toader Roșul și Nicolae sânu Mihalache Popa (Ibidem). Mihalache Popa a fost urmașul unui preot, din perioada anterioară, pe care documentele, cunoscute de noi, nu-l menționează.

Parohia din Lățeștii de Sus avea în 1858 un număr mai mic de poporâni, 20, proprietari razeși.

În 25 aprilie 1879, prin ordinea cu nr. 235, 236, 237, episcopul Hușilor a solicitat protoiereilor județelor Tutova, Vaslui și Fâlcium să alcătuiască sinodicele bisericilor. În acest sinodic este menționată și biserica din Lățești cu hramul Sf. Voievozi, anul de ctitorire fiind 1771 (Costin Clit, *Anii de zidire a bisericilor din ținutul istoric al Tutovei*, Elanul, nr. 34, decembrie 2004, p.4).

În 1880, biserica cu hramul Sf. Voievozi era deservită de preotul Alexandru Nasie, diacon din 17 octombrie 1853, preot din 18 octombrie 1853, duhovnic din 14 august 1863, același care a fost menționat și în tabloul ecleziastic din 1858. Un frate sau fiu, Zaharia Nasie era preot la biserica cu hramul Sf. Nicolae din Hănăseni. La Lățești, cântăreți erau Theodor

Roșu din 27 octombrie 1855 și Ilie Corciovă din 27 octombrie 1855 (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit privind județul Tutova la 1880*, Elanul, nr. 42, august 2005, p.8). Theodor Roșu și Ilie Corciovă sunt menționați ca slujitori ai bisericii și în anul 1880 (Costin Clit, *Slujitorii bisericilor din ținutul Tutova din 1880*, Elanul, nr. 64, iunie 2007).

În secolul al XIX-lea, numărul slujitorilor la biserica din Lățești a fost mic, deoarece mic a fost și satul. Numărul slujitorilor a fost limitat de Regulamentul Organic. În satele „care va avea lăcuitori număr mai puțin de cincizeci și până la o sută, ca să nu să pricinuiască vreun fel de zăticnire la slujbele bisăricești, din pricini ispititoare, boale și altile, s-au hotărât să fie doi preoți, un diacon, doi dascăli, bărbați încuviințați și vrednici, iar în cele mai mari sate, cu lăcuitori până la patru sate și mai mulți, să nu să îngăduie mai mult decât patru preuți, doi diaconi și ceilalți doi dascăli” (Regulamentul Organic al Moldovei, Junimea, Iași, 2004, p.203). În regulament s-a stabilit și statutul lor în parohia în care își desfășurau activitatea. Proprietarul moșiei trebuie să le dea: pământ de arătură, fânaș, loc de casă și grădină, lemne de foc și scutiri de bir. „Preoții, diaconii și ceilalți slujitori legiuit hotărâți pentru bisărică, ..., nu vor fi supărați întru nimic la nici un fel de dări ce vor fi pe lăcuitori, precum nici cu postoiuri (cvartiruri) sau cu străjări pământești” (Ibidem). S-a fixat și darea preoților care trebuie să fie „nestrămutat câte douăzeci lei pe an, ..., a diaconilor, patru-sprezece lei, ..., iar dascălii câte opt lei pe an” (Ibidem). Deabia la sfârșitul secolului al XIX-lea preoții au devenit numerari, câte unul de parohie cu leafă de la stat, și supranumerari, neplățiți.

În anii 1772-1774 în Lățești au fost înregistrați doi preoți, care la acea vreme slujeau la cele două biserici din sat.

Pentru secolul al XX-lea, informații ne sunt furnizate de cele patru numere ale „Anuarului Eparhiei Hușilor” apărute în 1934, 1935, 1936, 1938. Atunci, biserica din Lățești cu hramul

Sf. Voievozi a fost filială a bisericii din Sărățeni, cu hramul Sf. Nicolae. Paroh a fost preotul G. Goga, născut în 1903, absolvent al Seminarului de gradul II, și cântăreț II A. Manolache, născut în 1876. Biserica avea în proprietate 4 ha, iar satul, 55 familii cu 300 suflete. În 1938, cântăreți erau M. Buța și Th. Vicol practicant. Preotul Gavril Goga era și președinte al căminului cultural „Voievodul Mihai” unde se organizase și o bibliotecă parohială cu 140 volume. Populația satului crescuse la 61 familii cu 323 suflete. Anuarul ne mai prezintă și intelectualii originari din parohia Sărățeni de care aparține biserica cu hramul Sf. Voievozi din Lățești: preoții N. Carp, N. Dimitriu, Alexandru Curiman, medicii Ioan Țicău și Panaite Sârbu, profesorul secundar Gh. Ioniță, avocatul Anton Ursu, inginerul Alex. Ursu, ofițerul Gh. Curiman, farmacistul Eugania Sârbu și 11 învățători.

În prezent, deși veche și construită din vălătuci, biserica se menține bine, în mijlocul unui mic cimitir. Are toate compartimentele: naos, altar, pronaos și un pridvor închis. Biserica nu are turlă. La poartă este o clopotniță din lemn. Altarul este despărțit de naos printr-o catapeteasmă din lemn. Iconostasul prezintă un singur registru unde apar icoanele prăsnicare. Naosul este prevăzut cu abside, biserica având planul triconic. Între naos și pronaos sunt patru stâlpi din lemn sculptați. Plafonul este drept, cu excepția celui din naos, unde este prezentă boltă de formă octogonală și unde este agățat un policandru. Biserica este joasă, cu puține ferestre, luminozitatea fiind mică.

Preot paroh este Țurcanu Dumitru.

BISERICA CU HRAMUL „ADORMIREA MAICII DOMNULUI” DIN LĂȚEȘTI

Este fosta biserică a satului Sărățeni, în prezent Lățești. A avut și are hramul „Adormirea Maicii Domnului” același cu hramul bisericii din Lățeștii Vechi. Urmașii Stanei au moștenit patru sate și două parohii. Stanca a moștenit satele Sărăcinești și Lățești, cu parohia Adormirea, biserica fiind în satul Lățeștii Vechi. Petrea Hâra a moștenit satele Spinenii și Dragomănești cu parohia Sf. Nicolae. Biserica din Sărățeni a fost ridicată la sfârșitul secolului al XVIII-lea, ctitorire a răzeșilor, până atunci vechea biserică din Lățești a îndeplinit serviciul divin pentru toți locuitorii din satele moștenite de Stanca și urmașii ei, cu excepția locuitorilor din Lățeștii Noi, care și-au ridicat biserică cu hramul Sfinții Voievozi.

Voica Pușcașu a înregistrat biserica din Sărățeni, ctitorită ante 1794, biserică de mir, ctitorită de săteni, cu plan necunoscut și hram necunoscut (Ibidem, p.422), iar Nicolae Stoicescu a menținut anul ctitoririi ca biserică răzășească, ctitor fiind Dimache Țicău (Nicolae Stoicescu, *op. cit.*). Ma multe și edificatoare informații avem din documentele publicate în revista Miron Costin. În 30 ianuarie 1741, când răzeșii din Sărățeni se judecau pentru balta de pește Hârcete, participant a fost și „rugătoriuul nostru preotul Vasile Corciovă și vâru-său Lupul Corciovă” (*Miron Costin*, ediție anastatică, ediție îngrijită de Lucian-Valeriu Lefter, Iași, 2006, p.36), iar în 24 septembrie 1760, preotul Ioan Lefoiu. În 24 octombrie 1753, când răzeșii din Sărățeni au avut pricină cu boierii Gavrilitești pentru cheltuielile cu judecățile de apărare a bălții Hârcete, participanți sunt mai multe fețe bisericesti și neamuri de preoți: diaconul Lupul Corciovă, Anton Călugărul și Ștefan Nasoe, moștenitorul unui bătrân în sat și strămoș de preoți (Idem, vol. II, p.289). În 3 martie 1794, la Huși a avut loc o învoială între Dumitru

Țicău și răzeșii din Sărățeni, pentru stingerea unor neînțelegeri. La acea dată, biserica era ridicată pe una din hlizele lui Dumitru Țicău, acesta cerând ca proprietar al terenului calitatea de ctitor „Cum și eu fiind că sfânta biserică s-au venit pe hliza părții mele este să fiu și eu întocma ctitor, după cum și răzășii, fiind că eu, cât loc cuprindi ograda bisericii, l-am dat acestii biserici și n-am primit alt loc spre răsplătire acelu dat” (Idem, vol. II, p.179). Se observă că la acea dată, răzeșii din Sărățeni nu ieșiseră din indiviziune, locul pe care fusese ridicată biserica era proprietatea răzeșilor și apoi căzuse pe hliza lui Dimache Țicău. Acesta nu s-a împotrivit și a acceptat ca „Sfânta biserică să rămâe a tuturor răzășilor de obște însă să aibă purtare de grijă cu toții ca să fie îngădită totdeauna și când se vor strica din lucrurile bisăricești orice, să aibă a le tocmi; și cât pentru cărțile bisericii să aibă a le lega. Cum și pomii ci sînt în ograda bisericii ori să fie zestri bisericească sau să-i înpartă roada pomilor preoții și diaconii și dascălu, cei ce vor sluji la biserică... Deci de acum n-am nici o treabă cu locu cât cuprinde ograda” (Ibidem, p.179). Adevăratul ctitor al bisericii a fost preotul Gavril Corciovă ajutat de răzeși... „iar alti cărți mai noi ce sînt cumpărați di preot Gavril Corciovă și alti odoară bisericești ce a vre să lasă din voia sa, să rămâie bisăricii și cele lalte ce n-a voi să lasă, să le ia făr nici o oprire, fiind că și sfânta biserică au fost făcută mai mult prin silința și osteneala sa și cu banii săi” (Ibidem). Documentul ne lasă să înțelegem că a existat și o biserică mai veche de la care cea nouă a preluat cărțile „Iar pentru cărțile celi vechi și noi ci sînt cumpărați mai denainte și alte odoară bisăricești, ce sînt cumpărați tot din vechiu, să rămâe tot a sfintei biserici” (Ibidem). Slujitori la biserică erau preoții Vasile Corciovă, Gavril Corciovă și diaconul Lupu Corciovă. Cu 20 ani înainte, în 1774, catagrafia înregistrase patru preoți. În spița familiei Țicău, al cărei strămoș a fost Constantin Chiriță căsătorit cu sora preotului Ion Lefoiu, Gheorghe Ghibănescu a trecut mai mulți slujitori ai bisericii: dia-

conul Andronachi, popa Apostu, Popa Vasile, popa Gavril Corciovă, popa Iordachi Corovan, popa Constantin, popa Anton (Gh. Ghibănescu, *op.cit.*).

Toți slujitorii bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din Sărățeni, în prezent Lățești, au fost proprietari de pământ, răzeși, puteau fi mulți deoarece nu erau plătiți de stat, doar beneficiau de un înalt statut social și plăteau numai birul preoților.

În 1858, la Sărățenii de jos (azi Lățești) existau 30 de poporâni, iar biserica Adormirea era slujită de preoții Toader Corciovă, Ioan Dumbrovă și dascălii Vasile Corciovă și Georgie Călugăru (sau Roșul) (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit*, în *Cronica Episcopiei Hușilor*, 2003, p.786).

În 1880, biserica forma o parohie cu biserica Sf. Voievozi din Lățești, având preot pe Alexandru Nasie și cântăreț pe Vasilie Țacu (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit privind județul Tutova la 1880*, *Elanul*, nr. 42, august 2005).

Înainte de Regulamentul Organic, în 1812, la biserica Adormirea slujeau: „Pr. Dimitrii, pr. Constantin, pr. Toader, pr. Gheorghi, pr. Constantin; ipodiaconi ca țarcovnici: Constantin, Văsâli, Gheorghi, Agherii, Constantin, Mărdarie” (Costin Clit, *Slujitorii bisericilor din ținutul Fălciului la 1812*, *Prutul*, anul III, nr.2-3 (21-22), februarie-martie, 2003, p.8). Acești slujitori au deservit ambele biserici, din Sărățenii de Jos și din Sărățenii de Sus, catagrafia înregistrându-i pentru Sărățeni, fără altă specificație.

Anuarul Eparhiei Hușilor din 1934 prezintă biserica Adormirea ca fiind construită în 1872, probabil anul unei reparații, deservită de preotul Gavril Goga și de cântăreții M. Buta și A. Manolache, în timp ce Anuarul din 1935 o arată ctitorită în 1864. Parohia avea 65 familii cu 350 suflete. În 1938, parohia avea 72 familii cu 362 suflete, preot era tot G. Goga, iar cântăreți M. Buta și Th. Vicol.

În prezent, lângă biserică se află cimitirul. Intrarea în curea cimitirului se face pe sub o clopotniță de lemn, în turnul căreia se află două clopote. Pereții exteriori sunt protejați de o tencuială de ciment. Are un pridvor închis. Fundația este de piatră, iar pereții din vălătuci. Nu are turle, este acoperită cu tablă.

Biserica are un plan triconic și cuprinde toate compartimentele: altar, naos, pronaos. Are o pisanie târzie, care mai mult încurcă decât clarifică: „Această sfântă biserică cu hramul Adormirea Maicii Domnului este zidită în prima jumătate a secolului al XIX-lea, a fost întărită și pictată cu cheltuiala locuitorilor satului Sărățenii de jos, județul Vaslui, păstorită ca și cea din deal de către preotul Gheorghe Popa. Pictorul Viorel Ciumașu din Roman povățuit de pictorul Alexandru Bucescu din București, în anul 1970”.

În interior sunt icoane pe pereți. Vechile picturi au dispărut la ultima tencuială a bisericii. Plafonul este drept din plăci de P.F.L., numai deasupra naosului se găsește o cupolă octogonală. Catapeteasma este din lemn cu picturi modeste.

BISERICA DIN DRAGOMĂNEȘTI

Satul Dragomăneștii, în prezentă Sărățenii, a făcut parte din proprietățile lui Petrea Hâra, proprietar și la Spineni. Ambele sate au format o parohie, chiar dacă au avut două biserici, ambele cu hramul Sf. Nicolae. Biserica veche din Dragomănești a fost ctitorită la marginea satului de atunci, pe un mic platou din spatele școlii actuale din Sărățeni. În jurul ei a existat cimitirul. În anii cu zăpezi multe sau foarte ploioși, șuvoaiele scot la suprafață oase din morminte. Nu știm când a fost construită, informații despre ea, sigure, avem din secolul al XIX-lea. După informațiile furnizate de Nicolae Stoicescu în Inscricții București, p.764-765 se găsește un pomelnic din se-

colul al XVIII-lea. D. Văcariu a publicat „O tipăritură veche cu mare valoare documentară «Însemnare, 1741, biserica Adormirea Sărătenii» în Mitropolia Moldovei, 1970, nr.1-2, p.80 și Zbuciumata istorie a unei vechi tipărituri în Cronica, 24 ianuarie 1970, p.11, care cuprinde însemnări pentru secolele XVIII-XIX pentru biserica Adormirea, dar acestea privesc biserica din satul Sărătenii de jos, devenit Lățești, studii pe care noi, până în prezent, nu le-am consultat.

În Arhivele Naționale din județul Vaslui am găsit o înștiințare făcută Episcopiei Hușilor în 31 martie 1873, de preotul Gheorghe Muntianu despre jefuirea bisericii din Sărătenii de Sus (Dosar nr.11/1873). În ziua de 18 martie, locuitorul Matei Coisân a spart biserica și a furat „9 capite lumânări de ceară”.

În 1880, când s-a făcut un tabel statistic pentru județul Tutova s-a menționat biserica din Sărătenii de Sus cu hramul Sf. Nicolae, dar nu s-a trecut preotul, el fiind același care deservea biserica din Schineni, dar cântăreți erau Gheorghe Iacomi și Tănase Hurneanu (Costin Clit, *Un tablou eclesiastic inedit privind județul Tutova la 1880*, Elanul, nr.42, august 2005).

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, în Sărătenii de Sus s-a construit o nouă biserică, cea veche fiind degradată. Biserica nouă s-a construit pe alt teren, în partea de nord-est a satului, înconjurată de pomi și case, terenul sau o parte din el aparținând familiei Cosma.

Biserica a fost construită în perioada 1899-1903 și resfințită în anul 1909 cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”. Pe treptele de la intrare se află inscripția: „Antreprenor M.S. Kirchner – Bârlad, 1903”. Pe peretele de la vest al pronosului se găsește o placă de marmură neagră cu inscripția „Primii fondatori ai acestei sfinte biserici, soții Constantin și Măria Passat”. Pe peretele de la nord al pridvorului în interior, o placă de marmură prezintă o altă inscripție: „Această sfântă biserică cu hramul „Sf. Nicolae” zidită în 1899-1909 a fost îm-

podobită de pictorul Alexandru Buceșca din București în timpul episcopului Partenie al Romanului. Sărățeni, 1968”.

Pe perețele de sud al pridvorului se află altă inscripție: „Această sfântă și dumnezească biserică, cu hramul Sf. Nicolae și a Sf. Împărați Constantin și Elena s-a început din temelie în anul de la Christos 1899, iunie 2; primele ajutoare pentru fondarea ei au fost date de dl. Constantin Pasat și soția sa Maria, comerciant din târgușorul Murgeni. S-a terminat și s-a sfințit în anul mântuirii 1909, luna mai, 21, prin stăruințele d-lui părinte Sârbu (fiind primar) și a soției sale Elena și cu ajutorul donatorilor, ale căror nume ni s-au scris în cartea de aur, nume ce se păstrează de parohie, spre veșnica lor pomenire. Primii fondatori ai acestei Sf. Biserici: soții Constantin și Maria Pasat”.

Biserica este construită din zid pe o fundație de piatră. Pereții exteriori au ca elemente arhitecturale un brâu median în torsadă pe lungime și arcaturi în acoladă pe fațadă. Edificiul are planul triconic și are un turn cu clopotniță pe pronaos. Biserica are în față un pridvor închis, inițial sprijinit pe patru coloane, spațiul dintre ele fiind zidit, ulterior. Pe capiteluri sunt cruci în relief. Sub cornișă, pridvorul are o friză de ocnite și trei muluri simple.

Pridvorul, pronaosul și naosul au tavanul drept, iar altarul și absidele laterale au semicalote susținute de console. Pe pereți se află un brâu sub formă de muluri în retragere. Între pronaos și naos sunt stâlpi despărțitori din zidărie cu trei deschideri prevăzute cu arcuri ca și la absidele laterale. Ferestrele sunt cu ramele metalice de formă rectangulară.

Arhiva bisericii conține cărți de cult, unele provenite de la biserica veche. Este prezentă o Evanghelie legată în lemn și catifea. Pe avers are scena „Înălțării” și cei patru evangheliști, iar pe revers „Răstignirea”. Are inscripția în chirilică „în zilele Dumnezeirii sale Prințul Nicolae Costache Vogoridi cu blagoslovenia înalt preasfințitului Arhiepiscop Sucevii și Mitropoliei

Moldovii, Kiria Kir Sofronie Milescu, cavalier al mai multor ordine.

A fost tipărită în anul 1818, octombrie 2 de Ieromonahul Teofilact tipograf „Prin osârdia și silințe prea Cuviosului Arhimandrit Stareț al Sfintelor Mănăstiri Neamțul și Secul Kir Gherasim în Sfânta Mănăstiri Neamțul”.

Pe prima foaie a evangheliei se găsește altă însemnare: „Această Sfântă Evanghelie a fost legată cu cheltuiala soților Iorgu și Safta Bulgaru în 1971, februarie, spre a lor pomenire. Paroh preot Serghi. Costul legatului 620 lei. Legător: Ciucă – Bârlad. Acest preot Serghi a slujit la biserica Sărățeni. Pe fila a cincea există o altă însemnare în chirilică: „Cumpărată de mine subsemnatul această sfântă Ivanghelie împreună cu sfânta cruce, ambele îmbrăcate cu argint în anul 1882, april 30. Subsemnații Constantin fost comerciant în Murgeni, actualmente rentier în Bârlad, astăzi 21 mai 1909 când se sfințește din nou Sf. Biserică cu hramul Sf. Împărați Constantin și Elena, donăm noi această Sf. Evanghelie și o sfântă cruce, ambele îmbrăcate cu argint, sfintei Biserici din Sărățeni, comuna Schineni, județul Tutova a cărei sfințire este astăzi. Pentru pomenirea noastră, pentru care iscălim. 1909, mai 21 Bârlad. Maria C. Passat. Evanghelia a fost tipărită la Neamț în 1818, are mai multe însemnări, dar a fost cumpărată și donată bisericii din Sărățeni de soții Passat.

Arhiva conține o Liturghie tipărită la Iași în anul 1758 (7266), incompletă, gravată de Grigori T. schimonah, scrisă „în zilele prea înălțatului Domn Io Ioan Teodor Voevod. Cu osârdia și cu cheltuiala Prea Sfințitului Mitropolit al Moldovei Kir Iacov”.

Altă carte „Rânduiala tipicului” fără început, scrisă cu negru, din secolul al XVIII-lea (?) legată în piele cu însemnare în anul 1938.

Un Octoih tipărit la Neamț în anul 1836, gravat de Mihail Teodosie monah, legat în piele maronie și carton: „Octoih, ce

se zice Ellinește Para Klitiki / acum întâiu dat în tipografie după izvodu cel grecesc, în zilele bine Credinciosului și de Hristos iubitorului Domnului nostru Mihail Grigoriu Sturza voevod. Cu blagoslovenia și îndrumarea Prea Sfințitului și de Dumnezeu alesului Arhiepiscop și Mitropolit al Sucevei și al Moldovei și Cavaler Kiru Kir Veniamin. S-au început această carte a se tipări la Stăreția prea Cuv. Arhimandrit și Stareț al Sfintei Mănăstiri Neamțului și Secului, Kir Mardarie în Sfânta Mănăstire Neamțul, în anul 1836 de Ieroschimonahul și Duhovnicul Isaia Tipograf”. Octoihul are o însemnare pe prima filă nenumerotată: „Acest Octoih este dăruit bisericii Parohie Schineni de Sus cu hramul Sf. Neculai de maicile: Evghenia, Migdonia și Olimbiada Dumbravă de la Mănăstirea Văratec, spre pomenire și cine va îndrăzni a-l înstrăina... 1885”, iar la fila 20 următoarea însemnare: „Acest Octoih este cumpărat de mine și-l dăruiesc Părintelui Neculai Dumitrescu pentru Biserica Sf. Nicolae la care slujește Sfinția sa, să fie spre pomenirea noastră, Migdonia Dumbravă”.

Un Anastasimar tipărit la Iași în 1848, un Triodian tipărit „după rânduiala Bisericii Răsăritului sub stăpânirea Prea Înălțatului împărat al Austriei, Francisc întâiu, cu blagoslovenia Excelenței sale Prea Luminatului și Prea Sfințitului Domn Ioan V. Vlădicul Făgărașului în Blaj la Mitropolie. Anul de naștere a lui Hristos 1813” întregesc colecția cărților de cult de la biserica din Sărățeni, fost Dragomănești.

În biserică se găsește un candelabru donat de Haralambie Popa, soția Ruxandra, fiii Dumitru, Gheorghe, Elena, Emilia, Aglaia, Maria, Margareta și Constantin în anul 1907.

Noii editori au dorit ca această biserică să aibă hramul sfinții Împărați Constantin și Elena, dar tradiția a fost mai mare, localnicii continuă, prin tradiție, să sărbătorească vechiul hram Sf. Nicolae. Cimitirul parohiei este comun cu cel al parohiei Schineni. Deoarece cimitirul era departe și pentru enoriașii satului Schineni, de biserică, preoții de la cele două biserici,

Sărățeni și Schineni, au construit o capelă în curtea cimitirului. În noile condiții, morții sunt duși direct la capelă pentru prohod, nemaifiind necesară prezența lor la cele două biserici.

În 13 martie 1908, epitropia Sărățenilor de sus a trimis o adresă către Dr. Canon Avrănescu Donici, Episcopul Eparhiei Hușilor, prin care se solicită aprobarea pentru construcția unei capele la Schineni.

Proces verbal
Nr. 1
Anul 1908, martie 13

Subsemnații Gheorghe Șt. Dumbravă și Ion Stoian membrii și economul Ioan A. Dumbravă paroh – președinte al epitropiei Sărățenii de sus din comuna Schineni ne-am întrunit astăzi în cancelaria parohială în ședință ordinară.

- 1) Având în vedere că cimitirul cătunei Schineni fiind departe de biserica satului, persoanele ce însoțesc cortegiile funerare ale răposaiților sunt nevoite a parcurge o îndoită cale deoarece trebuie mai întâi să meargă în biserică spre a prohodi pe răposat și apoi la cimitir situat în altă parte pe înălțimea unui deal ridicat destul de sus. Urcușul acestui deal în timpul iernii ales este așa de anevoie încât se simte necesitatea de a se face în cimitirul cătunei Schineni o capelă în care să se poată oficia atât înmormântarea cât și toate oficiile religioase ce se referă la răposaiți.
- 2) Având în vedere că majoritatea locuitorilor interesați în cauză fiind lipsiți de pământul de hrană strict necesar nu dispunem bănești pentru a face în cimitir o capelă de zid, care să corespundă timpului și a frumosului gust modern.
- 3) Pentru realizarea acestei scumpe dorințe unanime a satului întreg pe o cale mai lesnicioasă din punct de vedere economic, domnul Gheorghe Șt. Dumbravă actualmente membru în epitropia acestei parohii se oferă să facă singur cu a du-

misale cheltuială această capelă până la acoperiș în modul următor: a) pereții să fie făcuți din ceamur, având grosimea de 60 cm. b) lungimea capelei să fie de 15 m, lățimea de 6 m și înălțimea pereților până la tavan de 3,5 m, o jumătate de metru având forma temeliei capelei care se va face într-un șanț de jur împrejur, adânc de 0,5 m.

- 4) Pentru ca lucrarea să nu sufere vreo amânare și să se strice de ploii, îndată ce pereții vor atinge înălțimea de 3 m de la fața pământului în sus se vor svânta, Epitropia în deplină înțelegere cu sătenii și cu autoritatea comunală locală am convenit să rugăm pe d-l Ministru al Cultelor, ca domnia sa să binevoiască a-mi învoi cheltuirea sumei de 661 lei bani 38 consemnați de noi, membrii epitropiei la „Depuneri și Consemnațiuni” cu recipisa Casieriei de Tutova, nr. 1434/904 pe sama bisericii Sfântului Neculai din localitate. Cu această sumă epitropia va cumpăra lemne, va face tavanul și acoperișul capelei și va înveli cu scândură și tablă.

În vederea acestor considerente

Epitropia de o parte mulțumește din suflet d-lui Gheorghe Șt. Dumbravă pentru bunul început și cu cel mai profund respect roagă pe Prea Sfințitul Episcop al Eparhiei să binevoiască a da înalte binecuvântare ierarhică legală ca să putem începe modesta noastră lucrare chiar în primăvara aceasta.

Răspunsul a fost dat în 8 aprilie 1908. Se aproba construirea capelei, dar se solicita ca forma capelei să fie triconică, plafonul să fie bombat „ca un fel de boltă” și să aibă policandru.

BISERICA DIN SCHINENI

Satul Schineni, moștenit de Stana, din 1552 a făcut parte din proprietățile lui Petrea Hâra. Vechimea satului este demonstrată de toponimul Spireniei atestat în 1493. Pe panta de sud-est

a dealului Ciomaga s-a constituit o comunitate umană cu multe sute de ani înainte de formarea statului medieval Moldova în perioada rotacismului lingvistic când consoana n se pronunța r. A fost o comunitate de creștini pe lângă o bisericuță modestă din lut sau lemn cu un cimitir în jur. Până în secolul al XVIII-lea când a fost ctitorită biserica actuală, satul, o comunitate cu existență milenară, a ridicat mai multe biserițe. Trebuie să fi fost construcții modeste, modestă fiind și cea actuală, deși monument istoric. Ambele sate moștenite de Petrea Hâra, Dragomănești și Schineni au avut același hram, Sfântul Nicolae. Deși biserica nouă a satului Sărățeni, fost Dragomănești, are și hramul Sfinții Împărați Constantin și Elena, enoriașii au rămas credincioși vechiului hram.

Voica Pușcașu menționează două biserici în satul Schineni, ctitorită una în 1771 și alta ante 1771, ambele biserici de lemn cu ctitori și funcții necunoscute, având hramul sfinți diferiți. Totuși la final menționează hramul Sf. Mare Ierarh Nicolae pentru ambele biserici (Voica Pușcașu, *op. cit.*, pp. 423, 573). Este de fapt una și aceeași biserică, una mai veche de 1771 și cealaltă construită în același loc în timpul domnului Grigore Alexandru Ghica. Nicolae Stoicescu a menționat biserica Sf. Nicolae de bârne, ctitorită în 1771 sau 1805, reparată în 1897 și 1932 (Nicolae Stoicescu, *op. cit.*). Autorul are informațiile din Anuarul Eparhiei Hușilor apărut în anii 1934, 1935, 1936, 1938. Anuarul din 1934 prezintă biserica din Schineni ca fiind construită din vălătuci în 1771, cel din 1936 ca fiind din bârne ridicată în 1805 și reparată în anii 1897 și 1932, informație care se repetă și în anul 1938. Anul ctitoririi bisericii actuale este prezentat sigur în pisania de deasupra ușii de la intrare în pro-naos. În ultimele două rânduri se poate citi ușor: „în zilili pre înălțatului domn luminatului Grigorie Alexandru Ghica voevod anul 1774”. Pisania a fost săpată în tencuială și din cauza crăpăturilor apărute de-a lungul timpului, părți sunt deteriorate. Un preot, nu știu care, a vrut să facă unele reparații, fără apro-

bare, fără asistență de specialitate, și a trimis femeii, singure fără supraveghere, să vâruiască și să vopsească. Femeile au vopsit în albastru textul pisaniei și ancadramentul ușii format din lalele. Vopseaua și crăpăturile apărute de-a lungul timpului îngreunează citirea pisaniei. Un aparat performant în măsură să aducă o bună imagine va face în viitor citirea în întregime a pisaniei sau cea mai mare parte din ea. Atunci vom putea afla și numele ctitorilor. Sigur biserica a fost ridicată de răzeșii timpului, în secolul al XX-lea familia Manolache încă se considera că aparținea primilor ctitori ai bisericii. Cu aproape 40 de ani în urmă în curtea bisericii mai erau câteva pietre de mormânt cu inscripții chirilice. În prezent, mai există o piatră cu un text greu de citit, fiind cuprinsă în betonul turnat pentru împrejmuirea unui mormânt. Totuși în partea de mijloc și de sus sunt vizibile inscripțiile IS, XS, NH, Ka (Iisus Hristos și Nika) care încadrează o cruce săpată în piatra mormântului. Mai jos, credem că am citit bine, însoțit de doamna profesor Tufă Olga, următorul text: „Aice hodihsesc CK robii lui Dumnezeu ereu Φ Teodor presbitera Ruxanda”.

Este înmormântată acolo o familie de preoți, când au trăit nu știm, textul în continuare se găsește în partea îngropată în pământ și mărginită de îngrăditura noului mormânt al preotului Ilie Tufă.

Actuala biserică a fost ridicată în timpul lui Grigore Alexandru Ghica voievod care a domnit de două ori, înainte și după războiul dintre Turcia și Rusia. Este domnul care s-a opus, deși fanariot, cedării Bucovinei Austriei, pierzându-și capul. În timpul aceluia război, în ani 1772-1774, rușii au realizat primele catagrafii ale Moldovei. Atunci biserica din Schineni era slujită de doi preoți, numele lor trebuie să fie în pisania bisericii.

În 1858, parohia Sf. Nicolae din Schineni avea 165 poporâni, slujitori la biserică fiind preoții Teodor Coadă, Georgie Dumbravă, Vasile Dumbravă, ajutați de dascălii Răzmeriță

Dumbravă, Toader Coadă (?) (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit privind județele Tutova, Covurlui și Vaslui din Eparhia Hușilor, de la 1858-1859, Cronica Episcopiei Hușilor*, 2003, p.786).

În 1880 slujea preotul Pavel Strătulescu (diacon din 17 ianuarie 1878, preot din 13 aprilie 1880, cântăreți fiind Gavril Ciobanu din 27 octombrie 1855 și Theodor Codă din 3 ianuarie 1858) (Costin Clit, *Un tablou ecleziastic inedit privind județul Tutova la 1880*, Elanul, nr. 42, 2005).

În 1908-1910 s-a construit capela din cimitir. Morții au fost aduși direct la capelă unde se face prohăduirea, nemaifiind necesară trecerea lor pe la biserică. Atunci, comuna Schineni forma o singură parohie, bisericile din celelalte sate fiind filiale. Preot în parohie era Ioan A. Dumbravă, epitropi Gh. Șt. Dumbravă și Ioan Stoian. Aceștia s-au adresat episcopiei cerând construirea capelei din ciamur. Unul din epitropi, Gh. Șt. Dumbravă s-a oferit să ridice construcția până la acoperiș pe cheltuiala lui. Atunci, primar al comunei era Vasile Dumbravă, iar parohia mai avea un preot supranumerar, Nicolae Dumbravă. În comună funcționa o bancă populară, „Viitorul de Aur”, având președinte pe Alexandru Manolache. Președintele băncii a intrat în conflict cu preoții Ioan și Nicolae Dumbravă, cu epitropii, cu elita satului, deoarece a fost înlăturat din funcția de cântăreț la biserică, dar și din funcția de la bancă. Metodă veche, Manolache a ripostat printr-un denunț la episcopie, argumentând că știe toată slujba, glasurile, cântările. „Sunt creștin ortodox, ..., neamul meu a fost ctitor cei întâi la biserică, ..., după moartea tatălui au donat bisericii mama mea Zamfira Manolache 250 lei și apoi eu am dat locul de cimitir”.

„Acum preotul s-a pus președinte la bancă, ..., că a fost votat de Gh. Șt. Dumbravă care vinde lumânări și al doilea vot îl are de la preotul Nicolae Dumbravă”.

Alexandru Manolache a fost înlăturat de la șefia băncii pentru „lipsă de încredere în mânuirea banilor”. Noul preșe-

dinte a fost reclamat de fostul președinte, Alexandru Manolache, pentru abuz în funcție și fals. Primarul a înaintat două cereri de împrumut, semnate în lipsă de un grup de cetățeni și aprobată de președintele băncii, preotul Ioan Dumbravă.

În control a venit pe 20 iunie 1909, Mihail Belizarie controlor al băncilor populare. În fața lui un grup de locuitori: Zaharia Spânache, Ion Spânache, Iordache Dumbravă, Ion N. Enuță, Caranfil Șt. Petrea, Zamfira T. Manolache, Vasile Dumbravă, Ene Plăcintă, Tofana M. Irimia, Gheorghe Caranfil Popa au recunoscut că au fost semnați în fals în cererile de împrumut pentru construcția unei școli în Schineni. Reclamantul era dispus să renunțe la sesizarea sa cu două condiții: „să se recunoască public că a donat pământ pentru biserică și să cânte la strană fără pretenții”. După legea din 1894 biserica trebuia să fie servită de un preot și un dascăl salariați, ceilalți fiind considerați, cum era și preotul Nicolae Dumbravă, supranumerari, supranumerar dorind și Manolache să fie.

În 1928 parohia comunei Schineni s-a divizat, satul Schineni formând o parohie, satul Sărățeni alta în Sărățenii de Sus, bisericile „Adormirea Maicii Domnului” și „Sfinții Voievozi” devenind filiale.

Pe 15 mai 1928 a fost transferat preot de la Sărățeni la Schineni, Nicolae Dumbravă, iar cântăreț Dumitru Gh. Ciobanu. Au fost aleși epitropi: Al. Rugină, Gh. Vesel, Gh. Râșcanu. Parohia Sărățeni urma să fie slujită de preotul Gavriil Goga. În 25 iunie 1928, preotul Gavriil Goga a fost invitat la biserica din Schineni pentru a fi informat cu prerogativele funcției sale pe viitor și a lua cunoștință despre o dare de seamă privind modul cum s-au cheltuit banii pentru repararea bisericii Adormirea.

La biserica din Schineni în 28 iunie 1930 a fost instalat ca preot Ilie Tufă. A fost un preot cu activitate îndelungată în parohia Schineni, înmormântat în curtea bisericii, cu o activitate bogată. A fost învățător și profesor de religie la școală, inspec-

tat de revizorul Gh. Codreanu în 28 mai 1935, 3 decembrie 1935, 18 decembrie 1936. Organizator de activități culturale, animator al bibliotecii parohiale. În 29 octombrie 1935 a sărbătorit la biserică ziua de naștere a reginei Maria cu ocazia aniversării vârstei de 60 de ani, acțiune menționată de revizorul școlar, econom V. Dolinescu.

În 1929 au fost realeși ca epitropi: Alexandru Rugină, Gheorghe Vesel, Gh. Râșcanu și noii consilieri: Ivanciu Kahu, Gh. Șt. Dumbravă, Constantin Gh. C. Popa, Toader Simion, Ioan Mihăilescu, Gh. C.M. Balmuș, Arghire Ciobanu, Toader M. Popovici.

În 1934 la parohia din Schineni slujea preotul I. Tufă, ajutat de cântăreții I.I. Druțu și D. Ciobanu. Biserica avea în proprietate 4 ha teren arabil și 0,5 ha vie.

În 1938 în parohie erau 268 familii cu 1143 suflete.

Biserica actuală ridicată în 1774, reparată de mai multe ori, este declarată monument istoric. Are planul triconic, cu absidele semicirculare. Naosul este despărțit de pronaos printr-o arcadă de lemn, plafonul este drept, din scânduri de lemn. Pereții interiori sunt tencuiți și văruiți. Degradată are nevoie de reparații. Fiind moment istoric, banii lipsesc pentru o intervenție aprobată și supravegheată de specialiști. În aceste condiții, un grup de enoriași coordonați de doamnele profesoare Olga Tufă și Natalia Rugină au cumpărat un teren nou pentru ridicarea altei biserici. Deși proiectul este realizat de un arhitect, lucrările sunt amânate până la strângerea banilor necesari.

Publicație de arendare
Anul 1928 luna noiembrie ziua 5

Subsemnatul N. Dumbravă preot paroh al Parohiei bisericii parohiale Sf. Nicolae din comuna Schineni, județul Tutova, public prin aceasta spre conștiința generală că în ziua de 9 decembrie 1928 de la ora 2 d.m. se va ține licitația orală la can-

celaria acestei biserici pentru arendarea lotului acestei biserici, dat la ultima împroprietărire în întindere de 4 ha loc arabil aflat pe teritoriul acestei comune. Termenul de arendare va fi pe timp de trei ani începător de la 1 ianuarie 1929 și până la acea dată și lună a anului 1932. Garanția la zi depusă în numerar 10%. Licitația va fi valabilă după aprobarea onor Prea Sf. Episcop.

Termenul de plata arenzii lotului va fi două per an la 1 martie și 15 august a fiecărui an.

Dățile către stat, județ, comună, timbrul și tacsele contractului privesc pe arendaș.

Epitropii nu garantează calitatea locului.

Preot paroh,

N. Dumbravă

Proces verbal
4 septembrie 1929

Subsemnatul protoereu al Circ. I a județului Tutova inspectând astăzi data de mai sus biserica parohială cu hramul Sf. Nicolae din parohia Schineni acest județ al cărei paroh este cucernicul preot Nicolae Dumbravă am constatat următoarele:

Biserica construită din vălătuci este bine îngrijită atât în interior cât și în exterior. Curățenia se păstrează atât pe jos cât și la pereți. Acoperământul bisericii are nevoie de reparațiune. Toate obiectele necesare serviciului divin sunt complete și bine păstrate. Ograda bisericii este bine îngrijită, bine împrejmuită și cu mulți copaci. Asemenea și cimitirul. Cancelaria parohială în foarte bună regulă. Registrul de botezați, cununați și înmormântați la curent. Cucernicul preot paroh se conformează tuturor dispozițiilor legii cu privire la administrarea avutului bisericii. Registrul de contabilitate pe anul în curs se găsește la d-l epitrop casier.

Pământ dat după legea din 1864 nu este. Biserica este împroprietărită cu 4 ha de pământ ce este cultivat de personalul bisericii cu arendă anuală de 500 lei ha.

Prestarea preoților și a cântăreților între ei și cu poporul bună. Starea religioasă și morală mulțumitoare.

Pentru care am încheiat prezentul proces verbal.

Protoereu

Econom Șt. Vasilescu

Inventariu

De obiecte ce compun averea bisericii din cotuna Sărățenii de Sus cu hramul Sf. Erarh Nicolae din comuna Schineni, plasa Târgu, județul Tutova.

Cuprindere

- 1) 1 Biserică formată din vălătuci, sunt vechi
- 2) 1 Sfântă Masă formată din cărămidă
- 3) 1 Sft. Antemisu vechi a preot Iosufu
- 4) 1 Sft. Evanghelie
- 5) 2 Cruci, una argintu și una sidefu
- 6) 4 Sfeșnice pentru Sfânta Masă
- 7) 1 Cutie pentru păstratu sfintele
- 8) 3 învălitori pentru Sfânta Masă, bune
- 9) Rându sfintele vase pentru slujbă, de argintu
- 10) 1 Sfeșnicu la proscomidie
- 11) 1 Carte slujba dumnezeieștilor Liturghii
- 12) 2 Rânduri veșminte complete, unul catifea și unul adă-mască
- 13) 1 Cruce mare Răstignirea Domnului
- 14) Catapiteasma în completu și regulatu, mai multe icoane pe ambii pereți ai bisericei cu a lor strane
- 15) 1 Carte Octoih
- 16) 1 Carte Anghelon pe tot anul

- 17) 4 Carte Psaltiri bune
- 18) 1 Carte ceaslov în calitate proastă
- 19) 1 Carte pentru Cazanie
- 20) 1 pentecostariu
- 21)
- 22) 1 Carte Slujba Paștilor
- 23) 1 Carte Panahida
- 24) 1 Carte Moliftelnicul cel mare
- 25) 1 Carte Triodu
- 26) Toată catapiteasma se luminează de șapte candelile de argintu și două de madin
- 27) 1 Policandru de madin
- 28) 9 Sfeșnice de lemn tot de aceeași mărime
- 29) 2 Prapure
- 30) 2 Feloane
- 31) 1 Cristelniță de aramă de calitate bună
- 32) 1 Cadelniță de argint
- 33) Una clopotniță, construcție de lemn și un clopot mic

Toate acestea sunt obiectele ce compun averea bisericii cu hramul Sft. Erarh Nicolae pentru care se adeverește de noi subsemnații mai jos iscăliți.

Epitropi: Eu Ion Mihorde
N. Dimitriu Preotu

Fond Episcopia Hușilor, Dosar nr. 20/1884, Parohia Sărătenii de Sus

Inventar

De toată averea ce să află la biserica din Comuna Schineni cu hramul Sf. Erarh Nicolae

- 1) 1 Biserica este construită din vălătuci și acoperită cu scândură în calitate proastă

- 2) 2 evanghelii, una bună și alta mai veche
- 3) 2 cutii de păstrat sfintele
- 4) 2 cruci argintu, una cu scaunu și una fără scaunu
- 5) 1 Sfântu Antemisa mătasă
- 6) 4 sfeșnici din care trei tumbacu și unul cositoru
- 7) 1 Sfântu Potiru argintu suflatu cu auru
- 8) 1 discosu de argintu, lingurițe argint
- 9) 3 Acoperăminte la Sf. Masă, adamască
- 10) 4 feloane, patru stihare, patru epitrahire, patru perechi
rucavițe toate acestea adamască și două... pafale de argint
- 11) 1 Carte Liturghie bună (a prea Sft. Callinic)
- 12) 1 cadelniță de argint
- 13) 1 Sfântu aeru învechitu
- 14) 7 candelu de argint așezate la icoanele din catapeteasmă
- 15) 4 feșnice de lemn mari
- 16) 2 Fenici lemn cruci și unul de fieru mic
- 17) Feșnicu de... mare înaintea Maicii Domnului
- 18) 2 Policandri din care unul madimu și altul lemn
- 19) 1 Prapur
- 20) 1 Crâstelniță de aramă, calitate bună
- 21) 1 Ceaslovu legatu în calitate proastă
- 22) 1 Carte Triodion, bună
- 23) 1 Carte pentru Cazanii pe tot anul
- 24) 1 Carte Antologhion pe toate lunile
- 25) 1 Carte Te deum și una Pan akidă
- 26) 1 Carte Apostol bunu
- 27) 1 Carte Psaltirea
- 28) 1 Carte Molitenicu bună
- 29) 1 Carte Octoihu mare bunu și unu micu
- 30) 1 Carte Slujba Sfintei Învieri
- 31) 1 Carte Psaltire bună

Clopornicul este învechitu, în el se păstrează două clopote, unu mare și altul mic și două toci, una fieru și una lemn.

Ograda bisericeii este de nueue.

Acestea sunt obiectele ce compun averea bisericeii din cotuna și comuna Skineni cu hramul Sf. Erarh Nicolae și Sfântu mucenicu și tămăduitorul Pantelimon.

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV TERITORIALĂ

Prima atestare a satelor de pe Valea Sărata este din timpul lui Ștefan cel Mare, într-un document emis în 5 martie 1493.

Atunci existau patru sate: Spireonii, Dragomăneștii, Sărăcineștii și Lățeștii. În perioada medievală au fost sate mixte, boierești și răzeșești conduse de vornici. Erau sate mici, ca toate satele moldovenești din acele timpuri, cu 5-20 de case, în care locuitorii plăteau birul prin intermediul cislei. Valea este așezată în partea de sud-est a Dealurilor Fălciului, într-o zonă de contact a trei ținuturi: Fălciu, Covurlui, Bârlad (apoi Tutova din al treilea sfert al secolului al XVII-lea). Din această cauză, le găsim în documente ca aparținând administrativ, periodic, de aceste ținuturi. Situația lor administrativă este sigură începând cu recensământul rusesc din anii 1772-1774. În anul 1774 aparțineau de ocolul Roșiești, ținutul Fălciu, situație identică în 1803 și 1816.

Mari schimbări în administrația satelor au fost introduse de Regulamentul Organic, elaborat în timpul ocupației rusești, 1828-1834, intrat în funcțiune în 1 ianuarie 1832, în Moldova. Au fost reglementări, atunci, în toate domeniile, Moldova prezentându-se ca „o țară unde nu era nici o regulă, ci numai abuzuri și intrigi”. În fruntea satelor rămăneau vornicii „ce sînt ca o poliție în sat” aleși de birnici. Apar, însă, județele sătești formate din aleși în număr de trei, reprezentanți ai celor trei categorii țărănești: frunțașii, mijlocașii, codașii, împărțire în lumea satelor introdusă de Regulamentul Organic. Acești aleși

sunt „mădularile sătești giudecători în sat”. Erau aleși pe timp de un an cu drept de realegere. Proprietarii erau obligați să dea fiecărui locuitor „un loc de casă și de cuviincioasă îngrăditură și locul grădinii de legume”. Locul pentru casă trebuia să aibă suprafața de 400 stânjeni. Măsuri importante au vizat bisericile. Pentru satele cu 50-100 locuitori se limita numărul slujitorilor bisericii la doi preoți, un diacon, doi dascăli, iar pentru satele mai mari, cu peste 100 locuitori, se acceptau 4 preoți, 2 diaconi, 2 dascăli. Se introduc „codicile de matrice” în biserici în număr de trei, preoții fiind obligați să înregistreze nașterile, căsătoriile, înmormântările. Slujitorii bisericii erau scutiți de biruri și trebuiau să se ocupe numai de chestiuni legate de cult, fără să se amestece în jurisdicția temporară.

Pentru a se evita foametea, în anii cu calamități, s-au înființat coșerele de rezervă, în fiecare sat, iar țăranii erau obligați să contribuie anual cu o parte din propriile recolte, în special cu porumb.

S-a înființat straja pământescă sau miliția națională, nucleu al viitoarei armate naționale. Hatman al oștirii a fost numit Constantin Palade, iar șef al statului major aga – colonel Iordache Costache Lătescu.

Regulamentul Organic a impus efectuarea catagrafiilor la 7 ani și a declanșat o reformă având în vedere „înrotunjirii ținuturilor cu asemănata lor întindere”, adică al arondării lor.

Înainte de Regulamentul Organic apăruse în 1803 o Condică generală a Visteriei (Condica liuzilor), catagrafiile din 1809 și 1812, extrem de amănunțite, care însă nu au fost descoperite de istorici, în 1814, pentru cele 16 ținuturi existente după pierderea Basarabiei (rămasă și ea necunoscută, ale cărei date sunt rezumate în Condica Visteriei Moldovei din 1816, și alta în anul 1820 (păstrată în cea mai mare parte). Prima după Regulamentul Organic a fost cea din 1831, revizuită în 1832, care a servit ca punct de plecare al reformei administrative. S-a continuat cu catagrafiile din 1838, 1845, 1852, 1859.

Un nou cadru administrativ a fost legiferat în 1864, în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, când s-a introdus o nouă unitate administrativă, comuna. Articolul 4 al legii a fixat ca o premisă a constituirii comunei existența a minimum 100 de familii (cam 500 de locuitori). Satele mai mici trebuia să se unească. Dezlipirile se puteau face la propunerea Consiliului comunal, cu aprobarea prefectului. La nivelul comunei se alegea un primar și un consiliu comunal. Din rândul consilierilor se alegea un ajutor de primar. Funcționarul principal al primăriei era notarul, trebuia să știe carte, propus de primărie, dar hotărârea o avea prefectura. Legea a înlocuit ocolul cu plasa, unitate administrativă care grupa mai multe comune cu sediul în una din localitățile mai răsărite. Mai multe plăși au format inițial un district, apoi județ. Au urmat alte legi comunale în 1871, 1885, 1904, 1908, înainte de primul război mondial.

Uneori s-a optat pentru comune mari, care să depășească 300 de familii, apoi 1000 de familii, uneori pentru comune mici sub 200 familii. Legea din 1904 a creat cercurile „gruparea mai multor comune la un loc”, desființate de legea din 1908.

După primul război mondial, în condițiile făuririi României Mari a fost nevoie de o nouă reorganizare administrativă. În anul 1925 a apărut „Legea pentru unificarea administrativă” a întregii țări care a introdus concepte noi: comună suburbană, sector (diviziune a comunei suburbane), municipiu, concepte care se vor menține până în 1950. În 1932 prin Deciziunea de arondare a comunelor s-au desființat comunele mici. În 1938, s-au organizat ținuturile, în Moldova trei, din care ținutul Dunărea de Jos a cuprins județele: Covurlui, Brăila, Tulcea, Ismail, Cahul, Fălciu, Tutova, Tecuci, Râmnicul Sărat.

Împărțirea administrativă din 1950, cu modificări în 1956, a preluat sistemul sovietic al raionării teritoriului, al cărui rost „este tocmai de a înlesni legătura organelor de partid și de stat cu masele. Locul județului a fost luat de regiune „pe care se sprijină direct organele centrale de stat în înfăptuirea politicii

partidului și a guvernului”, locul plasei a fost luat de raion, iar comunele urbane au devenit orașe. Satele de pe Valea Sărata au aparținut de raionul Murgeni, apoi Bârlad, de regiunea Bârlad, până în 1956, apoi de regiunea Iași, până în 1968.

Prin reforma din 1968, s-a revenit la vechea unitate administrativă județul, localitățile devenind sate și orașe. Satele au fost grupate în comune, cele de pe Valea Sărata intrând în componența comunei Murgeni, județul Vaslui.

LĂȚEȘTII

Apare ca sat în toate recensămintele și catagrafiile începând cu anul 1772. În 1830 era împărțit în două sate: Lățeștii Vechi și Lățeștii Noi. Divizarea apare și în continuare. În 1832 sunt consemnați: Lățeștii lui Alecu Costache și Lățeștii răzeșilor, în 1833: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzeșești sau Lățeștii Răzeși, în 1834: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzeșești, în 1838: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzeșești. Tot atunci, Lățeștii Răzeșești au pierdut Hliza Lătească inclusă în moșia Hănășeni. În 1839 sunt consemnați Lățeștii Mici și Lățeștii Răzeșești, în 1841: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzeșești, în 1843: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzești, în 1845: Lățeștii Boierești și Lățeștii Răzeșești, în 1846: Lățeștii Lătescului și Lățeștii Răzeșești, în 1851: Lățeștii Boierești și Lățeștii Răzeșești, acesta din urmă cuprindea și satul Sărățenii de jos, pe care l-a pierdut în 1854.

În anul 1865, a fost înglobat în Sărățeni, în 1871, în comuna Spineni, în 1876, în comuna Sărățeni, în 1887, în comuna Spineni, între 1925-1929 a format comuna Lățești, în 1929 a intrat în comuna Murgeni, în 1931 în comuna Spineni, în 1932 a format din nou comuna Lățești, dar în 1939 a intrat din nou în comuna Spineni, până în 1968, când a devenit parte compo-

mentă a comunei Murgeni, în prezent aparține orașului Murgeni.

În 1772 era în ocolul Roșiești, în 1833 în ocolul Prutului, în 1834 pentru scurt timp în ocolul Horincea, deoarece la sfârșitul anului a aparținut ocolului Târgului.

A făcut parte din ținuturile: Fălciu și Tutova, județul Tutova, regiunea Bârlad (1950-1956), regiunea Iași (1956-1968) și din 1968 a fost inclus în județul Vaslui.

A fost comună de două ori, între 1925-1929 cu satul Sărățenii de jos și între 1932-1939.

SĂRĂȚENII DE JOS

În 1772 și 1774 satul Sărățeni făcea parte din ocolul Roșiești, ținutul Fălciu. În 1791 a inclus trupurile de moșie Balta Hârcetea, Lungeni și Mihoanele. În 1833 aparținea de ocolul Prutului, în 1834 de ocolul Horincei, sfârșitul anului 1834 și 1835 de ocolul Târgului. În 1838 a pierdut trupul de moșie Mihoanele care a devenit satul Slobozia Mihoanii. În 1939 a inclus hliza Gârnețoaia. În 1845 a înglobat satul Slobozia Mihoanii pe care l-a pierdut anul următor, în 1846. În 1851 era cătun al satului Lățești cu numele de Sărățenii de jos sau Sărățenii de jos Răzeșești sau Sărățenii Răzeșești. În 1854 a înglobat satul Dragomănești pe care îl pierde în 1859 devenit Sărățenii Boierești. În 1865 a fost sat al comunei Spineni, alături de Dragomănești și Lățești. În 1876 a format comuna Sărățeni până în 1887 când a revenit la comuna Spineni. Între 1925-1929 a făcut parte din comuna Lățești, 1929-1930 din comuna Murgeni, 1931 din comuna Spineni, 1932-1939 din comuna Lățești, 1939-1968 din comuna Spineni, din 1968 din comuna Murgeni, azi orașul Murgeni, județul Vaslui.

* În 1841 s-a mai numit și Sărățenii Iancu.

** În 1875 când a fost comună a cuprins satele: Brezana, Blăgești, Igești, Lățești, Sărătenii de jos, Sărătenii de sus, Spinieni.

SĂRĂȚENII DE SUS

Este fostul sat Dragomănești. Ca moșie este menționat în 1812, 1814, 1818, 1825, 1835, 1836, 1840. Mai este menționat ca sat al comisului Gheorghe Docan și al răzeșilor, ca Sărătenii Boierești (1859). În 1865 era cătun al satului Sărățeni, în 1871 sat al comunei Spinieni, în 1876 sat al comunei Sărățeni, apoi sat al comunei Spinieni, sat comuna Murgeni în 1929, sat comuna Spinieni în 1931.

În 1851 era numit Sărătenii de Sus. Prin legea din 1968 fostul sat Dragomănești, Sărătenii de Sus a devenit satul Sărățeni, iar satul Sărătenii de jos a fost inclus în satul Lățești.

SPINENII

În anii 1772, 1774, 1803, 1816, 1820, 1832, 1833 a fost menționat ca sat în ocolul Roșiești. Pentru scurt timp în 1834 a făcut parte din ocolul Horincea și tot în acel an a trecut la ocolul Târgului. În 1836 a inclus hliza Cioriceasca, iar în 1838 cătunul Ciomaga. În 1864 a fost sat al comunei Spinieni, în 1876 sat al comunei Sărățeni, în 1887 sat al comunei Spinieni, în 1929 sat al comunei Murgeni, în 1931 sat al comunei Spinieni, sat comuna Murgeni în 1968.

REFORMA AGRARĂ ÎN SATUL LĂȚEȘTI

În 1918, proprietar al moșiei Lățești a fost Margareta Juvară, soția doctorului Ernest Juvară. Moșia, în suprafață de 801 ha 6600 m², era dotată a doamnei Margareta, primită zestre de la tatăl ei, Sacchi Caloi, și administrată de fratele său, Anastasie Căloi. Moșia era grevată de datorii, una de 200.000 lei și alta de 90.000 lei la Creditul Funciar Român. Pentru împrumotărirea țăranilor s-a constituit suprafața de 654 ha 8257 m², formată din trupul Lățești proprietate a doamnei Margareta Juvară în suprafață de 535 ha 9577 m², trupul Bujoreni din moșia Sărățeni, proprietate a domnului Emil Juvară, în suprafață de 96 ha și trupul Murgeni, lotul A1, proprietate a domnului Traian Lăzărescu, în suprafață de 22 ha 8680 m².

În 28 iulie 1926, comisia de împrumotărirea formată din: Vasile Bâgu delegat al Direcției Cadastrale, N. Botez agronom al regiunii III Murgeni și delegații locuitorilor comunei Lățești au hotărât împrumotărirea locuitorilor din satul Lățești cu suprafața de 347 ha 7044 m², a locuitorilor din satul Igești, comuna Blăgești pe suprafața de 238 ha 5244 m² și a locuitorilor din Țuțcani pe suprafața de 69 ha 1800 m². În satul Lățești, lotul tip pentru împrumotărirea trebuia să fie de 4 ha, într-o singură bucată, la cererea locuitorilor. Din suprafața rămasă, după parcelare, de 99 ha 1213 m² s-au format următoarele loturi: 76 ha pentru islaz, 4 ha pentru școala din Lățești, 4 ha pentru școala din Sărățeni, 4 ha pentru biserică, 6 ha pentru grădină (total 94 ha). Din restul de 5 ha 1213 m², suprafața de 2 ha 1213 m² erau drumuri publice, iar suprafața de 3 ha a rămas

pentru Casa Centrală, 1,5 ha în moșia Lățești și 1,5 ha în moșia Sărățeni, trupul Bujoreni.

Pentru comuna Blăgești, din suprafața de 238 ha 5244 m², a fost parcelată suprafața de 156 ha 5.000 m², în loturi de 3 ha într-o singură bucată. Din rezerva de 82 ha 244 m² s-a repartizat pentru islazul satului Igești suprafața de 75 ha, comasată în apropierea satului, 3 ha pentru școala din Igești, 3 ha pentru școala din Blăgești, în apropierea drumului Brăilei, restul de 1 ha 244 m² fiind drumuri de exploatare. Suprafața de 69 ha 1800 m² a fost repartizată pentru locuitorii satului Țuțcani, suprafață care a constituit islazul.

Doamna Margareta Juvără a rămas cu suprafața de 267 ha 9000 m², formată din 2 loturi, unul de 18 ha lângă izvorul de la biserică ruinată având forma unui patrulater cu baza pârâul Sărata și mărginită de drumul Lățești-Țuțcani și alta de 249 ha 9000 m² delimitată la nord de răzeșii Lățești, la sud de răzeșii Igești, la vest de pârâul Sărata, la est de răzeșii Bujoreni și Bertești. Suprafața rămasă a fost pusă în vânzare și cumpărată de obștea locuitorilor Igești-Lățești.

Împroprietăriți din satul Igești pe moșia doamnei Margareta Juvără

- Nicolae Bujoreanu = 1 ha
- Neculai Tofan Popa = 3 ha
- Gh. Onica = 2 ha
- Ioan Bujoreanu = 3 ha
- Toader Strâmbei = 3 ha
- Neculai I. Iovu = 3 ha
- Gh. Botez = 3 ha
- Constantin Iovu = 3 ha
- Ioan Coman = 2,5 ha
- Ilie Corciovă = 2 ha
- Iordache Stamate = 3 ha

- Mitrea V. Igescu = 3 ha
- Neculai Stamate = 3 ha
- Ioan Cerbu = 3 ha
- Ioan Silion Grigore = 1,5 ha
- Ioniță D. Moingiu = 2 ha
- Tasia I. Stoica = 1 ha
- Dumitru M. Chiriac = 3 ha ?
- Gh.. = 3 ha
- Constantin M.Igescu = 3 ha
- Școala Igești = 3 ha
- Ștefan Ianopol = 3 ha
- Constantin Rusu = 3 ha
- Constantin Strâmbei = 3 ha
- Gh. M. Raicu = 3 ha
- Gheorghe Igescu = 3 ha
- Constantin D. Stoian = 3 ha
- Constantin C. Stoian = 3 ha
- Neculai Nacula = 1 ha
- Petrea Postolache = 3 ha
- Constantin Stamate = 3 ha
- Școala Blăgești = 3 ha
- Gh. Chiriaca înv. = ?
- Miclea Chiriac = 2 ha
- Constantin Stamate = 1,5 ha
- Constantin Coman = 3 ha
- Andrei Bertea = 3 ha
- Alex Burcă = 1,5 ha
- Tasia Bertea = 3 ha
- Mihalache Strâmbei = 3 ha
- Gh. Silion Grigore = 1,5 ha
- Ioan N. Carp = 1 ha
- Gh. Cogeana = 3 ha
- Toader Roșu = 3 ha
- Vasile Stoian = 3 ha

- Constantin Cojan = 2,5 ha
- Ioan ... = 3 ha
- 45. Maria Chiosa = 3 ha
- Marhioala Roșu = 1 ha
- Anița Popa = 1,5 ha
- Olimbița Onica = 2 ha
- Măndița Chiosa = 2 ha
- Dumitrache Stoian = 2 ha
- Ilie N. Iordan = 3 ha
- Ilie M. Costache = 0,5 ha
- Onica = 2 ha
- Constantin V.Chiriac = 3 ha
- Constantin Bratoveanu = 2,5 ha
- Ioan Tofan = 3 ha
- Ioan Bălan = 2,5 ha
- Ioan M. Costache = 2 ha
- Silion Onica = 1 ha
- Gheorghe Chirica Mic = 2 ha
- Sava Onică = 3 ha
- Neculai I. Silion = 3 ha
- Petrică Tofan = 2,5 ha
- Ioan Sava Chiriac = 1,5 ha

Împroprietăriții din satul Lățești pe moșia doamnei Margareta Juvară

1. Iordache I. Hâncu = 2,5 ha
2. Stafie Constantin = 4 ha
3. Dumitru Leu = 3,5 ha
4. Ioniță Mitrofan = 4 ha
5. Gh. T. Pașcanu = 2,5 ha
6. Gheorghe Velea = 4 ha
7. Gheorghe Hâncu mic = 2 ha
8. Ioan V. Modiga = 2,5 ha

9. Grigore Țurlea = 2,5 ha
10. Constantin I. Pașcanu = 3,5 ha
11. Simion Iordan = 2,5 ha
12. Grigore Preda = 4 ha
13. Gheorghe C. Sava = 4 ha
14. Sandu Popa = 3 ha
15. Neculai Gr. Neagu = 3 ha
16. Vasile Ioniță = 4 ha
17. Costel Băcuța = 5 ha
18. Forța Toma (invalid) = 5 ha
- Școala Sărățeni = 4 ha
19. Constantin ... = 4 ha
20. Ion V. Mihăilă = 4 ha
- Nicolae V. Mitrofan = 4 ha
- Școala Lățești = 4 ha
21. Șerban Onosă = 3 ha
22. Ștefan Buța = 3,5 ha
23. Aleandru Buța = 4 ha
24. Ion D. Savin = 4 ha
25. Ioan Gh. Roșu = 4 ha
26. Haralambie Tăbăcaru = 4 ha
27. Gh. V. Mihăilă = 4 ha
28. Gh. Tăbăcaru = 4 ha
29. Ruxanda Nasie = 4 ha
30. Toader Ioniță = 2 ha
31. Ioan (Ioana) Curiman = 1 ha
32. Neculai Roșu = 1,5 ha
33. Gh. Rogojină = 1 ha
34. Grigore Iordan = 2,5 ha
35. Ioan Ioniță = 2 ha
36. Ioan C. Sava = 4 ha
37. Dumitru Iordan = 3 ha
38. Dumitru T. Pașcanu = 3 ha
39. Ștefana Apostu = 4 ha

40. Mândița Vasilache = 4 ha
Gheorghe Hâncu mic = 1,5 ha

Au semnat: Primar Schineni = N. Mihordea
Primar Lățești – C.V. Modiga
Delegații sătenilor – I. Cahu, D. P. Sârbu
Delegatul Direcției Funciare – Agronom Regional
N. Botez
Delegații cadastrului
Gh. Bâgu
Consilier Agricol de Tutova
Popescu

VÂNZAREA MOȘIEI LĂȚEȘTI

Satul Lățești așezat pe valea pârâului Sărata, afluent al râului Elan nord-sud, parte componentă a orașului Murgeni în prezent, la începutul secolului al XX-lea aparținea comunei Schineni, proprietari ai moșiei fiind răzeșii și Margareta Juvară, născută Caloi.

Moșia doamnei Juvara având suprafața de 801 hectare și 66 ari a fost supusă exproprierii pentru utilitate națională după primul război mondial. Comisia de Expropriere a scos din suprafața moșiei 11 hectare și 8 ari ca teren neproductiv; 1 hectar și 8 ari conacul cu dependențele, 2 hectare în jurul izvorului de lângă biserica ruinată și 6 hectare la drumul Brăilei. La suprafața rămasă de 790 hectare și 86 ari, aplicându-se scara legală de expropriere, au fost expropriate 522 de hectare și 96 de ari, restul de 249 de hectare și 90 ari au rămas proprietarului, doamnei Margareta Djuvară. Suprafața rămasă proprietarului se compune din două parcele; una de 18 hectare amplasată în jurul izvorului de la biserica ruinată având forma unui patrulater cu baza pârâul Sărata și mărginită de drumul Lățești- Țuțcani și, alta de 249 hectare și 90 ari delimitată la nord de răzeși, Lățești și Bujoreni de răzeșii Bertești și râul Slav, la sud de răzeșii Igești și la vest de pârâul Sărata.

În anul 1920, Margareta Juvara a hotărât să-și vândă partea rămasă după aplicarea scării de expropriere, adică suprafața de 267 hectare și 90 ari, moșia fiind dotată, având și autorizația soțului, doctor Ernest Juvară, din banii obținuți urmând să cheltuiască 50000 pentru căutarea sănătății.

Pentru realizarea vânzării s-au parcurs toate etapele legale ale timpului. Tribunalul Ilfov a admis vânzarea moșiei a

cercetat registrul de sarcini pe ultimii 30 de ani asupra moșiei Lățești și a constatat că pe numele doamnei Margareta Juvara nu era înregistrată nicio datorie. Moșia era exploatată prin arendare, arendaș fiind Anastasie Caloi care avea la Creditul Funciar Român din București două datorii: una de 200000 de lei înregistrată cu nr. 195/1910 și alta de 90000 înregistrată cu nr.117/1911.

Pornind de la aceste premise, Tribunalul Tutova a hotărât în 24 mai 1920, vânzarea moșiei Lățești prin licitație publică în ziua de 1 iulie 1920 și a avertiza cumpărătorii că sunt solidari și pentru plata datoriilor, licitația trebuind să pornească de la 1800 de lei hotarul. Hotărârea a fost înregistrată în jurnalul Tribunalului nr. 9750/1920, publicată în ziarul Libertatea, anul II, nr.10 din 20 mai 1920, afișată la Tribunalul Tutova, la primăria Schineni și înregistrată la Consilieratul agricol al județului la nr.2573/1920. Vânzarea trebuia să aibă loc în pretorul Tribunalului Tutova, în ziua de 1 iulie 1920 iar suma rezultată din vânzare trebuia depusă la Casa de depunere, recipisa trebuind să fie înaintată la Tribunalul Ilfov, secția 4, care autorizase vânzarea pe temeiul articolului 1253 din Codul Civil.

În 25 iunie 1920, Tribunalul Tutova a primit o întâmpinare de la Pavel Iacob, care anunța că a arendat moșia Lățești pe 8 ani, în perioada 23 aprilie 1920-23 aprilie 1928 în conformitate cu contractul de autentificare al Tribunalului Ilfov, din 14 august 1920, înregistrat la nr.16846 și transcris la Tribunalul Tutova la nr.2071. Contractul de arendare era pentru suprafața de 267 hectare și anexele “dimpună cu casele de locuință, hambarele de lângă curte, bucătăria și casa de la poartă”cu mențiunea “casele de locuit sunt în stare bună, grădina este desgrădită iar hambarele, casa de la poartă și bucătăria sunt în stare proastă”. Prețul arendeii fusese fixat la 18690 lei pe an, socotit a 70 hectarul. Plata trebuia făcută în două părți egale a câte 9345 lei la 10 aprilie și 10 octombrie. Probabil că noul arendaș Pavel

Iacob a renunțat la contractul de arendă, deoarece îl vom regăsi printre cei care au participat la cumpărare.

În 28 iunie 1920 Tribunalul Tutova a înregistrat cu nr.22588 o înștiințare cu nr.3215/1920 de la Prima Societate de Credit Funciar Român din București, prin care se anunța ipotecarea moșiei Lățești prin arendașul Anastasie Caloi. Tribunalul Tutova trebuia să informeze cumpărătorii că în conformitate cu articolul 5 din actul înscris la tribunal cu nr.195 din 27 noiembrie 1910, “creanțele societății ca și ipoteca ce o garantează este stipulată indivizibilă și va putea fi reclamată în totalitate de la fiecare din succesorii domnului Atanasie Caloi”. În conformitate cu articolul 36 din statut, moșia trece la noul proprietar grefată de ipoteca societății care la 1 ianuarie 1921 urca la 188188,67 lei, iar cumpărătorul devenea membru al societății cu toate drepturile și obligațiile fostului proprietar. În consecință, cumpărătorul trebuia să plătească la Casa Societății în termen de 8 zile de la adjudecarea definitivă, în numerar, suma de 48642,30 lei, sumă ce reprezenta datoriile societății cu procentele și cheltuielile de urmărire.

Pentru a participa la licitație, locuitorii satului Igești din comuna Blăgești s-au constituit într-o obște de cumpărare. În 30 iunie 1920, Costache Lupașcu, Gheorghe Botez și Costache Modiga au primit procură din partea a 53 locuitori pentru a fi reprezentați la licitația din 1 iulie 1920, asistați de avocatul T. Marinescu. Procura a fost înregistrată la Judecătoria Ocolului Bârlad cu nr.346/1920. Din partea proprietarului, doamna Margareta Juvara, a primit procură de reprezentare domnul H.F.Sand procură înregistrată la Tribunalul București cu nr. 13216/1920 și s-a prezentat însoțit de avocatul M.V. Cristea.

Licitarea s-a ținut la Bârlad, în data de 1 iulie 1920. La prima strigare obștea locuitorilor a oferit 2000 de lei pe hectar, iar alt concurent, Mihai Pașcanu 2050 de lei. La strigarea a doua, obștea locuitorilor a oferit 2200 de lei, iar Mihai Pașcanu 2250 de lei. La strigarea a treia, obștea locuitorilor a oferit

2450 de lei, Mihai Pașcanu retrăgându-se. În această situație Tribunalul a dispus adjudecarea în mod provizoriu asupra obștii locuitorilor vânzarea a 267 de hectare pământ arabil din moșia Lățești, cu prețul de 2450 de lei pentru un hectar și s-a fixat termenul de 10 zile pentru supralicitare.

În 10 iulie 1920, Tribunalul, văzând că nu s-a ivit nicio propunere pentru supralicitare a dispus adjudecarea în mod definitiv asupra locuitorilor din Igești și Lățești, asupra suprafeței de 267 de hectare și 90 de ari din moșia Lățești cu prețul de 2450 de lei hectarul. După adjudecare, locuitorii din Igești au constituit o nouă obște în colaborare cu locuitorii din satul Lățești. Noua obște s-a numit “Igești-Lățești”, cuprindea un număr de 79 membri și a fost autentificată de judecători al Ocolului Bârlad și transcrisă în registrul Băncii Populare cu nr. 5 din 18 iulie 1920. Obștea de cumpărare “Igești-Lățești”, a ales ca mandatar pe domnii: Gheorghe Botez, Ilie N. Chiosa și Costache Modiga. Cenzori au fost aleși: Ilie Costache, M. Pașcanu, Neculai Ilie Iordan. Cenzori supleanți au fost aleși: Iacob Chiriac, Stoian Roiu, Alex Pașcanu. Prețul moșiei a fost achitat în mai multe etape. Ultima depunere a fost de 300000 lei, în 2 februarie 1923 și este menționată de recipisa Administrației Financiare a Județului Tutova cu nr. 11808/1923.

Bibliografie:

- **Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Vaslui (DJAN Vaslui)**, Fond 100 - *Tribunalul Tutova*, dosar 19/1920. (Proces prin care se autorizează vânzarea prin licitație publică a moșiei Lățești).

- **DJAN Vaslui**, Fond 100 - *Tribunalul Tutova*, dosar 63/1923. (Procesul Modigăi Costache cu obștea Lățești).

- Informații de la Gheorghe Enuță, în vârstă de 90 de ani, născut în Schineni și cu domiciliul în satul Lățești.

Doc. I

Tribunalul județului Tutova
19/1920

Referat
1920 Mai 24

Subscrisul grefier Tribunal Tutova certific că cercetând registrele și pe numele Caloi Atanasie constituitorul doamnei Margareta Juvara pe ultimii 30 de ani s-a văzut că asupra moșiei Lățești există următoarele sarcini.

Președinte Tribunal Tutova

1) 200000 lei datorati de Caloi Atanasie prinsă la Societatea de Credit Funciar Român din București în baza obligației înscrisă la nr.195/910.

2) 90000 lei datorie tot de la Caloi Atanasie înscrisi Societății în baza obligației înscrisă la nr. 117/911.

Grefier

Copist

Doc. II

Jurnal nr.4700
24 mai 1920
Tribunalul județului Tutova

Văzând prezenta cerere a doamnei Margareta Juvara cu autorizația soțului său domnul

E. Juvara de a încuviința vânzarea părții din moșia Lățești, comuna Schineni rămasă neexpropriată, în executarea comisiunii rogatorii nr.22631/920 a Tribunalului Ilfov.

Văzând jurnalul menționatului tribunal, nr.9750/2o prin care s-a admis a se vinde acea parte din moșie, iar cu 50000 lei din prețul obținut să se caute de sănătatea doamnei Margareta Juvara, acea moșie fiind dotală.

Văzând și certificatul Consilierului agricol al județului Tutova nr.2573/920 prin care se determină imobilul admis a se vinde.

Văzând articolul 681 și urm. 686 .

Dispune:

Încuviințează vânzarea părții din moșia Lățești, comuna Schineni, rămasă neexpropriată, moșie proprietate dotală a doamnei Margareta Dr. Ernest Juvara, ca termen la 1 iulie 1920.

Prețul de la care vor începe strigările va fi suma de 1800 lei hectarul, fixat de Tribunalul Ilfov prin jurnalul nr.9750/920.

Doc. III

România

Consilieratul agricol Județ Tutova

Nr. 2573, 1920 mai 11

Certificat

Noi, Consilier Agricol al Județului Tutova văzând cererea Domnului Dimitrie Chiricuță și înregistrată la nr.2573.

Certificăm:

Că pentru moșia Lățești din comuna Schineni, proprietatea d-nei Margareta Juvara, hotărârea cominiunei de expropriere județeană ca de apel și de revizuire s-a stabilit cota de expropriere, s-a determinat terenul expropriat și terenul rămas proprietarului după expropriere în următorul mod:

S-a fixat suprafața totală a moșiei Lățești la circa 801 hectare și 66 ari, din care se scoate ca teren necultivabil 3 hectare și 8 ari conacul cu împrejurimile și dependențele, 6 hectare la

drumul Brăilei și județean, 2 hectare în jurul izvorului bisericii ruinate. La suprafața de 790 hectare și 86 ari aplicându-se scara legală de expropriere rămân proprietarului două sute șaiszeci și șapte hectare și 90 ari și expropriate pentru cauză de utilitate națională 522 hectare și 96 ari.

Lasă proprietăresei optsprezece hectare fix în jurul izvorului de la biserica ruinată, având această suprafața unui patruleter cu baza pe pârâul Sărata, se va întinde la nord și sud pe pârâul Sărata neputând nici într-un caz ca latura de miazănoapte să depășească drumul Lățești-Țuțcani.

Celelalte 249 de hectare și 90 de ari vor cuprinde :la nord răzeșii Lățești și Bujueni, la răsărit Elanul și Răzeșii Bertești, la sud răzeștii Igești și la vest pârâul Sărata.

În caz când în această hotărâre se vor cuprinde de mai puțin de 249 de hectare și 90 de ari diferența se va completa în patruleterul vorbit mai sus care se va lungi spre sud cu baza pârâului Sărata.

În cazul când între-aceste limite se vor întrece peste 249 hectare și 90 de ari planul conform expropriere, sătenilor le va fi dat în partea de sud la hotarul Igeștilor spre răsărit având ca bază pârâul Sărata și latura Igeștilor.

Porțiunea expropriată va cuprinde toată moșia Lățești în hotarele actuale, după ce se va deduce terenurile declarate ne-productive și cota proprie.

Hotărârea s-a pronunțat la 19 februarie 1919.

Drept care am eliberat prezentul certificat

Consilier agricol A. Dumitriu

Doc. IV

Tribunalul județului Tutova

Nr.4397, anul 1920, luna mai 25 zile

În baza jurnalului Tribunalului Tutova, nr.4700 din 24 mai 1920, motivat de acel Tribunal județ Ilfov secția 4 nr.9750/1920, prin care partea neexpropriată din moșia Lățești, comuna Schineni, plasa Murgeni, județul Tutova, proprietate a d-nei Margareta Juvara, casnică cu autorizația soțului său dr.Ernest Juvara ambii domiciliați în București, strada Puțul de peatră, nr. 10.

Imobilul ce urmează a se vinde după certificatul eliberat de Consilierul agricol județul Tutova la nr.2573/920, partea neexpropriată din moșia Lățești se compune din :18 hectare fix în jurul izvorului de la biserica ruinată având suprafața unui patulater cu baza pe râul Sărata cu latura de miazănoapte să nu depășească drumul Lățești-Țuțcani.

Două sute patruzeci și nouă hectare și 90 ari cuprinse la nord cu răzeșii Lățești și Bujoreni la răsărit Elanul și răzeșii Bertești, la sud răzeșii Igești și la vest pârâul Sărata.

În caz când, în aceste hectare se vor cuprinde mai puțin de 249 hectare și 90 ari diferența se va completa în patulaterul vorbit mai sus, care se va mai lungi dinspre sud cu baza pârâul Sărata.

Asupra acestui imobil după cum rezultă din raportul dat de domnul grefier al Tribunalului Tutova conform articolului 505 proces civil există următoarele sarcini.

1.200000 lei datorăți de domnul Atanasie Caloi Societății de Credit Financiar Român din București în baza obligației înscrisă la nr.191/910.

2.90000 lei datorăți societății de domnul Atanasie Caloi zisei Societăți în baza obligației înscrisă la nr.117/911.

Această sarcină apasă de o potrivă asupra moșiei Lățești rămasă neexpropriată și scoasă acum la vânzare și asupra a 522 hectare și 6 ari din aceeași moșie, expropriată pentru cauză de utilitate națională.

Vânzarea și adjudecarea sus menționatului imobil se vor face în pretorul Tribunalului Tutova în ziua de 1 iulie 1920, iar

prețul de la care urmează a începe licitația va fi de la 1800 lei hectarul.

Suma ce va rezulta din vânzare se va comunica la Casa de depunere, în recipisa ce se va înainta Tribunalului Ilfov, secția 4 care a autorizat vânzarea pe temeiul articolului 1253 cod civil.

Sunt somați toți care vor pretinde un drept de chirie sau arendă, de ipotecă sau privilegiu, ca în această adjudecațiune să arate Tribunalului Tutova pretențiile lor sub pedeapsa de a nu li se va menține în seamă.

Președinte: Tase S. Teodorescu

Grefier: Racoviță

Șef Portărel: G. Sion

Acest text a fost publicat în ziarul Libertatea, anul II, nr. 10, din 20 mai, dar și pe ușa primăriei Schineni și la Tribunalul Tutova.

Domnule Președinte

Cu onoare vă depun Contractul de Arendare ce posed de la d-l Dr. Ernest Juvara asupra moșiei Lățești, care fiind scoasă în vânzare pentru ziua de 1 iulie, vă rog a pune în vederea concurenților la licitație că moșia îmi este arendată mie pe termen de opt ani, începând de la 23 aprilie 1920 până la 23 aprilie 1928 după cum se vede din alăturatul contract de autentificare de Tribunalul Ilfov la nr. 16846 din 14 august 1919 și transcris în transcripțiune a Tribunalului Tutova la nr. 2071.

1920 iunie 25

Cu respect

Pavel Iacob arendaș

D-sale

D-lui Președinte al Tribunalului Tutova

Doc. V

Contract de arendare

Între subsemnații: pe de o parte Dr. Ernest Djuvara domiciliat în București, strada Puțul de Piatră, nr.12, în calitate de uzufractor și administrator legal al averii dotale a soției mele D-na Margareta Djuvara, născută Caloi, iar pe de o parte Pavel Iacob agricultor, domiciliat în comuna Blăgești, județul Tutova, s-a încheiat următorul contract de arendare.

Eu, Dr. Ernest Djuvara declar că am arendat d-lui Pavel Iacob întreaga parte neexpropriată din moșia dotală Lățești din comuna Schineni, județul Tutova în întindere aproximativă de 267 hectare, dimpreună cu casele de locuință, hambarele de lângă curte, bucătăria și casa de la poartă, casele de locuit sunt în stare bună, grădina este desgrădită, iar hambarele, casa de la poartă și bucătăria sunt în stare proastă.

D-l arendaș este obligat a le restitui la expirarea contractului în starea primită.

Termenul arendării este de cinci ani începând de la 23 aprilie 1920 și până la 23 aprilie 1925.

Prețul arenzei este de 18690(optsprezece mii șase sute nouzeci), lei pe an, plătiți în două câștiguri egale prin anticipație și anume la 1 aprilie și 1 octombrie al fiecărui an câte 9345 (nouămii trei sute patruzeci și cinci)lei socotiți a 70 lei de fiecare hectar. În caz dacă la stabilirea definitivă a întinderii rămasă neexpropriată ar rezulta o întindere mai mare, atunci se va adăuga câte 70 lei în plus de fiecare hectar, în caz că ar rezulta un minus se va scădea câte 70 lei de fiecare hectar.

Măsurătoarea exactă se va face cel mai târziu până la 1 aprilie 1920 de către d-l proprietar.

D-l arendaș se va folosi de întreaga porțiune arendată ca un bun gospodar, lăsând în ultimul an de arendă douăzeci și cinci hectare de bătătură.

Toate dările funciare către stat, județ și comună privesc pe d-na proprietar, afară de patenta de arendaș, care privesc pe d-l arendaș scăzându-se din câștig.

Plata câștigurilor se va face de d-l Pavel Iacob prin Banca națională de la Bârlad.

D-l arendaș nu va putea ceda prezentul contract și nici subarenda moșia nici în totul nici în parte fără consințământul meu în scris, afară de dările de pământ ce se obișnuiește a se da locuitorilor.

Cazurile fortuite ordinare și extraordinare prevăzute și neprevăzute privesc pe d-l arendaș care nu va putea cere vre-o scădere de câștig sau vre-o despăgubire.

Pentru garantarea condițiilor și plata câștigurilor, eu, Dr. Ernest Djuvara, declar că am primit acum în numerar de la d-l Pavel Iacob o garanție de 9350 lei, care va sta în mâinile mele până la expirarea contractului de arendare scăzându-se din ultimul câștig.

La această garanție sunt obligat a plăti procente de 5% pe an, care se va scădea din câștigurile arătate mai sus.

D-l arendaș este obligat a vedea să nu se încalce și strica hotarele existente cât și cele ce se vor stabili, și la caz de vre-o încălcare să ne anunțe imediat.

Eu proprietar nu mă oblig a face nici o reparațiune și nici o construcție pe moșia arendată iar în caz că dacă d-l arendaș ar face vre-o construcție, ea rămâne dobândită proprietății și nu o va putea ridica la plecare.

Neplata câștigurilor și neexecutarea condițiilor prezentului contract atrage de la sine deplin drept fără somațiune și fără judecată rezilierea contractului, această clauză e stipulată numai în favoarea d-lui proprietar.

D-l Pavel Iacob este în drept a intra de pe acum pe moșia arendată pentru a face pe miriște semănăturile de toamnă. Taxele de timbru și spesele de contract s-au făcut de ambele părți deopotrivă.

D-l arendaș va mai putea continua acest contract încă pe o perioadă de trei ani după expirarea lui însă va plăti un plus de 10% peste arenda actuală, aceasta la facultatea d-sale.

Eu, Pavel Iacob declar că, consimt în totul la cele stipulate mai sus.

Făcut în București, în dublu exemplar, astăzi, august 1919.

Semnează: Dr. Ernest Djuvara și Pavel Iacob

Urmează autentificarea la Tribunalul Ilfov la nr.16846 din 14 august 1919.

La Tribunalul Tutova s-a transcris la nr.2071 din 8 iunie 1920.

Doc. VI

Prima Societate de credit funciar român din București
Nr.3215/1920

Domnule Președinte,

Înaintea aceluia Onor. Tribunal s-a scos la vânzare cu licitație publică pentru ziua de 1 iulie 1920, două trupuri de pământ din moșia Lățești, comuna Schineni, județul Tutova, ca avere dotată a d-nei Margareta Juvara și anume trupul de 18 hectare și trupul de 249 hectare și 90 ari așa cum sunt arătate în publicație și afișate.

Subscrisul am onoarea a vă aduce la cunoștință că întreaga moșie Lățești, în întindere de 803 hectare 8911 mp cu toate trupurile din care se compune, cu pădurea și toate acaretele și îmbunătățirile aflate pe dânsa, situată în comuna Schineni, plasa Murgeni, jud.Tutova, este ipotecată în primul rang, la Prima Societate de Credit Funciar Român din București, de către D-l Anastasie G. Caloi, pentru suma de 200000 lei, prin actul înscris la Tribunalul Tutova nr.195 din 27 noiembrie 1910.

De aceea vă rog, Domnule Președinte, să binevoiți a pune în vedere concurenților condițiunile sub care se vând cele două trupuri din moșia Lățești, mai sus arătate, și care sunt.

Conform art.5 din citatul act de împrumut creanța societății ca și ipoteca ce o garantează, este stipulată indivisibilă și va

putea fi reclamată în totalitate de la fiecare din succesorii domnului Atanasie G.Caloi.

În consecință adjudecătorul celor două trupuri din moșia Lățești, scoasă astăzi în vânzare, va deveni debitor al societății pentru întreaga sa creanță și eventual va putea fi urmărit singur pentru întreaga datorie.

Conform art.96 din statute, moșia trece la noul proprietar grevată de ipoteca Societății care, la 1 ianuarie 1921 se urcă în capete la cifra de lei 188.188,67/100.

Cumpărătorul devine astfel membru al Societății cu toate drepturile și obligațiunile fostului proprietar, beneficiind de termenul și de celelalte clauze din contractul de împrumut.

Capetele datorate societății în sumă de lei 188.188,67/100 nu se cer astăzi, ci se pot plăti prin anuități semestriale de lei 5962,38/100 fiecare, în care intră amortismentul în termen încă de ____ ani cu începere de la 1 ianuarie 1920.

Capitalul social în sumă de lei 4000 ce este depus pentru moșia Lățești rămâne la Societate până la stingerea împrumutului.

Cumpărătorul nevoind a beneficia de termenul de mai sus și voind a plăti prin anticipațiune capitalul împrumutat și neamortizat încă, de se va putea achita dând drept plata scrisorii funciare 5% pe care societatea este datoare a i le primi al pari, adică sută în sută, oricare ar fi cursul lor, conform condițiunilor actuale de împrumut.

Cumpărătorul va trebui să plătească la Casa Societății în termen de 8 zile de la adjudecarea definitivă și în numerar lei 48642,30/100, aceste sume reprezentând ratele datorate societății dimpreună cu procentele lor și cheltuielile de urmărire.

În fine, vă mai rog, Domnule Președinte, să binevoiți a nu libera cumpărătorului ordonanța de adjudecare mai înainte de a dovedi prin chitanțele societății, că dânsul a vărsat în casa ei sumele ce i se doresc.

Primiți, vă rugăm, Domnule Președinte, asigurarea osebitei noastre considerațiuni.

Director

Șeful compatibilității

Șeful contenciosului

Adresă primită de Tribunalul Tutova la 28 iunie 1820 și înregistrată la nr.225888.

Doc. VII

Tribunalul județului Tutova

Proces verbal nr.2261

În 1 iulie 1920

La termenul fixat la apelul nominal s-a prezentat H.F. Sand procurator al d-nei Margareta Juvara și al soțului DR. Ernest Juvara cu procura legalizată de Prefectura București, nr.13216/1920, asistat de avocatul M.C. Cristescu.

Mandatarul stăruie în vânzare și se declară deschisă licitația ce începea de la 1800 lei hectarul.

Concurenții s-au prezentat Mihai Pașcanu și Constantin Lupașcu, Gh. Botez, Costache Modiga în calitate de procuratori ai domnilor C.M. Igescu, C.N. Stamate, Ion Apostolachi, C.Strâmbei, Ghiță Raicu, Stoian Raicu, Constantin C. Stoican, Ilie Raicu, Gh. A. Cioclu, M.V. Igescu, D. Strâmbei, Odisei Darie, Gh.Chirica, M.Costache, M. Strâmbei, GH. Chiosa, Andrei Chiosa, Ion Cristea, Pavel Iacob, Ion Ghionea, Neculai Gh. Iordan, Mihalache Iordan, I. Stoleriu, Costache Ilinca Stamate, Ilie Costache, Gh. Botez, Mitrea I. Igescu, D. Stoean, V. Corceoavă, Ștefan Roiu, Ioana Costache, C. I. Stamate, Gh. Mungiu, Ion T. Chiriac, Ion V. Chiriac, Neculai Stoian, N. Neacula, Gh.I. Chiriac, A.Burcă, Ion Silion Grigore, Ghiță Costache, A. Costache, Constantin C. Stamate, C. Despa, P.Tofan, C. I. Chiriac, I.Roiu, N.V. Iordan, I.Berteau, Stoean Chirica, Mariță Buța, Tasia Stoica, Gh.I. Costache, C. Iordan, Ghiță

Igescu din comuna Igești având procură de la Judecătoria Rurală ocol Bârlad cu nr.346/1920 depusă la dosar, asistați de avocatul T. Marinescu.

Tribunalul

Având în vedere cererea domnilor Costache Lupașcu, Gh Botez și Costache Modiga, procuratori unui grup de 50 locuitori din satul Igești avizează.

Concurenții au depus garanțiile cerute de lege, s-a început strigările care s-au repetat de trei ori cu pauze de 5 minute.

Prețul cel mai mare de 2450 lei pe hectar s- oferit de obștea din Igești. Avocatul M. V. Cristescu acceptă o cerere de adjudecare pentru cele 267 hectare, prețul fiind convenabil.

Doc. VIII

Procura din 30 iunie 1920

1.C. M Igescu	32.Gh.I Costache
2. C. N . Stamate	33. C. I. Stamate
3. I. Apostolachi	34. Gh. Mungiu
4. C. Strâmbei	35. Ion Chirica
5. Gh. Raicu	36.I. V. Chiriac
6. C. Stoian	37. Neculai Stoian
7. Ilie Roiu	38. N. Necula
8. Gh. Cioclu	39. Gh. I. Chiriac
9. Mitrea Igescu	40. A. Burcă
10.Dimitrie Strâmbei	41. I. Silion Grigore
11. Odisei Darie	42.Gh. Costache
12. Gh. Chirica	43.A. Costache
13.M. Costachi	44. Const. C. Stamate
14. M. Strâmbei	45. C. Despa
15. Gh. Chiosa	46. P. Tofan
16. C. I. Chiriac	47. N. V. Iordan
17. I. Bertescu	48. Marița Buță
18. Tasia Stoica	49. C. Iordan

19. Andrei Chiosa	50. Stefan Roiu
20. Ioan Cristea	51. Ioanu Costache
21. Paul Iacob	52. N. Roiu
22. I. Gheonea	53. Stoian Chirica.
23. Nicolai I. Jordan	
24. Mihalache Stoian	
25. N. Stolescu	
26. C. Ilinca Stamate	
27. Ilie N. Costachi	
28. Gh. Botez	
29. Mitrea Igiescu	
30. D. Stoian	
31. V. Corcioavă	

Doc. IX

Tribunalul dispune:

Adjudecarea în mod provizoriu asupra obștei locuitorilor din Igești vânzarea a 267 hectare pământ arabil din moșia Lățești cu prețul de 2450 lei.

Se fixează termen de 10 zile pentru supralicitarea, pe 10 iulie părțile se vor prezenta pentru a se îndeplini.

Listă

Ținută astăzi 1 iulie 1920 la licitațiunea vânzării imobilului de 267 hectare și 90 ari pământ din moșia Lățești, comuna Schineni, proprietatea D-nei Margareta Dr. Ernest Juvara.

Strigarea I

Obștea locuitorilor din Igești-2000 lei
Mihai Pașcanu-2050 lei

Strigarea II

Obștea locuitorilor din Igești-2200 lei
Mihai Pașcanu-2250 lei

Strigarea III

Obștea locuitorilor din Igești -2450 lei
Mihai Pașcanu-

Asupra obștei locuitorilor din comuna Igești- Blăgești s-au adjudecat în mod provizoriu 267 hectare din moșia Lățești cu prețul de 2450 lei de hectar.

Mandatarii obștei

Grefier

Portărel

Doc. X

Proces verbal nr.5682

Iulie 1920

Tribunalul

Văzând că în termenul celor 8 zile de supralicitare nu s-a ivit nicio propunere și nici astăzi nu s-a prezentat nici un concurent

Dispune

Adjudecarea în mod definitiv asupra obștei locuitorilor din Igești întinderea de 267 hectare și 90 ari parte neexpropriată din moșia Lățești cu prețul de 2450 lei.

Adjudecarea va îndeplini cerințele dispoziției art.251 în termen de o lună.

Doc. XI

Act constitutiv

Pentru constituirea obștei de cumpărare Igești-Lățești

Din satul Igești, comuna Blăgești, județul Tutova

Pentru cumpărare și parcelarea moșiei Lățești proprietatea D-nei Margareta Dr. Ernest Juvara situată în comuna Blăgești, județul Tutova.

Subsemnații locuitori cultivatori de pământ domiciliați în comuna Blăgești, Schineni și Țuțcani, județele Tutova și Covurlui ne constituim în obște de cumpărare cu scopul de a cumpăra, exploata și parcela moșia Lățești, proprietatea D-nei Margareta Dr. Ernest Juvara situată în comuna Schinei, Județul Tutova.

Obștea de cumpărare va purta numele de obștea „Igești-Lățești” și va avea sediul în comuna Blăgești, satul Igești.

Durata obștei nu se limitează.

Obștea se constituie pe baza de responsabilitate solidară și nelimitată.

Capitalul necesar pentru cumpărare și parcelarea moșiei se va depinde de obște după normele arătate în statut, proporțional cu partea ce va lua fiecare din moșia, precum la constituire membrii s-au obligat a vărsa și au vărsat sumele trecute în dreptul fiecăruia la finele statutului de mai jos.

Obștea nu se poate constitui și nu poate funcționa decât cu cel puțin 25 membrii, precum la constituire societatea este formată din membrii care au semnat și autentificat acest act constitutiv.

Societatea va funcționa pe baza legii băncilor populare și legea Casei Centrale a Cooperației și Împroprietăririi, cum și pe baza statutului de mai jos vizate de Casa Centrală și care face parte integrantă din acest act constitutiv.

În conformitate cu dispozițiile statutului alegem ca mandatar ai obștei pe toată durata ei pe D-nii: Gh. Botez, Ilie N. Chiosa, Costachi Modiga, ca cenzori pe D-nii: Ilie Costache, M. Pașcanu, Neculai Ilie Iordan și ca cenzori supleanți pe D-nii: Iacob Chiriac, Stoian Roiu, Alex. Pașcanu.

Nr.	Nume și prenume	Capital sub-scris	Capital vărsat
1.	Gh. Raicu	13000	1300
2.	N. Necula	7800	780
3.	I. V. Chiriac	7800	780
4.	Manole... ?	3900	390
5.	Ilie. Gh. Costachi	3900	390
6.	Gh. Mungiu	5200	520
7.	Gh. A. Cioclu	5200	520
8.	Al . Costachi	7800	780

9.	C. C. Stamate	3900	390
10.	Ștefan Roiu	7800	780
11.	Stoian Roiu	7800	780
12.	Ilie Roiu	7800	780
13.	Toma N. Costache	7800	780
14.	T. Chiriac	7800	780
15.	C. S. Stamate	3900	390
16.	N. Roiu	3900	390
17.	C. Burcă	3900	390
18.	Stoian Chirica	3900	390
19.	I. Curelea	7800	390
20.	D. Strâmbeiu	3900	390
21.	M. V. Igescu	3900	390
22.	N. Stoleriu	7800	780
23.	Morița Buță	3900	390
24.	Ilie I. Chiriac	7800	780
25.	M.S. Igescu	3900	390
26.	C. Stamate	7800	780
27.	Gh. Igescu	3900	390
28.	N. V. Iordan	3900	390
29.	M. Stoica	3900	390
30.	D. I. Stoian	7800	780
31.	C. N. Stamate	-----	
32.	I. Bertea	-----	
33.	Gh. C. Chirilă	-----	
34.	N. Iovu	3900	390
35.	C. Iordan	3900	390
36.	N. Stoian	7800	780
37.	T. Duca	3900	390
38.	Paraschiva Chiriac	3900	390
39.	Tasiea I. Stoica	5200	520
40.	Odisei Darie	3900	390
41.	C. M. Igescu	3900	390

42.	C. Chiriac	7800	780
43.	Gh. Botez	26000	2600
44.	Gh. Chiosa	26000	2600
45.	Anrei Chiosa	26000	2600
46.	N. GH. Iordan	26000	2600
47.	Ion Ghionea	26000	2600
48.	V. Corciovă	3900	390
49.	Mihai Stâmbei	3900	390
50.	Ilie N. Costachi	5200	520
51.	Ion Silion	3900	390
52.	C. Stâmbeiu	3900	390
53.	I. C. Stoian	2600	260
54.	C. Modiga	13000	1300
55.	Iorgu Năuiu	7800	780
56.	M. Pașcanu	13000	1300
57.	N. T. Mitrofan	5200	520
58.	Ioniță Savin	7800	780
59.	Constantin Curiman	5200	520
60.	N. Crețu	7800	780
61.	M. Pașcanu	7800	780
62.	Grigore Iordan	2600	260
63.	D. Mihalache	7800	780
64.	Panainte Iordan	2600	260
65.	Simion Iordan	2600	260
66.	Gh. Sava	2600	260
67.	Ilie Pavel	2600	260
68.	Dumitru Năuiu	5200	520
69.	I. Gh. Racoviță	26000	2600
70.	Gh. Chelu	2600	260
71.	Elena Lupașcu	52000	5200
72.	C. Lupașcu	13000	1300
73.	Tasia Iacob	13000	1300
74.	Pavel Iacob	13000	1300

75.	Ilie Stratilă	5200	520
76.	Ion Cosma Savin	5200	520
77.	Stelea Bujor	5200	520
78.	Gh.....?	5200	520
79.	C. Mitrofan	6500	650
	TOTAL	694200 lei	69420

Văzut pentru un total de lei (694200) șase sute noăzeci și patru de mii două sute capital subscris și acum capital social vărsat de lei (694200) șase sute nouăzeci și patru mii....

Urmează autentificarea judecătoriei ocolului Bârlad transcris în registrul Băncii Populare cu nr.5 din 18 iulie 1920 și autentificat cu nr. 363/920

(Acest proces verbal este o copie din 1922)

Doc. XII

Domnule președinte

Subsemnații mandatar al obștei de cumpărare Igești-Lățești din comuna Blăgești, județul Tutova, Costache Modiga, Gh. N. Chiosa, Stoian Roiu.

Avem onoarea a depune recipisa Administrației Financiare a județului Tutova, nr.11808/923, februarie pe suma de 300000 la dispoziția D-nei Margareta Doctor Ernest Juvara-fond dotal-rest pentru completarea prețului vânzării moșiei Lățești, conform ordonanței de adjudecare a Tribunalului Tutova, nr. 139/921 și vă rugăm a dispune să fie consemnată de domnul grefier al acestui Tribunal, până la noi dispozițiuni.

Cu distinsă considerațiune

Mandatarii obștei de cumpărare Igești-Lățești

Costache Modiga

Gh. N. Chiosa

Stoian Roiu.

REFORMA AGRARĂ ÎN SATELE SĂRĂȚENI ȘI SCHINENI

Mari proprietari în aceste sate erau, în 1918, Emil Juvară, Clemance Lupu Costache și Traian Lăzărescu. Doamna Clemance avea moșie la Ciomaga, acolo stăpânind și Emil Juvara hliza Clinul, iar Traian Lăzărescu o parte din pădure. Emil Juvară și doamna Clemance erau frați și stăpâneau de la Iorgu Juvară, acesta fiind proprietar în Sărățeni și Schineni prin căsătorie, soția fiind născută Docan, și prin cumpărare.

În 29 iunie 1919, s-a constituit comisia de împrumutare formată din: Mihai Corciovă judecător la Ocolul Rural Bârlad, Emil Juvară proprietar, Cahu I. Gheorghe învățător, delegat al locuitorilor din comuna Schineni, Constantin Papadopol delegatul sătenilor din comuna Murgeni, pentru a determina suprafața de expropriat din moșia Hănăseni și moșia Sărățeni compusă din trupurile Elan, Bujoreni, hliza Ciomaga, pe baza decretului lege nr. 3697 din decembrie 1918. Mihai Corciovă judecător și Cahu I. Gheorghe au considerat că moșia Hănăseni compusă din trupurile Hănăseni și Mihoaia fac o singură moșie cu Sărățeni, pentru motivul că atât moșia Hănăseni cât și moșia Sărățeni au o singură administrație și exploatare agricolă. Din planurile prezentate s-a constatat că moșia Hănăseni avea 588 ha 9600 m², iar trupurile Bujoreni, Elanul, Clinul din Ciomaga aveau 276 ha 849 m², totalul fiind de 865 ha 449 m², din care 214 ha erau neexpropriabile, adică: 32 ha moșia Hănăseni, 12 ha la Sărățeni în fața viei Hănăseni, 78 ha șes inundabil în Hănăseni, 25 ha plantație de salcâmi în Hănăseni, 4 ha drumul spre Cârja și Blăgești, 62 ha șesul inundabil din trupul Elanul,

1 ha drumul Murgeni-Blăgești de pe trupul moșiei Sărățeni. Teren cultivabil, expropriabil rămânea suprafața de 651 ha 449 m². După aplicarea scării de expropriere rămâneau proprietarului 258 ha 6533 m², iar pentru parcelat în vederea împroprietăririi suprafața de 392 ha 3816 m². Partea rămasă proprietarului forma un singur trup în Hănăseni și Bujoreni.

Emil Juvară a fost nemulțumit și, în 2 februarie 1919, a adresat un memoriu prin care solicita ca moșiile Sărățeni și Hănăseni să fie considerate moșii separate, deoarece exproprierea se făcea pe moșii, nu pe proprietar. Aducea, în sprijinul acestui scop, mai multe argumente. Cele două moșii au fost obținute în perioade diferite, de la proprietari diferiți. Aveau datorii separate, moșia Sărățeni cu trupurile Elanul și Bujoreni avea o datorie de 95000 lei la Prima Societate de Credit Român, iar moșia Hănăseni cu hliza Mihoia avea o datorie de 106.000 lei la Creditul funciar român și că planurile de exploatare erau diferite. De fapt, Emil Juvara cerea două acte de expropriere diferite fiind două moșii diferite, prin aceasta urmărind să rămână cu o suprafață mai mare în proprietate. S-a străduit, permanent, să rămână cu toată moșia Hănăseni sau cu cea mai mare parte din ea, eventual prin schimb, deoarece acolo avea investiții importante, plantații de salcâmi, vii, crescătorie de vite. Ca și crescător de vite putea obține o suprafață în plus, după numărul capetelor, pentru furajarea lor.

Comisia a admis apelul și s-a întrunit în 17 mai 1919 în prezența lui Gheorghe I. Cahu și a stabilit:

1. Moșia Sărățeni are o suprafață de 276 ha 849 m². Necultivabilul era de 63 ha din care 62 ha în șesul inundabil al Elanului și 1 ha drumul comunal Murgeni-Blăgești. Cultivabilul supus exproprierii era de 213 ha 849 m². După aplicarea scării se expropriau 42 ha 8849 m² și rămâneau proprietarului 170 ha 2000 m².

2. Moșia Hănăseni avea o suprafață de 588 ha 96 ari. S-a scăzut necultivabilul în suprafață de 151 ha 96 ari și anume: 32

ha vie, 12 ha sărătură în fața viei, 78 ha șes inundabil, 25 ha pădure de salcâmi, 4 ha 96 ari drumul spre Blăgești.

Au rămas 437 ha cultivabile supuse exproprierii, din care au rămas proprietarului 228 ha 5.000 m², iar suprafața de 208 ha 5.000 m² putea fi parcelată pentru împrăștierea sătenilor. La suprafața de 208 ha 5.000 m² s-a adunat suprafața de 42 ha 8849 m² din moșia Sărățeni rezultând o suprafață totală de 251 ha 3849 m², disponibilă pentru împrăștiere. Delegatul Gh. I. Cahu a acceptat.

În 17 decembrie 1920, s-a întrunit comisia de expropriere pentru a fixa prețul pentru un ha primit de împrăștiari. S-a constatat că suprafața expropriată face parte din regiunea I a județului Tutova, din punct de vedere al calității. La calitatea I au fost clasificate 220 ha 3849 m², iar la calitatea a II-a cu solul în parte nisipos, în parte sărături, în parte creste puțin penetrabil au fost clasificate 31 ha. Pentru Sărățeni s-a hotărât ca suprafața de 204 ha 7482 m² să aibă prețul de 2300 lei ha, iar suprafața de 25 ha să aibă prețul de 1800 lei ha. Pentru Hănăseni, 15 ha de calitatea I să aibă prețul de 2200 lei, iar 6 ha de calitatea a II-a să aibă prețul de 1700 lei. Deputatul sătenilor C. Brăescu ceruse pentru calitatea I 1120 lei ha și 900 lei pentru categoria a II-a.

În 9 decembrie 1922 s-a hotărât ca din 208 ha ce trebuiau expropriate din moșia Hănăseni, 186 ha să fie oferite din moșiile Sărățeni și Schineni. În această situație, proprietarul a rămas la Hănăseni cu 433 ha 3300 teren cultivabil, 13 ha teren necultivabil, vii, plantații și cu o crescătorie de vite.

În total, moșia Ciomaga avea 293 ha 2353 m², din care 8 ha 7588 m² constituiau viile locuitorilor din Schineni. Clemance Lupu Costache avea în proprietate 133 ha 2395 m². Din suprafața totală au fost expropriate 154 ha 4622 m², suprafață luată în primire de obștea Schineni.

Lucrările comisiei de expropriere s-au mai desfășurat câțiva ani ajungând în final la hotărârea de mai jos.

După război, proprietarii au pus în vânzare părți de moșie. În 1919 au cumpărat cu prețul de 4500 lei falcea: Gh. Ciobanu 2 fălci, Gh. I. Țicău 2 fălci, Iorgu Manolache 6 fălci, Alexandru Manolache 15 fălci, iar în 15 octombrie 1920 a mai cumpărat din moșia Sărățeni, tot cu 4500 lei falca, Iorgu Al. Manolache, suprafața de 12 fălci la „Casa Jandarmeriei” cu siliștea din jur, în coasta Sărății unde se afla beciul și hambarul. Iorgu Manolache a dat suma de 20000 lei în momentul tranzacției, restul urmând să fie plătit în rate egale în 1921, 1922, 1923.

Situație finală

I. Trupul Bujoreni

Suprafața total măsurată = 118 ha 8928 m²

a) Arabil expropriat = 82 ha 2044 m²

b) Arabil rămas proprietarului = 26 ha 3136 m²

c) Arabil rămas proprietarului în Valea Bujoreni = 7 ha 3105 m²

d) Arabil din valea Bujorenilor expropriat = 1 ha 5322 m²

e) Teren străin în valea Bujoreni = 1 ha 5321 m²

II. Trupul Ciomaga

Suprafața totală = 294 ha 2353 m²

a) Arabil expropriat = 154 ha 4622 m²

b) Arabil rămas proprietarului = 123 ha 6601 m²

c) Teren neexpropriabil rămas proprietarului = 4 ha 700 m²

d) Drumuri publice = 3 ha 2841 m²

e) Terenuri străine (viile locuitorilor din SChineni) = 8 ha 75mm m²

III. Trupul Elan

Suprafața totală măsurată = 138 ha 3915 m²

a) Arabil și pășune rămase proprietarului = 86 ha 7457 m²

b) Teren neexpropriabil = 50 ha 7191 m²

c) Drumuri publice = 9267 m²

IV. Trupul Hănăseni – Sărățeni

Suprafața totală măsurată = 584 ha 7868 m²

a) Arabil rămas proprietarului = 388 ha 8591 m²

b) Neexpropriabil rămas proprietarului (iaz, vie, conac, pădure, sărătură) = 149 ha 6906 m²

din care: iaz = 9301 m², vie = 30 ha 2671 m², sărătură = 74 ha 1873 m², pădure 27 ha 9253 m²

c) Teren arabil expropriat = 42 ha 8203 m²

V. Trupul Mihoanea

Suprafața totală = 19 ha 6985 m²

a) Arabil expropriat = 16 ha 503 m²

b) Cărămidărie expropriată = 7146 m²

c) Grădini = 2 ha 5407 m²

e) Pârâul Mihoanea = 3929 m²

VI. Suprafață măsurată a trupurilor de moșie

a) Trupul Bujoreni = 118 ha 8928 m²

b) Trupul Ciomaga = 294 ha 2353 m²

c) Trupul Elan = 138 ha 3915 m²

d) Trupul Hănăseni = 584 ha 7868 m²

e) Trupul Mihoania = 19 ha 6985 m²

Total = 1156 ha 49 m²

VII. Suprafața expropriată

a) Trupul Bujoreni = 86 ha 400 m²

b) Trupul Ciomaga = 154 ha 4622 m²

c) Trupul Elan = 0

d) Trupul Hănăseni = 42 ha 8203 m²

e) Trupul Mihoania = 19 ha 6985 m²

Total expropriat = 303 ha 300 m²

VIII. Arabil rămas proprietarilor

a) Hănăseni = 388 ha 8591 m²

b) Ciomaga = 123 ha 6602 m²

c) Bujoreni = 26 ha 3177 m²

d) Elan = 86 ha 7457 m²

Total arabil rămas proprietarului = 625 ha 5827 m²

IX. Neexpropriabil rămas proprietarilor

a) Bujoreni = 4 ha 9936 m²

b) Ciomaga = 4 ha 700 m²

c) Elan = 50 ha 7191 m²

d) Hănăseni = 149 ha 6906 m²

Total = 209 ha 4733 m²

X. Trupuri străine (cu alți proprietari)

a) Bujoreni = 1 ha 5321 m²

b) Ciomaga = 8 ha 7588 m²

Total = 10 ha 290 m²

XI. Domeniu public

a) Ciomaga = 3 ha 2841 m²

b) Elan = 9276 m²

c) Hănăseni = 3 ha 4168 m²

Total = 7 ha 6276 m²

XII. Centralizator pe categorii

a) Teren expropriat = 303 ha 304 m²

b) Arabil rămas proprietarului = 625 ha 5827 m²

c) Neexpropriabil rămas proprietarului = 209 ha 4733 m²

d) Terenuri străine = 10 ha 2905 m²

e) Drumuri publice = 7 ha 6276 m²

Suprafața totală = 1156 ha 49 m²

Comitetul Agrar
Ședința din 14 ianuarie 1929
Hotărârea nr. 17

„Având în vedere că prin hotărârea dată cu privire la moșia Hănăseni, comisiunea de ocol constată, pe baza și în conformitate cu actele anume arătate și aflate la dosar, că proprietarul are în această moșie instalații importante, 610 vite mari și inventar bogat în sensul legii agrare, că moșia este situată în regiune cu cereri mijlocii, așa că are dreptul după lege la o cotă de 300 ha și că întrucât proprietarul are și vite, deci dreptul la teren pentru pășune, nu este locul a se mai expropria nimic. considerând că întrucât este constatat că proprietarul la una din moși are inventar important și este crescător de vite el are dreptul prin coordonare conform articolului 10 di legea agricolă la o cotă de 500 ha teren cultivabil, în afară de neexpropriabil recunoscute de instanțele de fond respective – cota care urmărește a se lăsa proprietarului conform cererii sale din petiției le aflase la dosar, și astfel cum se specifică în dispoziția prezentei hotărâri.

Considerând că, în ce privește islazul, deși comisiunea de ocol constată, după cum s-a arătat mai sus, proprietarul are pe moșia Hănăseni 610 vite mari, totuși lasă proprietarului 205 ha pășune cât i s-ar fi convenit în raport cu numărul vitelor sale, ci numai restul din moșie peste cota de 30 ha, adică 133 ha.

Hotărâște

Admite în parte cererea de constatare făcută de Emil Juvară prin petițiile înregistrate la nr. 7534 din 14 martie 1924.

Considerând că se cuvine proprietarului prin aplicarea art. 10, ultim din legea agrară o cotă intangibilă de 500 ha cultivabile și 133 ha islaz pentru vitele sale, care se va lăsa în modul următor:

- 265 ha cultivabile și 133 ha islaz în moșia Hănăseni, comuna Murgeni, județul Tutova.

- 135 ha cultivabile moșia Sărățeni (trupurile Bujoreni, Elanul și Ciomaga, comuna Schineni, județul Tutova și 100 ha cultivabile în moșia Siminești, județul Fălciu).

Se mai lasă proprietarului și neexpropriabilul din toate moșiile sale, recunoscute prin hotărârea comisiilor de expropriere rămase definitive.

Declar expropriat tot terenul cultivabil din toate moșiile sale ce depășesc cotele lăsate mai sus, adică suprafața de 35 ha din moșia Hănăseni și anume partea dinspre răsărit din hotar în hotar dinspre moșia Rânzești și tot ce depășește cele 135 ha din Sărățeni”

Dosar 28/1929, filele 61, 62.

Proces verbal

29 ianuarie 1919

Noi Mihai Corciovă judecător al ocolului rural Bârlad, Emil Juvară, proprietar, domiciliat în comuna Bârlad și Gheorghe I. Cahu învățător în comuna Schineni desemnat ca delegat de majoritatea locuitorilor cum se constată din procesul verbal dresat în ziua de 28 ianuarie a.c. ne-am întrunit astăzi 29 ianuarie a.c. în comisia locală spre a proceda pe teren la determinarea suprafeței de expropriat din moșia Schineni-Sărățeni, proprietate indiviză a d-lor: Ernest Juvară domiciliat în București, strada Puțu cu piatră nr. 12, Clemansa Lupu Costache din comuna Frunțișeni, județul Tutova, Nicu Juvară și Emil Juvară domiciliați în Bârlad conformându-ne dispozițiile decretului lege Nr. 3687 din decembrie 1918 pentru a stabili suprafața întregii moșii, ne-am servit de declarațiunea scrisă făcută conform articolului 20 și înregistrată la oficiul Judecătoriei sub nr. 41 și 54 din 1918 în declarația făcută de doamna Clemansa Lupu Costache înaintată de judecătoriala rurală Bălăbănești cu adresa nr., pe planul moșiei prezentat de mine Emil Juvară din

informațiunile din 1919 de pe rolul de funciar și de pe spusele locuitorilor.

Nu s-a completat comisia cu toți coproprietarii fiind lipsă deși au fost citați conform legii.

Am luat ca normă numai datele arătate în planul de hotărnicie fiind mică diferența față de celelalte date din actele și informațiile luate părăndu-se mai aproape de adevăr după acest plan suprafața întreagă a moșiei compusă din trupul Ciomaga și trupul Sărățeni este de 546 hectare 4720 m² din care s-a scăzut în urma înțelegerii între cei prezenți și a vizitării pe cât posibil a moșiei următoarele bucăți de suprafețe socotite ca nexpropriabil prin lege: 1) cinci hectare livezi de pomi fructiferi de lângă curte, 2) două hectare 1600 m² curtea conacului cu dependențele, 3) un hectar 2000 m² iazul, 4) cinci hectare aproximativ râpi și povârnișuri din coasta dealului din fața curții, 5) patru hectare 2740 m² drumul Sărățeni-Murgeni și Sărățeni-Lățești, 6) două hectare 9320 m² drumul târgului la Bârlălești, drumul Schineni-Epureni. Scăzând totalul acestor suprafețe care este de 20 hectare 5660 m² rămân 525 hectare 9060 m² teren cultivabil asupra căruia urmează a se aplica scara. Cum în această moșie sunt patru coproprietari în devălmășie urmează conform art.12 din lege a se împărți suprafața cultivabilă prin 4 spre a se stabili porțiunea cultivabilă care vine fiecărui copărtaș aflând că revine câte 131 hectare 4765 m² rămân după aplicarea scării câte una sută douăzeci și patru hectare și nouă mii metri pătrați teren cultivabil pentru proprietar iar de expropriat câte 6 hectare 5765 m² sau în total 26 hectare 3060 m² care urmează a se da în total într-un singur loc.

Eu, Emil I. Juvară din partea mea și în urma asentimentelor celorlalți proprietari ofer pentru completarea suprafeței eșite de expropriat în trupul Sărățeni locul numit Valea Țarinei deasupra iazului în hotar cu pământul locuitorilor spre răsărit megieșit cu moșia Murgeni și cu locuitorii din Sărățenii de jos așa

fel ca hotarul dinspre restul trupului după completarea suprafeței să-l formeze o linie dreaptă perpendicular pe direcția iazului și latura opusă.

Eu Gh. I. Cahu delegatul sătenilor cer ca această suprafață să se ia din capătul opus ofertei proprietarului începând chiar de lângă vatra satului Sărățenii de sus la punctul numit Siliște spre răsărit până unde va ajunge iar spre sud având ca hotar de restul proprietății râpa de lângă grajdul moșiei urmând ca această râpă să devină hotar și cuprinzând spre răsărit dacă va trebui și râpa pârauului Sărata și peste dânsa.

Eu judecătorul mă realizez cu părerea delegatului, porțiunea desemnată de d-sa venind până în poarta satului Sărățeni.

Eu proprietarul fac opinie separată declarând apel pentru motive ce voi arăta la termen. Văzând cele consemnate până aici și fiind de acord asupra tuturor punctelor afară de determinarea pe teren a porțiunii expropriată la care d-l Emil Juvară coproprietar a făcut opinie separată.

Hotărâm

A rămâne expropriat din moșia Schineni-Sărățeni compusă din trupurile Ciomaga și Sărățeni proprietate indiviză a d-lui Ernest Juvară, Clemansa Lupu Costache, Nicu Juvară și Emil Juvară suprafața de 26 hectare 3060 m² determinată în porțiunea cerută de delegatul comunei Schineni și specificată în corpul procesului verbal.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în 6 exemplare, din care câte unul se va da fiecărui coproprietar, unul primăriei Comunei Schineni și unul se va înainta d-lui inspector agricol al județului Tutova

Judecător

M. Corciovă

Delegat al sătenilor

Gh. I. Cahu

Proprietar

Emil Juvară

Pentru conformitate agent agricol,

D. Simion

Se certifică de noi prezentul proces verbal fiind conform cu originalul.

Notar – Gh. Țicău

Proces verbal

29 ianuarie 1919

Noi Mihai Corciovă judecător al ocolului rural Bârlad, Emil Juvară proprietar domiciliat în Bârlad, Constantin Papadopol delegat al sătenilor Comunei Murgeni, desemnat de unanimitatea locuitorilor comunei în ziua de 17 ianuarie a.c. și Cahu I. Gheorghe, învățător din comuna Schineni – desemnat ca delegat de unanimitatea locuitorilor comunei Schineni – cum se constată din procesul verbal anexat din 28 ianuarie a.c. ne-am întrunit astăzi, data de mai sus, în comisiunea locală spre a proceda la fața locului la determinarea suprafeței de expropriat din moșia Hănăseni, de pe teritoriul comunei Murgeni și a moșiei Sărățeni de pe teritoriul comunei Schineni, compusă aceasta din trupurile: Elan, Bujoreni și hliza din Ciomaga, proprietatea d-lui Emil Juvară conformându-ne dispozițiilor decretului lege nr. 3697 din decembrie 1918.

Se menționează că s-a constituit această comisiune cu delegații din cele două comune arătate la moșii căzând pe teritoriul comunelor Murgeni și Schineni pentru considerația că interesele locuitorilor din ambele comune care ar putea fi împrietăriti pe aceste moșii să fie de o potrivă susținute.

Noi judecător și Gh. I. Cahu, delegat, considerăm pentru aplicarea scarei progresive de expropriere ca moșia Hănăseni compusă din trupul mare Hănăseni și hliza Mihoanei face o singură moșie cu Sărățenii, care e compusă din trupurile Elan, Bujoreni și hliza din Ciomaga, pentru motivele că dacă trupurile Elan și Bujoreni a păstrat denumirea de moșia Sărățeni e

numai prin tradiție locală care amintește pe vechii proprietari exclusiv pe această moșie având și Hănăsenii în proprietate.

Că trupul Bujoreni este alipit de moșia Hănăseni formând un tot, trupul Elanul este învecinat aproape, fiind distanțat numai cu aproximativ un kilometru de Hănăseni, iar clinul din Ciomaga la distanța de circa 5-6 kilometri.

Că atât moșia Hănăseni ca și Sărățeni pe lângă faptul că are un singur proprietar constituiesc o singură administrație și exploatare agricolă,

Că după părerea noastră legiuitorul în art. 13 al legii de expropriere a înțeles a se socoti ca trupuri de moșie, bucățile de teren, ori care le-ar fi suprafața când sunt în vecinătate aceste terenuri și în totalitatea lor să aibă atâta suprafață ca să nu treacă peste marginile unei singure administrații și exploatări agricole. Eu proprietarul fac opinie separată asupra înglobării moșiei Sărățeni în moșia Hănăseni pentru motivele următoare, la care mă unesc și cu delegatul comunei Murgeni:

Că moșia Sărățeni este și a fost socotită ca o moșie deosebită.

Că prin art. 13 din lege se specifică numai expresia „trupuri de moșii” neamintindu-se nicăieri de moșii prin aceasta tinzându-se a se stabili ca normă pentru aplicarea scării progresive moșiile nu și trupurile de moșii.

Că expresiunea trup de moșie întrebuințată pentru prima și singura oră din tot cuprinsul decretului lege în acest articol se raportează la părțile unui același tot.

Că exproprierea e făcută pe proprietate și nu pe proprietari.

Că în speță moșia Hănăseni și Sărățeni au venit în proprietate părintelui meu, de la care le moștenesc la două epoci diferite și de la proprietari deosebiți;

Că aceste moșii au două împrumuturi deosebite la creditul funciar, sunt înscrise în rolul de percepție deosebit, au planuri deosebite și sarcine ipotecare distincte și pentru alte considerațiuni ce rămân a le dezvolta înainte instanței de apel.

Declar că fac apel asupra acestei chestiuni.

Pentru stabilirea suprafeței totale a acestor moșii, ne-am servit de declarațiunile scrise făcute conform art. 20 din lege și înregistrată la oficiul judecătoreii sub nr. 40154/919 de planurile de hotărnicie prezentate de mine, proprietarul, care au fost ridicate de inginerul Constantinescu și Romano în decursul anului 1910 și 1913, de datele luate de pe rolul funciar al percepției respective și informațiile culese de la locuitori.

Diferența între aceste date fiind minimă am convenit să ne călăuzim în determinarea suprafeței numai de planurile arătate socotind că arată datele cele mai sigure.

Din planuri rezultă că moșia Hănăseni are suprafața de 588 ha și 96 arii, iar trupurile Bujorăni, Elanul și Clinul din Ciomaga suprafața de 276,0849 ha. După ce am văzut moșia pe cât a fost posibil, timpul fiind absolut nefavorabil, am stabilit de comun acord a se scoate din aceste suprafețe ca teren neexpropriabil:

- 1) 32 ha viia din moșia Hănăseni;
- 2) 12 ha loc sărătură, improprii ori cărei culturi din fața viei Hănăseni;
- 3) 78 ha șesul inundabil al Elanului din Hănăseni;
- 4) 25 ha plantație de salcâmi din Hănăseni;
- 5) 4 ha drumul Cârjei și Blăgești ce trece pe moșia Hănăseni;
- 6) 62 ha șes inundabil din trupul Elanul;
- 7) 1 ha drumul Murgeni-Blăgești, de pe trupul moșiei Sărățeni.

Scăzând totalul suprafețelor neexpropriabile, care este de 214 ha din suprafața totală a acestor moșii, care este de 865,0449 ha rămâne 651,0449 ha teren cultivabil în spiritul legii asupra căreia făcând aplicația scării progresive rămâne pentru proprietar 258 ha iar diferența de 392 ha 1449 m² de expropriat.

Eu proprietarul ofer pentru completarea întregii suprafețe de 392 ha 1449 m² ce urmează a mi se expropria numai în cazul când nu mi se va admite apelul, pentru opinie separată ce am făcut, următoarele terenuri: 1) 124,9 ha porțiunea indiviză ce mi se cuvine în moșia Schineni din care s-a extras cota expropriată și pe care o determin în trupul Ciomaga, care e vecin cu Traian Lăzărescu, Casa Rurală Bârlălești și locuitorii din Schineni și Clinul de 26,7999 ha proprietatea separată a mea, în partea dinspre apus, pe toată lățimea, până unde se va completa această suprafață, urmând a se forma hotar înspre răsărit o linie cam în direcția nord spre sud după situația terenului.

Am determinat această porțiune pe teren deși este indiviză moșia, având asentimentul celorlalți comoștenitori că mi se va distribui porțiunea cuvenită mie în această parte.

Am oferit această porțiune din moșia Schineni drept compensație pentru o porțiune egală în suprafață din moșia Hănăseni și Sărățeni, în urma insistenței locuitorilor comunei Schineni, care arată că au multă nevoie de acel loc.

2) Trupul de 26,7999 ha colțul dinspre apus a trupului Ciomaga proprietatea exclusivă a mea și care face parte din moșia Sărățeni urmând a forma un singur trup cu porțiunea de la punctul prim.

3) 21,6367 ha hliza Mihonei din moșia Hănăseni care e vecină cu moșia Murgeni, viile locuitorilor Murgeni și Răzeșii, Schineni.

4) Trupul Elan din moșia Sărățeni în suprafață totală de 136,5450 ha vecin cu răzășii Murgeni și Schineni, răzeșii Igești și moșia Lățești și răzășii Bertești.

Acest trup îl dau în total nescăzând șesul inundabil în suprafață de 62 ha în urma tot a insistențelor locuitorilor comunei Schineni cu condiția ca aceste 62 ha socotite ca neexplorabile de lege să nu se mai socotească prin faptul cedării locuitorilor ca expropriabile pentru aplicarea scării progresive.

5) 82,5 ha din trupul Bujoreni care e vecin cu răzeșii Sărățeni și Murgeni, moșia Lățești și moșia Hănăseni începând din hotarul dinspre răzeșii Sărățeni și moșia Lățești mergând până în râpa pârauului Bujoreni spre hotarul moșiei Hănăseni în toată lățimea trupului până la completare, așa fel că 16 ha ce se scad din acest trup să rămână alăturate de moșia Hănăseni în tot lungul hotarului despărțitor de acest trup. Tot din acest trup rămâne mie și partea dinspre răsărit începând din râpa Bujorâni până în viia Hănăseni spre a fi ferit înspre vie de stricăciuni eventuale.

Noi judecători ca și delegați primim oferta făcută deși credem că porțiunea inundabilă și necultivabilă din șesul trupului Elan nu poate fi cedată după spiritul legii de expropriere; față însă de insistențele locuitorilor comunei Schineni care după informațiile luate au absolută nevoie de întreg acest trup, nu găsim cale de conciliere. De asemenea văzând că s-a făcut oferta terenului de la punctul nr. 1 tot în urma insistențelor locuitorilor comunei Schineni și cu consimțământul delegatului comunei Murgeni, ne asociem cu toții în păreri asupra acestui teren constatând după indicațiile locuitorilor comunei Murgeni ca partea ce rămâne expropriată în moșiile comunei Schineni este prea mică și cu totul neîndestulătoare cerințelor celor lipșiți de pământ, iar în comuna Murgeni este un surplus de pământ expropriat față de cerințele locale, unde urmează a se face colonizarea.

Credem că nu mai este necesar a se stabili în moșia Hănăseni sau Sărățeni porțiunea egală cu cea oferită compensație în moșia Schineni delegatul comunei Schineni care reprezintă dorințele locuitorilor celor mai apropiați de această moșie a manifestat aici o dorință că le-ar conveni măcar a fi împroprietăriți în moșia Hănăseni.

Eu proprietarul mai adaog că dacă prin măsurătoarea oficială s-ar găsi că porțiunea oferită ar trece cota expropriată acum

surplusul să mi se restituie din trupul Bujoreni alături de porțiunea rămasă acum mie din acest trup.

Noi toți membri am convenit și asupra acestui punct, am convenit toți membrii asupra terenului ce urmează a se expropria în cazul când eventual s-ar admite opinia mea separată a D-lui proprietar și s-ar socoti față cu scara progresivă moșia Hănăseni și Sărățeni ca două moșii diferite, a se da următoarele trupuri spre expropriere:

1) 124 ha, ari 9000 porțiunea arătată mai sus din Ciomaga moșia Schineni.

2) 21 ha 6367 m² hliza Mihoanei din moșia Hănăseni.

3) 26 ha 7999 m² clinul alăturat din trupul Ciomaga din spre apus.

4) 79 ha și 83 m² din trupul Bujorăni și tot din hotarul din spre răzășii Sărățeni și moșia Lățești pe toată lățimea înspre răsărit până la completare excluzându-se terenul de lângă via Hănăseni până în râpa Bujorăni.

Adică suprafața totală expropriată în acest caz ar fi 252 ha 3449 m² din care 209 ha 46 m² din moșia Hănăseni iar 42 ha 8849 m² din moșia Sărățeni, suprafața cultivabilă rămânând cea stabilită întâi adică 437 ha 2600 m² pentru Hănăseni căreia făcând aplicația scarei rămâne proprietarului 228,5 ha și 203 ha 849 m² pentru Sărățeni diferența arătată mai sus. Văzând cele consemnate până aici și fiind de acord asupra tuturor punctelor, iar în divergență de păreri cu d-l Emil Juvară cu care s-a raliat și d-l Constantin Papadopol în ce privește înglobarea trupurilor moșiei Sărățeni la moșia Hănăseni

Hotărâm

A rămânea expropriat 392 ha 3816 m², trei sute nouăzeci și două hectare 3816 m² suprafață luată cu aproximație și compusă din teren cultivabil din moșia Hănăseni de pe teritoriul comunei Murgeni și moșia Sărățeni de pe teritoriul comunei Schineni proprietate a d-lui Emil Juvară din Bârlad determinată pe teren în porțiunile menționate în corpul procesului verbal,

iar proprietarului restul într-un singur trup format din trupul Hănăseni și Bujorăni o porțiune.

Drept care am încheiat prezentul proces verbal în patru exemplare, din care unul s-a lăsat primăriei comunei Schineni, unul primăriei Murgeni, unul am luat eu proprietarul iar al patrulea se va înaintea d-lui inspector agricol al județului Tutova.

Judecător

Proprietar Emil Juvară

M. Corciovă

Delegat sătenilor comunei Schineni – Gh. I. Cahu

Delegat sătenilor comuni Murgeni – D. Papadopol

România

Notar comunei Schinei, județul Tutova

Copia prezenta fiind conform cu originalul se adeverește de noi

Notar I. Cahu

1919 iulie 31

România

Comisiunea I județeană din județul Tutova

Lucrări de expropriere pentru cauză de utilitate națională pe moșiile Sărățeni din comuna Schineni și Hănăseni din comuna Murgeni, ambele județul Tutova, proprietatea domnului Emil Juvară.

Proces-verbal

17 mai 1919

Membrii comisiunei – domnii I.V. Butza judecător președinte al judecătoriei ocolului Urban Bârlad ca președinte, A. Dumitrescu consilier agricol al județului Tutova reprezentant al Casei Centrale de împrumut și I. Em. Pallady delegat al proprietarilor, Econom D. Codreanu, C. Patrichi delegați ai sătenilor.

Noi membrii Comisiunii I județene din județul Tutova pentru expropriere pentru cauză de utilitate națională, astăzi 17 mai 1919 ne-am transportat în comuna Schineni unde se află moșia Sărățeni și în comuna Murgeni unde se află situată moșia Hănăseni, ambele proprietatea domnului Emil Juvară și în prezența domnilor și a domnului I. Cahu, delegatul obștei de împroprietărire „Schineni” luând în cercetare lucrările de expropriere create de comisiunea județeană ca instanță de apel, am constatat la fața locului și am stabilit următoarele:

1) Moșia Sărățeni are o suprafață de 276 ha 8849 m.p. din care se scade necultivabil 63 hectare și anume 62 ha șes inundabil al Elanului și 1 ha suprafață ocupată de drumul vecin comunal Murgeni-Blăgești, rămânând cultivabil și deci supus exproprierii 213 ha și 8849 m.p. Asupra acestei suprafețe aplicând scara legală de expropriere urmează că rămâne proprietarului 170 ha și 2000 m.p. și deci să se declare expropriate suprafața de 42 ha și 8849 m.p.

II. Iar moșia Hănăseni din comuna Murgeni are o suprafață totală de 588 ha și 96 ari și anume – 32 ha teren ocupat cu vie, 12 ha loc sărătură din fața viei, 78 ha șes inundabil al Elanului, 25 ha pădure de salcâmi, 4 ha 96 ari teren ocupat de drumul Cârja-Blăgești, în total 151 ha 96 ari teren ocupat necultivabil, scăzând această suprafață din totalul suprafeței moșiei rămâne 437 ha cultivabilă și deci supuse exproprierii.

Asupra acestei suprafețe aplicându-se scara legală de expropriere urmează că rămâne proprietarului 228 ha și 50 ari și deci să se declare expropriat 208 ha și 50 ari. Așadar suprafața totală expropriată din ambele moșii este:

42 ha 8849 m.p.

208 ha 5000 m.p.

251 ha 3840 m.p.

Față cu declarația făcută de proprietar la 5 martie 1919 înaintea comisiunii de apel și a acceptărei făcute de către delegatul obștei de împroprietărire „Schineni” urmează ca suprafața

de 186 ha și 8633 m.p. din moșia Hănăseni să se ia din moșia Sărățeni, comuna Schineni – oferită în schimb de proprietar iar din moșia Hănăseni, comuna Murgeni să se ia 21 ha 6367 m.p.

Suprafața expropriată se fixează în modul următor: 42 ha 8849 m.p. declarate expropriate din moșia Sărățeni, comuna Schineni se vor lua din trupul Bujoreni de pe această moșie, iar 186 ha 8633 m.p. se vor lua de pe moșia Sărățeni, comuna Schineni din trupurile Ciomaga 26 ha 7999 m.p., Bujoreni 26 ha 8239 m.p. și Ciomaga partea indiviză 133 ha 2345 m.p. iar 21 ha și 6367 m.p. se vor lua de pe moșia Hănăseni, comuna Murgeni din trupul...

1. Atât moșia Sărățeni cât și Hănăseni fac parte din regiunea I după clasificarea de consiliul superior de agricultură, prețul regional de arendare fiind 56 lei de ha pentru teren arabil calitatea I și 40 lei de ha pentru teren arabil calitatea a II-a.

2. Moșiile Hănăseni și Sărățeni – actualmente sunt exploatate în regie.

3. Moșiile se află la 3-4 km de gara Epureni sau Murgeni de pe linia ferată Zorleni-Prut și la 8-9 km de schela Rânzești de pe râul Prut. Populațiunea agricolă în această regiune este numeroasă și lipsită de pământ pentru cultură iar cereri pentru împroprietărire sunt numeroase nu numai din partea locuitorilor apropiați de această moșie, dar chiar din județul limitrof Covurlui, cereri care nu au putut fi satisfăcute cu toată întinderea de teren expropriat pe moșiile din această regiune.

4. Producțiunea medie anuală în ultimii 5 ani înainte de 1916 a fost de 19-22 hl. la hectar pentru grâu, 20-27 hl. la hectar pentru porumb.

5. Din punctul de vedere al calității pământului terenul expropriat din aceste două moșii se pot califica astfel:

220 ha 3849 m.p. pământ arabil calitatea I nisipo-argilos cu solul humos adânc și cu subsolul permeabil care se repartizează astfel:

26 ha 7999 m.p. întreg trupul Ciomaga din moșia Sărățeni

64 ha 7088 m.p. din trupul Bujoreni

113 ha 2395 m.p. din trupul Ciomaga de pe moșia Sărățeni
proprietate indiviză

15 ha 6367 m.p. din trupul Mihoia de pe moșia Hănăseni

31 ha pământ arabil calitatea II cu solul mai sărac, în parte nisipos în parte cu sărături și parte pe coaste, subsolul puțin permeabil și care se repartizează astfel:

5 ha din trupul Bujoreni de pe moșia Sărățeni

20 ha Ciomaga pe (indiviză)

6 ha Mihoanei Hănăseni

În ce privește prețul pe hectar al terenului expropriat delegații proprietarului au evaluat 1600 lei hectarul teren clasa I și 1300 lei hectarul clasa a II-a.

Delegații sătenilor au opinat 1120 lei hectarul de clasa I și 800 lei hectarul calitatea a II-a.

Subsemnatul Președinte al comisiune sunt de părerea delegaților proprietarilor.

D-l consilier agricol adoptând în totul constatările Procesului-Verbal urmează a-și da părerea separat în privința prețului.

Făcut în trei exemplare.

I.V. Buța

A. Dumitrescu

D. Codreanu Economu

I.E. Pallady

Constantin Patrichi

I. Donea

Subsemnatul consilier agricol delegat al Casei Centrale de împroprietărire:

1. Având în vedere prețul de vânzare al pământului în localitățile învecinate în perioada anilor 1911-1916

a) pentru proprietăți mari

680 lei hectarul pentru moșia Bârlălești, comuna Epureni
vândută în 1911

413 islaz moșia Rânzești, comuna Rânzești 1913

600 Bârlălești, comuna Epureni 1914

430 parte din moșia Rânzești, comuna Rânzești,
vândută de stat locuitorilor în anul 1916.

b) Între săteni

608 lei de ha în medie în anul 1912

707.....1913

612.....1914

650.....1915

926.....1916

În comuna Schineni

922 lei de ha în medie pe anul 1912

810..... 1913

720..... 1914

890..... 1915

800..... 1916

2. Având în vedere că după calculul subsemnatului venitul net anual al moșiei Hănăseni, comuna Murgeni în perioada anilor 1911-1916 revine la 24584 lei în medie pentru 527 ha cultivabile sau 46 lei 65 bani pe hectar, iar al moșiei Sărățeni, comuna Schineni pentru aceeași perioadă revine la 12.972 lei în medie pentru 276 ha cultivabile, sau 47 lei de hectar.

3. Având în vedere că moșia Murgeni lot A1 comuna Murgeni, vecină imediată cu ambele moșii Hănăseni și Sărățeni, a fost arendată pentru perioada anilor 1912-1917 cu 35.000 lei anual pentru 1.173 ha cultivabile, revenind arenda la 29,85 lei de ha în mediu, iar moșia Murgeni lot A2 comuna

Murgeni, din apropiere, este arendată pentru perioada anilor 1913-1923 cu 15.000 lei anual pentru 404 ha cultivabile, revenind arenda 37,10 lei de ha în mediu.

4. Având în vedere venitul evaluat de fisc de 17.052 lei anual pentru 540 ha impozabile din moșia Hănăseni, ceea ce revine la 32,60 lei de ha în mediu și 8845 lei anual pentru 276 ha impozabile din moșia Sărățeni, ceea ce revine la 32 lei de hectar în mediu.

Având în vedere impozitul funciar de 2016 lei anual pentru moșia Hănăseni, ceea ce revine la 3.73 lei de ha în mediu și 1330 lei anual pentru moșia Sărățeni, ceea ce revine la 4.8 de ha, în mediu.

5. Ținând seama de prețul regional de arendare al terenului expropriat, care revine pentru moșia Hănăseni la 51 de ha în mediu, iar pentru moșia Sărățeni la 55.15 lei de hectar.

6. Ținând seama pentru ambele moșii de cererea foarte mare de pământ în localitate, de apropierea imediată..... de desfacerea produselor moșiilor și de buna stare materială a locuitorilor din comuna Schineni care se vor împroprietări pe aceste două moșii;

Sunt de părere, că în conformitate cu art. 18 din decretul lege de expropriere, publicat în monitorul oficial din Decembrie 1918, să se evalueze prețul terenurilor expropriate pe hectar, pe categorii și calități de pământ în chipul următor:

220 ha și 3849 m.p. teren arabil calitatea I la 1000 lei hectarul

31 ha II 700 lei hectarul

251 ha și 3849 m.p. totalul expropriat
ceea ce revine la 923 lei ha în mediu

Delegatul Casei Centrale de împroprietărire

A. Dumitrescu

Consilier Agricol Tutova

ISLAZUL COMUNEI SCHINENI ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA

Până la reforma administrativă din 1968, satele de pe Valea Sărata, de la sud de Murgeni, au format comuna Schineni, comună care a avut în componență satele Schineni, Sărățeni, Lățești. În vremea aceea, statul, comunele, satele erau interesate în constituirea islazurilor comunale.

În 1914, administrația comunei Schineni a cumpărat suprafața de 130 hectare, pentru izlaz, din moșia Bârlălești, proprietate a Casei Rurale. Vânzarea, pentru 600 lei hectarul, a fost intermediată de Iftene A. Ciobanu, primarul comunei și avocatul V. Lupescu reprezentantul Casei Rurale. Decretul lege din 1918 a fost o nouă oportunitate pentru mărirea și consolidarea islazului. La vechiul izlaz comunal s-au adăugat 253 hectare și 30 ari, ca rezultat al hotărârilor comisiei locale din 16 și 22 februarie 1921, în mai multe parcele : 30 de hectare din moșia Ciomaga, fostă proprietate a lui Emil Juvară, 26 ha 30 ari din moșia Sărățeni, fostă proprietate a moștenitorilor Juvara, 76 de hectare din moșia Lățești, fostă proprietate a doamnei Margareta Juvara și 121 hectare din moșia Bârlălești, fostă proprietate a Casei Rurale, încât suprafața totală a islazului comunal a ajuns la 383 de hectare.

Pentru administrarea islazurilor comunale, statul a emis un regulament al islazurilor Comunale și a înființat regionale agricole Comuna Schineni a fost arondată regionalei Agricole Murgeni. Starea islazului comunal Schineni o cunoaștem dintr-

un proces verbal din 23 mai 1928, întocmit de N. Botez, șef al regionalei agricole Murgeni, semnat de primarul comunei, Ivanciu Kahu și notarul Teodor Mihordea. Atunci locuitorii comunei aveau la pășunat 295 vite mari și 783 de oi. Paza vitelor era în grija locuitorilor, iar paza islazului se afla în grija a doi angajați, Ion I. Irimia și Ion E. Mihăilă. S-a controlat starea ierbii și adăpătoarelor. N.Botez era preocupat de realizarea unor obiective cerute de regulamentul de funcționare a islazurilor :construirea de cișmele, drumurile de acces, împrejurimi, cultivarea plantelor pentru nutreț, plantarea terenurilor degradate cu arbori și arbuști, bugetul de venituri și cheltuieli. Primăria avea greutate în încasarea banilor pentru pășunat, fixase o taxă de 200 de lei pentru o vită mare și din această cauză nu se puteau face investiții importante.

Pentru o mai bună funcționare a islazului, N. Botez, în 1928, a întocmit pentru comuna Schineni un ”Plan de exploatare a islazului model din comuna Schineni” În plan erau cuprinse parcele pentru Schineni, Floreni,Sărățeni, Ciomaga, Mihoanea, deoarece după 1925, pentru câțiva ani, satul Lățești devenise comună și primise 76 de hectare pentru izlaz. Islazul comunei Lățești a avut următoarele vecinătăți: la est moșia Lățești vândută locuitorilor de doamna Margareta Juvara, la vest și sud loturile împrăștiate și la nord satul Lățești. După această separare, comuna Schineni formată din satele Schineni și Sărățeni (de fapt Sărățenii de Sus, fostul sat Dragomănești) a rămas cu un izlaz în suprafață de 307 hectare.

În planul întocmit de N. Botez, în 1928, pentru comuna Murgeni se prevedeau cultivarea de plante pentru nutreț pe o suprafață de 33 de hectare din care 5 hectare lucernă, iar pe 28 de hectare parâng, porumb și alte plante. Pe 10 hectare, suprafață ocupată de râpi, trebuia să se planteze salcâmi. Se mai prevedea :reparatul ocoalelor, un gard pentru suprafața de 12 hectare și 60 de ari care să protejeze salcâmi plantați în viitor, realizarea a 20 metri de uluci pentru adăpatul vițeilor, din ci-

ment. Valoarea acestor lucrări se ridică la 91000 lei, bani din taxele pentru pășunat.

ANEXE

7 martie 1914

Contract de vindere-cumpărare

Între subsemnații: Casa Rurală cu sediul în București, strada Paris, nr.1, Palatul Nifon, reprezentată de D-l avocat V. Lupașcu, în baza delegațiunii dată de Consiliul de administrație în ședința din 6 martie 1914 și de d=l Iftene A. Ciobanu primarul comunei Schineni din plasa Murgeni, județul Tutova, a intervenit următorul contract de vindere-cumpărare:

Art. 1 Subsemnata Casă Rurală, proprietara moșiei Bârlălești-Murgeni, situată în comuna Schineni, plasa Murgeni, județul Tutova, declar în conformitate cu legea pentru învoielile agricole că vând de veci comunei Schineni, pentru izlazul comunei Schineni o întindere de 130 de ha de moșia mai sus numită, într-un trup, având situația următoare: la est cu moșia Bârlălești – Murgeni și la sud cu moșia Ciomaga a D-nei Maria Juvară, după cum se prezintă în alăturata schiță de plan ridicată de Institutul Geografic al Armatei și care plan, confirmat de tribunalul respectiv face parte integrantă din acest contract, deși nu se depune odată cu cererea de autentificare.

Art. 2. Prețul cu care am vândut acest izlaz comunal este de 600 lei ha, adică în total pentru întreaga întindere de 130 ha este de lei 78000 lei, șaptezeci și opt mii lei.

Art.3. Acest preț se va plăti de comună în termen maxim de 12 ani, și până la plata integrală a acestui preț comuna va plăti anual pentru izlaz o dobândă de 6% asupra prețului ca venit, adică suma de lei 4680- patru mii șase sute optzeci. Plata acestei dobânzi mi se va da de stat în conformitate cu art. 17

din legea pentru învoielile agricole, cu începere de la 1 noiembrie 1913, iar anual se va socoti cu începere de la 1 martie 1913. Statul se va acoperi de această sumă prin încasarea ce o va face la 1 octombrie fiecă an de la comuna Schineni a sumei de 4680 lei care reprezintă dobânda anuală asupra prețului integral al islazului. Această încasare se va face conform articolului 29 din lege și va începe de la 1 octombrie 1912.

Art. 4. Comuna Schineni își rezervă dreptul de a achita capitalul de lei 78000 sus prevăzut și mai înainte termenului de 12 ani.

Art.5 subsemnatul Iftene A. Ciobanu primarul comunei Schineni lucrând în această calitate conform art. 77 aliniatul 10 din legea pentru organizarea comunelor rurale din 20 aprilie 1908 și în baza deciziunii Consiliului Comunal nr.26 din 30 octombrie 1908 și în baza deciziunii Consiliului comunal nr. 26 din 3 noiembrie 1911 și a Consiliului superior al Agriculturii nr. 1947 din 23 octombrie 1912 și aprobării Ministerului de interne, comunicate cu ordinul nr. 6761 din 4 februarie n1913, declar că cumpăr pentru comuna Schineni de la casa Rurală întinderea de pământ de 130 ha, având limitare specificată mai sus și prevăzută în plan cu prețul și condițiunile aici stipulate și pe care mă oblig a le executa întocmai.

Drept care am format prezentul contract în patru exemplare, iscălit de ambele părți și care se va depune la Tribunal spre autentificare și transcriere, liberându-se un exemplar Casei Rurale, două primarului, din care unul îl va trimite la Ministerul de Interne.

Casa Rurală: V. Lupașcu

Primarul Comunei Schineni :Iftene N. Ciobanu

D.J.A.N. Vaslui

Fond nr 126 Consilieratul agricol al județului Tutova, dosar 6/1926, filele 2-3

Tribunalul Județului Tutova

Proces verbal nr.400

Astăzi 7 martie 1914 în preterul Tribunalului Tutova și înaintea noastră A. Dumitrescu supleant asistat de d-l Guriță grefier s-au prezentat în persoană D-l V. Lupescu avocat lucrând în numele și pentru Casa Rurală în baza delegației dată de consiliul de administrație în ședința din 6 martie 1914 și D-l Iftene A. Ciobanu lucrând ca primar al comunei Schineni, Județul Tutova delegat prin procesul verbal nr 29/1914 personal cunoscut nouă cerând a se investi cu formula autentică prezentului aici făcut în patru exemplare, din care 3 semnate de părți iar celălalt nesemnat, primind 4 le-am vizat spre neschimbare, am pus pe părți de au semnat în fața noastră exemplarul ce nu era semnat care se va păstra la dosar, am citit apoi prezentul act din cuvânt în cuvânt în fața și auzul părților care ne-au declarat și oral ca cele cuprinse în el sunt cu consimțământul lor, făcut din libera lor voință și că semnăturile din el sunt ale D-lor.

Noi,

Luând act de aceste declarațiuni, văzând că actul este făcut pe hârtie liberă fiind scutit de tacsă de timbru și tacsă de înregistrare.

Văzând art. 17 Cod civil și urmat de legea autenticărei

Dăm autenticitate legală prezentului

Supleant Dumitrescu

Grefier G. Guriță

Nr.400 Grefa tribunalului județului Tutova

Atestă că prezentul act s-a transcris în registrul de transcripțiuni de la acest Tribunal nr. 622, vol. 4 din 7 martie 1914 în extras

Grefier G. Guriță

Acest act este conform cu originalul și se atestă de noi

Primar Ivanciu I. Kahu, 1918 mai 31

Notar Mihordea
Ibidem, fila 3.

Extras după procesul verbal al D-lui agronom Regional Mur-
geni
Primirea islazurilor comunei Schineni

Art.I După legea învoelilor agricole din 1907 are islazuri cumpărate astfel. 131 hectare din moșia Bârlălești proprietatea Casei Rurale cu actul autentificat de Tribunalul Tutova, cu prețul de 83000 pentru satul Schineni și Sărățeni.

Art. II. Pe baza L. D. nr. 3697/918 are 253 ha 30 ari izlaz și anume:

1) 30 ha din moșia Cioamaga fostă proprietate D-lui Emil Juvară prin hotărârea comisiei locale din 26 februarie 1921 cu prețul de 67.200 plus măsurătoarea de lei 6.600

2) 26 ha 30 arii din moșia Sărățeni fostă a moștenitorilor Juvara prin hotărârea Comisiei locale din 26 II 1921 din moșia Sărățeni cu preț de 58812 plus măsurătoarea de lei 5781.

3) 121 ha din moșia Bârlălești fostă a Casei Rurale prin Hotărârea Comisiei locale din 16 II 1921 cu preț de lei 338800 plus numărătoare de lei 26620

4) 76 ha din moșia Lățești fostă proprietate a d-nei Margareta Juvară prin hotărârea Comisiei locale din 26-II-1921 cu preț de 170240 lei plus măsurătoarea de lei 16.720 cu anuitatea de lei 25375,83.

Având în vedere articolul 2 din Regulamentul pentru administrarea și exploatarea islazurilor comunale

Având în vedere că comuna Schineni, pentru locuitorii cu 700 vite i s-a dat izlaz în suprafață de 307 ha 30 arii, care sunt suficiente pentru satisfacerea trebuințelor, având în vedere că satul Lățești care s-a despărțit de această comună are 137 locuitori cu 250 vite are nevoie de 76 ha.

Disponem

Se transferă în plină proprietate a satului Lățești care formează o nouă comună suprafața totală de 76 ha compusă din următoarele categorii, islazuri

1) 76 hectare izlaz expropriat pentru care trebuie să plătească prețul de lei 170240

Pentru folosința comunei Schineni au rămas 307 ha 30 ari izlaz comunal cuprins din următoarele categorii:

a) 130 ha expropriat pe baza legii din 1907 cu măsurătoarea de lei 4948, 78

b) 30 ha cu prețul de lei 67200 cu măsurătoarea de lei 5786

c) 26 ha 30 ari cu preț de lei 58812 și măsurătoarea de 5786 lei

d) 121 ha cu prețul de 338800 lei plus măsurătoarea de lei 26620

Agronom Regional Murgeni

N.Botez

Primar Schineni

Primar Lățești

Ivanciu Cahu

Onose. Gh

Pentru conformitate

Notar T. Mihordea

Referat

Comuna Schineni are 307ha 30 ari

Comuna Lățești are 76 ha

Notar Schineni și Lățești

T. Mihordea

Ibidem, filele 4-5

Proces Verbal

Astăzi 23 mai 1928

Noi, N. Botez șef al regionalei agricole Murgeni în conformitate cu articolele 93 și 95 din Regulamentul Islazurilor Comunale ne-am transportat în comuna Schineni, județul Tutova și asistați de d-l Ivanciu Cahu primarul comunei am controlat administrarea și exploatarea Islazului Comunal constatând următoarele:

Comuna are ca izlaz suprafața de 307 hectare și 30 arii format din 4 trupuri și anume: 130 hectare constituite după legea din 1907 și 177 hectare 30 arii după legea din 1918

Ultima inspecție referitoare la izlaz a fost făcută de către subsemnatul la data de 8 februarie anul acesta.

Pentru a vedea cum s-au executat dispozițiile planului de exploatare ale regulamentului, ordinele și instrucțiunile trimise de serviciul agricol județean am mers mai întâi la izlaz unde am constata :

Pe izlazul din 1907 pășteau 95 vite mari și oi 415

Pe restul izlazului pășteau 200 vite mari și 323 oi.

Paza vitelor se face de către locuitori.

Paza izlazului se face de către Ion I. Irimia și Ion E. Mihăilă pe care i-am găsiți prezenți la serviciu,

Aspectul general al izlazului nu este mulțumitor din cauza secetei și lipsei de zăpadă din iarnă. Starea ierbii este mijlocie și are multă nevoie de ploaie pentru a satisface vitele. Adăpăturile sunt suficiente însă la depărtări prea mari și se simte nevoia de ciușmea pe izlazul Ciomaga care se speră a se forma în vara aceasta. Plantațiile sunt făcute în primăvara aceasta pe o suprafață de circa 3 ha pe râpa Măgeana din salcâm, majoritatea, și sălcii, ca vegetație se prezintă bine până acum. Împrejmuirii nu sunt pe izlaz. Starea drumurilor este bună plante de nutreț nu s-au cultivat Accesorii: sunt pe izlaz copaci de diferite esențe neimportante. Lucrări în izlaz pentru întreținerea și îmbunătățiri nu s-au putut face până acum, decât plantația arătată mai

sus, din cauza lipsei de bani. Treptat, cu încasările se vor mai putea face și celelalte prevăzute,, restul plantărilor și cișmeaua și arăturile pentru semănatul lucernei, față de dispozițiile luate prin planul de exploatare și prin procesele verbale de inspecție. Administrația izlazului este mulțumitoare datorită activității ce se depune de către d-l primar, Ivanciu Cahu.

Administrația

Cercetând arhiva primăriei referitoare la izlaz am constatat că este ținută de d-l Toader Mihordea, notar, în stare mulțumitoare. Contractele cu locuitorii nu sunt încă încheiate și nu sunt încă dați în debit.. Bugetul s-a făcut în înțelegere cu serviciul agricol județean. Prevederea bugetară la venituri este în total de lei 316 921

Cheltuieli de lei 304653

Prevederile sunt în conformitate cu regulamentul și instrucțiunile ministerului agriculturii și domeniilor.

Încasări s-au făcut până acum numai din rămășițe în suma de lei 47344 și mai sunt de încasat tot rămășițe 174086 lei, după care se va încasa curentul. Excedente nu are izlazul și nici deficite. Cheltuielile necesare sunt acoperite cu prețul prevăzut de 200 lei pentru pășunat de capul mare. Cheltuieli asupra bugetului curent nu s-au făcut până acum. Pentru inventar s-a dat ordin domnului notar al întocmi, de acum, fiindcă nu există la ordinele privitoare la izlaz răspunsurile s-au dat la timp. Litigii nu are până acum comuna. Comuna nu a făcut până acum cedări și vânzări de nici un fel. Autoritățile comunale până în prezent nu s-au conformat regulamentelor și instrucțiunilor privitoare la izlaz. Având în vedere cele constatate noi dispunem ca d-l primar să depună și mai departe aceeași activitate spre a încasa rămășițele și debitul curent pentru a putea face față lucrărilor și plantațiilor la care ne obligă bugetul și planul de exploatare.

REMIZA

De oarece comuna nu are casier comunal propunem ca remiza să se plătească de comună d-lui percepător conform regulamentului : În acest scop d-l primar va face o adresă oficială către d-l consilier agricol menționând că de la numirea lui I. Cahu ca percepător încasările au început a se mișca mulțumitor în raport cu unii trecuți și situația materială a locuitorilor care au suferit lipsuri din cauza secetei ce a bătuit localitatea anii din urmă.

D-l primar și notar vor lua cunoștință de noua lege a islaurilor, se vor conforma și vor aduce la cunoștință și locuitorilor citindule într-o zi de sărbătoare când vor fi adunați în acest scop.

Drept care s-a încheiat prezentul

Șeful Reg. Agricole

N. Botez

Primar Ivanciu Kahu

Notar

T. Mihordea

Ibidem, filele 10-11.

Proces verbal
Astăzi 25 iunie 1928

Noi, Ivanciu Kahu primarul comunei Schineni, județul Tutova în prezența noastră șeful Regiunii Agricole Murgeni, județul Tutova, având în vedere I. D. R. nr. 2465 publicat în Monitorul oficial nr 220 din 925 prin care s-a hotărât ca satul Lățești fost parte din comuna Schineni să formeze o nouă comună, avându-se în vedere că o dată cu deslipirea acestui sat trebuie să se transfere și suprafața de 76 hectare izlaz ce i-am constituit în baza înaltului D.R. 3697/918 din terenul expropriat.

Având în vedere că comuna Schineni de care depindea satul Lățești i s-au constituit islazuri în suprafață de 383 hectare și 30 arii din următoarele categorii:

I După legea învoielilor agricole din 1907 are islazuri cumpărate astfel: 130 ha din moșia Bârlălești proprietatea Casei Rurale cu act autentificat de tribunalul Tutova, cu prețul de lei 83000, pentru satul Schineni și Sărățeni.

II. În baza decretului nr. 3697/918 are 253 ha 30 arii izlaz și anume:

1) 30 ha din moșia Ciomaga fostă proprietatea d-lui Emil Juvara prin hotărârea comisiei locale din 26-II 1921 cu preț lei 58812 plus măsurătoarea de lei 6600 cu anuitatea de lei.....

2) 2) 26 ha 30 ari din moșia Sărățeni fostă a moștenitorilor Juvara prin hotărârea comisiei locale din 16-II- 1921 cu preț de lei 58812 plus măsurătoarea de lei 5786 cu anuitatea de lei...

3) 121 ha din moșia Bârlălești fostă a Casei Rurale prin hotărârea comisiei locale din 16-II-1921 cu prețul de 338800 plus măsurătoarea de lei 26620 cu anuitatea de lei...

4) 76 ha din moșia Lățești fostă proprietatea doamnei Margareta Juvara prin hotărârea comisiei locale din 26-II- 1921 Cu prețul de lei 170250 plus măsurătoarea 16720 cu anuitatea de lei 25375,80.

Având în vedere art.2 din legea pentru administrarea și exploatarea izlazurilor comunale și având în vedere că comuna Schineni pentru locuitorii cu 700 vite i s-au dat izlaz în suprafață totală de 307 ha 30 ari care sunt suficiente pentru satisfacerea trebuințelor, având în vedere că satul Lățești care s-a despărțit de această comună are 137 locuitori cu 250 vite are nevoie de 76 hectare.

Disponem

Să transferă în plină proprietate satului Lățești care formează o nouă comună suprafața de 76 hectare compusă din următoarele categorii de islazuri:

I. Din cele 76 hectare izlaz expropriat prin D.L. suprafața de 76 ha pentru care trebuie să plătească prețul de lei 170240, măsurătoarea d elei 16720 , anuitatea de 25375,85 având următoarele vecinătăți:

La est – Moșia Lățești vândută locuitorilor

La vest – Laturile împrorietăriților

La nord – satul Lățești

La sud – laturile împrorietăriților

Pentru folosința comunei Schineni au rămas 307 hectare 30 arii izlaz comunal compus din următoarele categorii:

Din cele 130 ha constituite pe baza Legii 907, suprafața de 130 ha trupul Ciomaga cumpărat din moșia Bârlălești proprietatea Casei Rurale pentru care trebuie să plătească suma de.. cu anuitatea de lei 94948, 75 având vecinătățile:

La est cu moșia Bârlălești a Casei Rurale, la vest Ciomaga, la sud moșia Juvara și la nord moșia Bârlălești. pe acest izlaz sunt următoarele accesorii: 18 ha foste vii astăzi replantate parte care fac parte din toată suprafața.

Din cele 253 ha 30 ari dat prin Legea 3697/918 are în total suprafața de 183 ha pentru izlaz.

Suprafața de 30 ha expropriată din moșia Emil Juvară pentru care trebuie să plătească prețul de lei 6720, măsurătoarea de lei 6600 cu anuitatea de lei..., având următoarele vecinătăți: la est viile embaticare și noua vatră de sat, la vest terenul expropriat pentru cultură, la sud satul Schineni, la nord izlazul de la 907 Sărățeni. Pe acest izlaz sunt următoarele accesorii: copaci de felurite esențe.

Suprafața de 26 ha 30 de ari din proprietate a moștenitorilor Juvara din moșia Sărățeni pentru care să plătească prețul de lei 58812 cu măsurătoare de 5786 cu unitatea de lei având următoarele vecinătăți- est drumul..... Satul Sărățeni, miazăziManolachi și T. Mihordea, accesorii pe acest loc nu sunt.

Suprafața de 121 ha din moșia Bârlălești fostă a casei Rurale pentru care trebuie să plătească prețul de lei 338800 cu

măsurătoarea de lei 26620, cu anuitate de lei.. având următoarele vecinătăți:

La est șoseaua județeană Murgeni – Bârlad, la vest moșia expropriată Murgeni, la nord moșia expropriată Bârlălești, la sud tot moșia expropriată Bârlălești, accesorii pe acest izlaz nu sunt.

Din exploatarea suprafeței totale de 383 ha 30 arii, comuna Schineni nu a avut până în prezent nici un deficit și nici un excedent.

Noi, Gh. Onose primarul comunei Lățești declarăm că am primit în stăpânirea comunei Lățești suprafața de 76 ha destinată satului lățești conform specificărei de mai sus, iar noi Ivanciu Kahu primar al comunei Schineni am predat acest teren d-lui Gh. Onose primar al comunei Lățești în prezența domnului N. Botez șef al regiunii agricole Murgeni din județul Tutova.

Odată cu aceasta s-au făcut schița de plan pentru islazurile descrise mai sus și care face integrantă din acest proces verbal

Drept care sa adresat prezentul proces verbal în trei exemplare.

Ivanciu Kahu

N. Botez

Gh. Onose

Ibidem, fila 22.

ETNOGRAFIE, FOLCLOR

Autorul este străin de zonă și din această cauză a cunoscut foarte puțin tradițiile, obiceiurile, creațiile artistice, particularitățile modului de viață, cultura materială și spirituală ale celor care au trăit pe valea Săratei. Totuși, pentru a întregi cunoașterea acestor sate și a oamenilor care au viețuit pe această vale a Săratei, zonă de contact a trei ținuturi: Fălciu, Tutova, Horincea, ne-am folosit de revista de folclor „Ion Creangă”, de realizările învățătorului Ion Rugină în „Contribuțiuni monografice asupra comunei Schineni din raionul Bârlad, regiunea Iași”, lucrare pentru obținerea gradului I, publicată postum în revista „Elanul” în numerele 52, 53, 54, 55, 56, în anul 2006 și de informațiile primite de la Enuță Gheorghe în vârstă de 92 ani.

ETNOGRAFIE

Cu sute de ani în urmă, primii locuitori ai acestor sate au locuit în bordeie, colibe, case simple din lut și în timpurile mai apropiate de noi în case de bârne sau cărămidă. Primele case au fost compuse dintr-o singură cameră și o tindă (antret). Geamurile erau făcute din burdufuri de animale, mai târziu din sticlă. Acoperișul, multe sute de ani, a fost din stuf sau paie. În secolele XIX-XX au apărut case din două camere, cu o sală pe mijloc, apoi mai multe camere. Atașat de casele de locuit a apărut chilerul. Lutul bătut care deținea loc de podea a fost înlocuit cu scândură, din scândură fiind făcute și tavanele. Pe lângă case au apărut anexele: bucătării de vară, magazii, șopro-

nul, zemnicul, cotețul, beciul pentru păstrarea vinului și alimentelor, în special pentru iarnă. Pentru încălzit iarna au fost construite sobe din cărămidă nearsă sau arsă, cu horn sau nemțoaică. Coșurile sobelor ieșeau până deasupra acoperișului, altele numai până în podul caselor, numite ursoaice. Unele sate au fost construite pentru a încălzi două camere. Toate locuințele aveau cuptor de cărămidă, necesar pentru coptul pâinii, plăcintei și unde se pregăteau bucatele pentru hramuri, praznice, nunți, botezuri. Combustibilul a fost divers: ciocane, paie, de fapt diverse resturi vegetale, dar și crengi sau lemne de foc. Mii de ani, principalele vase de bucătărie au fost din lut și lemn. Toate gospodăriile aveau: oale, străchini, ulcele, moșoaie, cești, ulcioare, castroane, linguri, polinice, covăți, războiul de țesut, carul pentru boi, jugul, furca de tors. Pentru iluminat s-a folosit opaițul din lut care mai avea nevoie de grăsime și un fitil, apoi au apărut lămpile cu gaz.

În gospodării, încă se mai găsesc: chiuă de pisat grâu sau porumb, căuș, lopățiță, cociorvă din lemn, lopată de pus pâinea, călcătoare, ciubăr, mustuitor, cadă, poloboace, baniță. Îmbrăcămintea a fost țesută în gospodării și era nevoie de: melițoi și meliță pentru lucrul cânepei și a inului, raghilă, piepteni, perie, furcă de tors, fus, rășchitor, vârtelniță, iză, spată, vătale, lopățiță cu găuri, suveică etc. Mai târziu au apărut și obiectele de metal, faianță, porțelan.

Mobilierul a fost simplu: paturi din lemn, saltele din paie de grâu, țolical, cuvertura. Casele aveau un cotlon după sobă din pământ pe care se puneau un mindir sau un țolic. Existau lăzi, sipet în care se păstrau lucrurile din pânză sau lână.

Multă vreme leacurile băbești au ținut loc de medic, spital, medicamente. Plantele medicinale au lecut, când se mai putea, bolnavii satelor. S-au folosit: mătrăguna, iarba lui Tatin, fulgoaica, strigoaica, pojarnița, socul, coada șoricelului, mușetelul, nalba, dracila, lumânărica, scaiul, pelinul, hreanul.

Îmbrăcămintea era confecționată în casă folosindu-se: cânepa, inul, lâna, pielea animalelor. Bărbații purtau pantaloni, suman, antereu, căciulă, opinci, iminei, bonzi, cojoace scurte sau lungi până la pământ. Cămășile erau din in sau cânepă, cu găitane. Femeile purtau catrință cu cingătoare, apoi fustă lungă până la pământ, bluze și cămăși cusute cu diferite modele, cu mânecile lungi, iar pe cap marama cu franjuri. Se încălțau cu iminei, papuci, ghete, dar și opinci. Iarna purtau cațaveici cu guler de miel sau vulpe. Toți locuitorii, bărbați sau femei aveau și haine de sărbătoare pe care le purtau la biserică, horă, hramuri, nunți, botezuri.

CREDINȚE ȘI OBICEIURI

Cele mai importante sunt legate de cele trei momente ale vieții: naștere, căsătorie, moarte.

Nașterea este momentul inițial al vieții și un prilej de a se pune în evidență credințe și obiceiuri diverse, un adevărat sincretism care a preluat idei păgâne și creștine. Pentru numele copiilor a fost consultat nașul, în vremurile trecute, și se dădea un singur nume din calendarul creștin ortodox. Pe lângă naș, noul născut avea și o moașă, care avea grija copilului și a mamei în primele zile.

Urma botezul care se făcea la biserică satului, de preotul parohiei, folosindu-se în acest scop cristelnița. Copilul a fost și este ținut în brațe de nașa lui, după care îl aduce acasă, menținând lumânarea aprinsă. Acasă, nașa îl predă mamei cu cuvintele: „De la mine fiu, de la Dumnezeu creștin”. Urmează masa de botez la care participă nașii, moașa, părinții, rudele și alți invitați, un moment de veselie cu cântece și dansuri. A doua zi, nașa întovărașită de rude, prieteni, bărbați și femei se prezintă la casa copilului, devenit fin. Se aprinde lumânarea ce a servit și la botez, apoi nașa și moașa scaldă copilul într-o apă în care se pune grâu, bani, elemente de noroc și prosperitate în viață.

În apă copilul este acoperit cu o crâjmă (o bucată de pânză albă) peste care se lasă picături de ceară în formă de cruce. Apoi, copilul este înfășat, predat mamei cu un dar din partea nașei. La cap, în leagăn, se pun obiecte, care, din dorința celor de față, să-i asigure un destin în viață. În ziua botezului și a doua zi la scaldătoare, participanții dau daruri diverse copilului: bani, haine, animale etc.

Căsătoria este al doilea moment al vieții, dar care constituie un nou început. Satul a fost o comunitate restrânsă, oamenii se cunoșteau bine între ei, omul era privit de mai mulți ochi decât la oraș, evaluarea nu putea da greș și cele mai multe căsătorii se făceau în funcție de poziția socială pe care se găseau cei doi care urmau să formeze o familie. Lumea satului muncea fără să se uite la ceas, fără concedii, timpul liber era puțin, sărbătoarea era numai duminica, ziua când dimineața se mergea la slujbă și la hora satului.

Multe căsătorii se puneau la cale prin pețitori sau pețitoare, câștigul lor fiind prosopul primit la nuntă. Dar, în prealabil, de multe ori, părinții erau, oarecum, înțeleși, altfel nici pețitorii nu mergeau oricum și oriunde. Se puneau la cale zestrea din partea părinților, pentru băiat și pentru față, apoi într-o zi de sărbătoare se făcea logodna cu participarea neamurilor și prietenilor. Erau și tragedii atunci când tinerii se înțelegeau, dar părinții se împotriveau, de multe ori aveau dreptate, din cauza rangului social, poziția neamului, zestrea, caracterul unora dintre ei. Au fost și cazuri când apăreau certuri, între logodnă și nuntă, care duceau la despărțirea tinerilor, în caz de neînțelegeri a funcționat și o metodă.

Tinerii din perioada premergătoare căsătoriei doreau să-și cunoască ursita. Unele babe din sat erau vestite că știu să lege vorba, sfătuiau fetele să se uite în fântână sau oglindă să-și vadă ursitul în ajunul anului nou. Lucrurile descântate de babe se puneau noaptea la culcare sub pernă și tot ce visau în noap-

tea respectivă era legat de lucrurile descântate, cu condiția să se culce cu gândul la fata sau băiatul avut în vedere.

Logodna se făcea la casa fetei. Dacă nu mai existau neînțelegeri, preotul citea slujba logodnei și se punea masa. Pe o masă se puneau daruri din partea mirelui sau miresei, daruri care se schimbau între ei și erau luate ca amintire. La sfârșitul mesei se aduceau găina care trebuia ruptă de mire și împărțită participanților. În timpul acestei sărbători se fixa data nunții. În trecut, nunta dura trei zile, sâmbăta, duminica și luna. După ce se prezentau lăutarii, mirele își chema prietenii care primeau batiste și sticle cu vin pentru a invita rudele, prietenii la casa mirelui pentru a pleca la casa miresei. Nunii soseau la casa mirelui după ce se trimitea după ei un grup de invitați și lăutari. Aceștia nu soseau singuri, ci însoțiți de invitații lui. Lumea se deplasa pe cai sau în trăsurile în sunetul muzicii. La casa miresei se mergea într-un convoi format din vornicea, conlocașii (2 flăcăi călare pe cai), aceștia mergând în față și erau pregătiți pentru întâlnirea și conversația cu socrul mic:

1. Bună dimineața cinstiți socrii mici

- Mulțumim dumneavoastră

Băieți militari

- Dar ce umblați, ce căutați?

- Ce umblăm, la nimeni n-avem seamă să dăm.

Multe mări am trecut, multe țări am bătut

Și orașe și sate depărtate am colindat

Și nimeni seama nu ne-a luat

- Cine sunteți dumneavoastră

Să ne luați seama noastră?

Dar fiindcă ne-ntrebați

Cu încetul, cu încetul

Să ne dăm cuvântul cu adevărul

Că de mult ce sunt și dese

Nu le vom putea spune alese.

2. Tânărul nostru împărat

De dimineată s-a sculat
Fața albă și-a spălat
Chică neagră-a pieptănat
Cu straie noi s-a îmbrăcat
Murgul său și-a înșeuat
Cu trâmbița a cântat
Marea oaste-a adunat
200 grăniceri, 100 de feciori și boieri
Din cei mai mari, nepoți și ghinerari
Și pe la răsărit de soare
Au plecat la vânătoare
Și-au vânat țara de sus, despre apus
Până juganii ne-au stătut
Și potcoavele-au pierdut.
Atunci un om mai jos
Pe un deal frumos
Și-alergarăm de vânarăm
Pădurea cu fragi, cerul cu stele
Câmpul cu florile
Dealurile cu podgoriile
Vâlcelele cu viorelele
Satele cu fetele.
3. Când bate soarele-n deseară
Ieșirăm la drumul cel mare
Și deterăm de-o urmă de fiară
Stătu toată oastea în mirare
Unii spuseră că e o urmă de zână
Să fie împăratului cunună,
Așa se găsiră alți vânători, mai cunoscători
Și ziseră că e urmă de căprioară
Să fie împăratului soțioară.
Dar numai cel mare, cu grija-n spinare
Călare pe un cal ca un ducipal
Se ridică-n scări și umflă în nări

Și făcu ochii roată, peste oștirea toată.
Și când încoace privi, aicea zări
O florivică frumoasă și drăgăstoasă
Și văzând că nu-nflorește, și nici nu rodește
Și nici locul nu-i priește
Ci mai mult se ofilește
Ne trimise pe noi 6 lipani,
Călări pe 6 jugani
Cu coamele cârnite, cu frâiele zugrăvite
Cu unghiile cositorite
Și cu coadele-n pletite
Ca cu toții să pornim
Și la curțile dumneavoastră să venim.
Că Florica să luăm
Și la împăratul s-o ducem.
4. Pornirăm și venirăm pe fața pământului
Pe aburii vântului, bând și chiuind
Din pistoale trosnind, caii mânând
Pe nări flăcări vărsând, nechezând.
Și din unghii scăpărând
Până am sosit și v-am găsit.
Acum ori Floricica să ne dați
Ori de nu, nu scăpați
Căci am venit cu târnăcoape de argint
Să scoatem florivică din pământ.
S-o sădim la împăratul în grădină
Ca acolo să-nflorească
Să rodească și locul să-i priască
Să nu se ofilească.
5. Dacă dumneavoastră socrii mici
Ne credeți niscai tâlhari
Avem și firman cu peceti de la-mpărăție
Cine știe carte latinească să vie
Să ne citească

Iar cine nu știe să nu vie
Ci ca de foc să se păzească
Să ne-aduceți socrii mari, oameni cărturari,
Vreun popă cu barba deasă
Să ne citească carte-aleasă
Să nu fie cu barba creață
Ori vreo unul cu barba rară
Să ne ție până-n seară.
Ci unul cu barba ca fusul
Să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
6 pahare cu vin, 6 mahrane de in
De care se gălesc pe aici
Cusute cu fluturi și arnici
Fie și cu strămutătură
Numai să fie cu voie bună
Să fie și de mătase
Numai să fie de aceea din casă
De la cinstita mireasă
Să nu fie de la vecini
Să nu pățim vreo rușine
Că atunci va fi necinstea noastră
Și ocară dumneavoastră.
6. Socrii mari, ascultați
Și-n urechi băgați
Când va da soarele-n seară
Mare oaste vă-npresoară
Dacă n-ați avea bucate de ajuns
Să aveți butii cu vin, care cu fân
Boi grași cu clopoței, vaci lăptoase
Și mai aveți socrii mici, și lăutari
Să vie tot satul
Ca să se înveselească împăratul
Când soarele va fi în deseară

Mare oaste vă-npresoară
Să lungiți casa, să întindeți masa
Să vie împăratul îndată
Cu oștirea lui toată.
O sută cincizeci și cinci
Din cei mai voinici
Cu fetele alese
Cu mânicele sumese
Scobiți în măsele
Gătiți socrii mici
Pentru oasele tale.
7. Noi am venit să descălecăm
Dar n-avem jos pe ce să ne dăm.
Nu suntem ciobani de la oi
Să descălecăm în noroi
Nici niscaiva morari hoți
Să descălecăm prin scaieți
Ci suntem boieri mari ghinerari
De lângă Mare de unde soarele răsare
Nouă să ne aduceți scaune de-argint
Să descălecăm aici pe pământ
Sau să ne întindeți covoare
Să descălecăm în privoare.
La cai să ne dați fân, ghizdei verde
Cosit din noaptea lui Sf. Gheorghe
Cu roua ne luată
Cu floarea nescuturată
Strâns în sărbători de două fete surori
Caii noștri să mănânce
Și din capete să nu miște
Caii noștri să bea
Și din coadă să nu dea
Ca și dumneavoastră din partea noastră
Urechile se vor tăia.

8. Noi am descăleca
Am mai sta, d-am mai ura
Dar ni-i frică că vom însera
Și avem de trecut stânci
Văi adânci și munți
Cu brazi mărunți și-ntunecoși
Bine v-am găsit sănătoși
(pune sticla la gură)
Socrul mic ce s-a făcut
Nu mai e de desfăcut
Să dai numai 8 boi, 7 vaci
Și-apoi să rabzi și să taci
Ține socru mic (îi dă sticla)
Astă broască țestoasă
Cu astă rădăcină uscată
La șezut crăciunată
Mare și spătoasă
P-icea lată, p-icea lată
Ia închină soacră-odată
Să nu o săruți tare
Căci căciula din cap îți sare.
Să o săruți binișor
Să-ți pară mai dulcișor
Poftiți de beți și vedeți
Că e rachiu de la Schineni
Bea și spune pământeni
Iar nu țuică de a voastră
Când bei multă, te umflă-n burtă
Taci burtă, tobă
Umblă după sobă
Stai cu greierii de vorbă
Tu urând la socrii mari
Vedem că toți au rămas
Cei de la spate, cu gurile căscate

Cei dinainte cu gurile proțâpite.
Aduceți dar un vas, cu prune uscate
Să le-aruncăm în cele guri căscate
Un putinei cu lapte bătut
Să le turnăm pe gât
O strachină cu prune
Să le dăm la cele cucoane
Că vedem că au slăbit de foame
Și vreo câțiva usturoi
Să le dăm la cei ciocoi
Fiindcă au poftit pe la noi
Munți înalți luminoși
Bine v-am găsit sănătoși.

Conlăcașii primeau de la mireasă câte o mahramă (basma) care era legată la frâu în dreptul urechii calului, o sticlă de vin, o creangă de busuioc și doi colaci mari. Primind aceste daruri se întorceau în fuga mare la convoi, îl înconjurau pe mire și-i rupeau un colac pe cap. Apoi, treceau în urma mirelui, care, urmat de tot convoiul, ajungeau la casa miresei. Aceasta îi aștepta și-i stropea cu apă, cu un buchet de busuioc. Mirele și nuntașii intrau în casă unde găseau dulceață, apă, țuică, cozonac. Urma gătitrea miresei în timp ce mirele îi ținea oglinda în față. În continuare era împodobit mirele cu o fundă mare de beteală în piept la butoniera stângă și beteală pe cap, apoi toți nuntașii primeau câte o fundă. După ce se servea masa, nuntașii înconjurau masa de trei ori, aplecându-se la fiecare colț.

Afară, în curte, nuntașii, ținându-se de mână, jucau o sârbă și o horă. După horă mirele dădea un bacșiș fetei care păzea zestrea. După scoaterea zestreii afară, era încărcată în care și pregătită pentru plecare. În jurul unei mese, în curte, pe care erau așezați colaci și sticle de vin, se așezau nuntașii și socrii mici, iar unul dintre conlăcari spunea iertăciunea:

„Ascultați dumneavoastră
Ascultați dumneavoastră
Cinstiți meseni
Cinstiți nuni mari
Cinstiți socri mici
Puținele cuvinte
De rugăminte.
Să se roage fiica dumneavoastră
Cu plecăciune
Să se roage cu smerenie
Ca să-i dați blagoslovenie
Ca marele și puternicul Dumnezeu
Luni întâia zi a făcut
Cerul, pământul și edenul
Adică raiul,
Marți l-a împodobit
Cu stele și cu luceferi
Și cu toate fiarele
Marea și tot ce este înrânsa.
Miercuri l-a împodobit cu soare
Și cu luna
Joi a făcut Dumnezeu
Pe strămoșul nostru Adam
Cu trupul de lut
Cu oasele din piatră
Cu sângele din Mare
Cu frumusețea de soare.
După chipul și-asemănarea
Sfinției sale.
Și văzând Dumnezeu
Că nu este bine
De-a locui omul singur
Pe lumea aceasta
I-a dat somn strămoșului nostru Adam

Și l-a adormit
Și i-a rupt o coastă
Din stânga sa.
Și a făcut pe strămoașa Eva
Lângă dânsul
A strigat cu glas mare:
Ce este aceasta Doamne?
Domnul i-a răspuns:
Nu te înspăimânta Adame
Că aceasta este
Din coastele tale
Și carne din carnea ta.
Și se cheamă ție soție
Și veți fi amândoi un trup
Precum domnul l-a blagoslovit
Ca să se înmulțească
Ca stelele cerului
Ca iarba pământului
Ca florile câmpului
Ca nisipul mării.
Mult și mulți crescură
Și se înmulțiră
Ca stelele cerului
Ca iarba pământului
Ca florile câmpului
Până a venit vremea
Și la acești doi tineri
Care șed cu genunchile plecate
Și cu fețele rușinate
Dumneavoastră se roagă
Și se roagă cu smerenie
Și se roagă cu plecăciune
Ca să le dați iertăciune.
Să-i certați

Să-i binecuvântați
Precum a binecuvântat
Dumnezeu pe Adam
De ia înfrunzit
Toiagul lui
Uscat fiind de 99 d ani
Precum a binecuvântat
Și pe cei 12 patriarhi
De le-au înflorit cununile
Pe capul lor.
Că dumneavoastră
Cinstiți părinți
Care sunteți de la Dumnezeu orânduți
Să-i iertați
Să-i binecuvântați
Căci binecuvântarea părinților
Întărește casele fiilor
Că Dumnezeu așa a voit
Ca feciorul și fecioara
Va lăsa pe tatăl său și mama sa
Și se va lipi de muierea sa
Și se va lipi amândoi în trup
Și de la nunul cel mare
Un bacșiș mare
De la cinstita mireasă
O basma de mătasă frumoasă
Și un pahar cu vin
C-așa e de la Hristos amin.

Nunțașii se urcau în care, căruțe, pe cai, unii plecau în convoi pe jos, pentru a ajunge la casa mirelui. Nuna rupea un colac, în patru, deasupra capului miresei și aceasta arunca bucățile deasupra nuntașilor. Tinerii mâncau din colac gândind „Să mă mărit și eu cât mai repede sau să mă însor și eu cât mai

repede”. Carele cu zestre plecau spre casa mirelui, iar nuntașii îi însoțeau pe miri la biserică pentru cununia religioasă. După cununie, nuntașii se îndreptau spre casa mirelui. Când convoiul se apropia, conăcarii alergau înainte la casa acestuia și după ce intrau în curte spuneau: „Bucură-te, soacră mare, că ți-am adus cheptămătoare”. Când ajungeau toți nuntașii se coborau de pe cai sau din trăsură, intrau în casă unde îi aștepta soacra mare, care le așternea în cale levicere, preșuri, pânze. Pe pat se află o pernă sub care se găsea un buchet de busuioc. Ambii tineri trebuia să stea pe o singură pernă, semn al unirii depline. Seara, toți nuntașii stăteau la masă. Lumânările, care i-au însoțit în biserică la cununia religioasă, stăteau aprinse în capul mesei. Muzica cânta permanent, nuntașii mâncau, beau, în pauze se dansa. În final, în fața nunilor, se prezentau mirii și un delegat bun de gură cu o sticlă de vin, o găină friptă, cu daruri pentru nași. Nunul era abordat cu cuvintele: „Bună dimineața, iată, din partea cuconului mire și a cucoanei mirese, precum și a socrilor mari, aceste daruri și acest pahar de vin”, în timp ce muzica intona „La mulți ani”. Nunul, primind darurile, dă și el un dar pentru familia nouă și tânără, urmat de toți mesenii. Luni, după ce se odihneau nuntașii, nunta continua. Mirele și mireasa, acum o familie nouă, mâncau dintr-un singur ou, dintr-o singură strachină, cu o singură lingură, semn că cei doi sunt unul în fața lui Dumnezeu.

Înmormântarea, momentul final al vieții pe pământ, o adormire pentru creștin, este un moment important, deși trist. Pentru adevărații creștini, moartea nu a fost niciodată înspăimântătoare, venită la anii bătrâneții, primită cu încredere când a venit prea devreme „așa a vrut Dumnezeu”. Bătrânii erau pregătiți psihic, simțeau momentul, și chemau preotul pentru a se spovedi și a primi sfânta cuminicătură (împărtășanie). Pentru unii se făcea sfântul maslu și atunci se chemau mai mulți preoți, întotdeauna fără soț. Alt moment, important, în fața morții, era discuția cu familia. Bărbații, capi de familie, până atunci,

își chemau feciorii pentru un testament verbal, povețe, sfaturi, cu limbă de moarte, toate păstrate, apoi, cu sfințenie. Urmau discuțiile cu persoanele aflate în conflict, se iertau unii pe alții, să nu se meargă pe lumea cealaltă neiertat cu cineva. După moarte urma o baie, mortul era și este „scăldat”, de obicei de un grup de patru persoane. Cei care participau la acest moment primeau prosop, o bucată de pânză și bani. După ce mortul era măsurat în lungime, cu o sfoară de bumbac, se făcea coșciugul. Din ceară curată se făcea o lumânare, o cruce care se punea pe piept, toiagul. Pe crucea de ceară se lipea un ban, nevoie fiind de el pentru plata vămile. Mortul era, deja, îmbrăcat cu haine noi (dinainte pregătire), lenjerie, ciorapi, pantofi, căciulă sau pălărie, în buzunarul pantalonilor sau hainei se puneau alți bani, pentru plata vămile. Mortul rămânea în casă trei zile, având la cap un sfeșnic pentru lumânări. În aceste zile, mortul era vizitat de oamenii din sat, în special rude și prieteni, care aduceau flori, lumânări, tămâie. Preotul făcea o ectenie la casa mortului. Spre cimitir era dus cu un car tras de boi, urmat de neamuri, prieteni, cunoscuți cu lumânări în mână. Preoții cu lumânări în mână și testemel (de obicei un prosop) conduceau convoiul mortuar, care se oprea de 12 ori, pentru slujbe. Înaintea convoiului era dus pomul împodobit cu colaci, fructe, covrigi și de multe ori un rând de haine, primite de persoana care-l transporta. Nu lipseau capetele, coliva, colăceii. Lângă poarta casei se amenaja o casă cu lucrurile care se dădeau de pomană. La mormânt se dădea de pomană groparilor. După înmormântare, participanții și preotul sau preoții se întorceau la casa mortului unde se făcea praznicul, terminat cu „Slava”.

Obiceiuri, în satele de pe valea Săratei, erau și în alte momente ale vieții, cu ocazia sărbătorilor, unele se păstrează și astăzi, altele au rămas în amintirea celor bătrâni, cele mai multe în timpul sărbătorilor de iarnă, Crăciun, Sfântul Vasile (Anul nou), Bobotează. Obiceiuri vechi, cunoscute și în prezent. De la Crăciun la bobotează, nu se cârpește, nu se lipește, nu se vă-

ruiește. Dacă nu se respectă, mieii, vițeii, puii, se vor naște schilozi. La Sfântul Vasile, în ajun, fetele și băieții își caută ursitul sau ursita. Într-o cameră întunecată se pune o oglindă mare având în față două lumânări, păstrate de la Sfânta Înviere. Pe un scaun, în fața ei, stă persoana interesată. În spatele lui, se așază altă persoană, care știe să cânte, cu o oglindă mică, pe care o mișcă, spunând în gând câteva cuvinte, și acesta are impresia că vede ceva. În ziua de Sfântul Vasile se merge la fântâna din apropiere cu două lumânări în mână și cu un șal negru. Se aprind lumânările pe care le ține fata în mână și cu șalul peste cap și peste lumânări se uită în fântână cu speranța că îl poate vedea pe cel ursit. Pentru a visa ursitul se strânge făina de pe lipiile ce se fac pentru ajunul Crăciunului și de la colăceii ce se află pentru Sfântul Vasile. Aceste obiceiuri se pot repeta și în seara ajunului de Bobotează. Când se merge la slujba Învierii copiii se spală cu apa dintr-un vas în care se pun bani și ouă roșii pentru a fi sănătoși și cu belșug.

În legătură cu viitorul, succesul în viață, sănătate, deochi, pocitură, bube, pe vremuri, se practicau anumite descântece.

Descântecele pentru deochi erau multe și oamenii credeau în ele. Dăm câteva exemple: „Fugi deochi, fugi pocitură, fugi săgetătură, fugi de dânsele din capătul oaselor, din fața obrajilor, din piele, de sub piele, din cele 99 de încheieturi, să rămână curat, luminat ca și aurul curat ca și Maica precista”.

„De-o fi deochiat de femeie să-i crape țâțele, să-i curgă laptele, să-i moară copilul, de-o fi deochiat de fată mare să-i cadă cosițele, de-o fi deocheat de bărbat să rămâie chel să rădă lumea de el, de-o fi deocheat de vânt să-i crape nările să rămâie curat și luminat”.

Descântecele se spuneau de trei și se sufla peste cel descântat.

Descântec pentru mușcătură de șarpe

„Iederă pestriță de peliță

Prinsă osul de măduvă
Măduva de oase, osul de măduvă
Șade-o față pe-o stâncă de piatră
Și descântă în pâne de cenușă
Și dă șarpelui și crapă
De-a mânca va crăpa
Descântece de râie.
De-a sorbi va orbi
Ce stai frate pe cel deal?
Fac lapte de căpușă
Dau șarpelui să mănânce
De-o mânca o crăpa
Leac de triac”

„Sculatu-m-am într-o sfântă marți de dimineață și n-am măturat nici casa de gunoi, nici gunoiul de prin casă. Am măturat râia de la (numele celui care are râie) de pe mâini, de pe picioare, de pe șold, de pe spinare. Fugi râie, fugi. Cu jupâneasa pucioasă te unge, cu sfânta tămâie te-ai afuma, cu piatră vânăta te-oi arde, cu mătura de grindină te-oi mătura și te-oi scoate din toate ciolanele, din toate mădularile, încheietorile și mătura, iar te-oi mătura și pe mătură voi încăleca și la Marea Neagră arunca. Acolo să șezi și pe la (numele celui bolnav) să nu mai logheși, să rămâie luminat, curat ca maica ce l-a făcut, de Dumnezeu ce l-a lăsat”.

Descântec de lichitură, săgetătura, strânsul cel mare.

„Într-o sfântă marți, m-am sculat gras, frumos și sănătos și-am plecat pe cale pe cărare, cu roua nescuturată, unde-i iarba necălcată. Acolo când am ajuns m-a întâlnit dracul cu drăcoaica, strigoii cu strigoaica, petcoiul cu potcuța, morarul cu morărița, ursul cu ursoaica, lupul cu lupoaica, vulpea cu vulpoiul, de mâna dreaptă luatu-m-a, în sus aruncatu-m-a, ochii împăienjenitu-mi-a, ciolane sfârâmatu-mi-a, carnea moșorocatu-mi-a.

Am început a plânge și a mă olicăi, nimeni nu m-a văzut și nu m-a auzit, numai Maica Domnului m-a văzut și m-a auzit și m-a întrebat: Ce te plângi și te olicăiești (se spune numele). Cum n-oi plânge și n-oi olicăi. M-au sculat într-o sfântă marți (se repetă de trei ori de la început)...

Nu te plânge, nu te olicăi, de mâna dreaptă luată-ar (cutare) te-oi îndrepta. Și ți-o cânta, ți-o descânta, de săgetătură, de pocitură, de deochi și te-a îndrepta”.

Descântec de bășica ce neagră

„Bășică neagră, bășică norangie, bășică turungie, bășică prichidită, bășică de deochi, bășică prin pocitură, bășică prin sigel, bășică albă, bășică prin diochi, bășică de 99 neamuri, bășică cea rea: să chei, să războaie ca roa de pe soare, ca spuma de mare, să rămâie curate, luminată ca argintul strecurat de maică-sa ce l-a făcut, ca Dumnezeu din cer ce l-a lăsat”.

Descântec de năjit

„Fugi năjit pricăjit, vine un bob negru, cum te-ajunge cum te-mpunge, furios vrăjit, nici nu coace nici răscoace, nici urechea să n-o spargi lui (cutare). Fugi năjit pe dideochi prin pocitură, prin săgetătură, fugi năjit de 99 neamuri, să rămâie (numele) curat, luminat, ca argintul strecurat, ca maică-sa ce-a făcut, ca Dumnezeu ce l-a făcut”.

Descântec de orbalț

„Sculatu-s-a Constantin mare împăratul, într-o Sfântă Marți de dimineață cu nouă fristreie, cu 9 ursite, cu 9 fugari, cu 9 chiroane, cu 9 fuse de letcă și a plecat la pădurea mare să taie un copac, să facă o corabie mare să o ducă pe dânsa pe apă la plimbare, când la jumătate de cale întâlnește pe Maica Domnului și Sf. Gheorghe și a întrebat: Unde te duci Constantine mare împărat cu atâtea unelte încărcat? Mă duc la pădurea mare să tai un copac mare. Să-mi fac o corabie mare, să mă duc cu

dânsa la plimbare. Maica Domnului îi spune: Nu te duce de tăia un copac mare, să faci o corabie mare, mai curând la (un nume) că ea ți-o cânta, ți-o descânta de orbalț, de săgetătură, de deochi, de pocitură. Fuga orbalț, ieși orbalț, săgetătură, pocitură, de deochi, ieși din cap, din ochi, nas, gură, picioare, friguri ieșiți din ochi, nas, urechi, picioare, dintr-aceste oase, din acest corp, cu cuțitul te-o răzălui și cu mătura te-oi grădini, te-oi mătura. Pe mături te-oi încăleca și la Marea Neagră te-oi arunca. Acolo să șezi, să săluiești și pe la (numele) și nu mai loghești, să rămâie curat, luminat ca argintul curat, ca maică-sa ce l-a făcut, Dumnezeu ce l-a lăsat”. Acest descântec se face cu cuțitul și cu o creangă de mătură.

(Descânțece culese de învățătorul Rugină Ioan din Schineni)

ELEMENTE DE FOLCLOR PUBLICATE ÎN REVISTA „ION CREANGĂ”

I. Predicatorul cel mare

Se zice că era odată un predicator mare, deprins să țină predici lungi, prea din cale-afară.

De multe ori, popa mântuia de dat nafura și el nu mai isprăvea. De la o vreme și credincioșii se hemetuiiau de dânsul. Odată, la o zi mare, când el predica, se pomenește că nu mai rămăsese în biserică decât numai pălmarul; toți ceilalți fugiseră.

– Domnule predicator, zise pălmarul, dacă n-ai isprăvit predica poftim cheea, o pun colea sus.

– Cându-i eși să-ncui!

I.O. Zugravu – Auzită de la preotul S. Borș din Spineni.

(Ion Creangă, Ediție anastatică, vol. I (1908-1909), Vaslui, 2004, pp.82-83).

II. *Țiganul mehenchiu*

Luna lui cuptor era pe ducă. Gospodarii sfârșiseră de se cere și se pregăteau de treerat. Un român mai cuprins își pusese în minte să pue a doua zi pe arie, dacă ar fi vreme bună, iar dacă ar fi vreme noroasă, să trimată carele în pădure la nuele. Sara, după ce mîncă toți ai casei, gospodarul trimite pe o slugă a lui, un boroi de țigan, jupit de pe dracu să vadă cum îi vremea, ca să rînduiască treburile pe a doua zi.

Țiganul, care știa că pe dânsul cade sarcina trebii, chibzuia cum să scape de greu. Și când îl pălește pe baragladina lenea, apoi caută soiu de soiu de meșteșuguri să-i vie la socoteală. Și cine-i mai meșter într-acestea de cât țiganul?

Iese el afară, se uită în sus și se gîndește: de zic că-i senin, mă pune să pui pe arie, de zic că-i nour, mă trimite la nuele. Socotind el așa deodată i se luminează fața ca de un gînd nimerit și se duce repede la stăpîn...

– Ei, cumu-i Ioane? Îl întrebă gospodarul.

– Hauleu mânca-ți-aș găinele, e rău de tot.

– Da ce-i?

– Nourele printre stele. Nici de arie, nici de nuele.

Dacă l-o fi crezut ori ba românul, asta-i treaba lui, noi n-am apucat să-l mai întrebăm...

Dar că țiganul era leneș și mehenchiu se vede cât de colo.

Auzită de la Ruxanda Popa în Schineni la 27 iulie 1908.

L. Mrejeriu

(Ibidem, p.25-26)

III. *Mântuește Doamne !*

Un preot dintr-un oraș care avea o mahala de negustori cârciumari, cu vinuri streine, și rachiu numărul unu, când a fost la un ajun cu multă bucurie îi sosi acea zi când trebuia iarăși să viziteze pe toți enoriașii burtă verde. Nu știm cum a umblat popa nostru, ce-a făcut, dar știm că popa, de la o vreme, schimbă rugăciunea lui, cu care intra în casă, astfel: Mântuiește Doamne Odobeștii și bine cuvântează Nicoreștii, biruință asupra Panciului duruiește și cu crucea ta păzește valea Hușului.

Iar dascălii, când popa nici nu isprăvea, urmau cu nă-i, gă, găi, gă, găi, gă, găi!

De la arh. Kahu – Schineni, frate cu mine.

V.I. Kahu

(Idem, vol. II (1910), pp. 318-319)

IV. *De deochi*

O năpârcă roșie, roșie pororoșie, a fâtat nouă pui poroși; cum a fâtat, cum a crăpat. De va fi deochiet bărbat, să-i crape boșele; de va fi deochiet femeie, să-i crape țâțele, să-i curgă laptele, să-i plângă pruncul. De va fi deochiet de fată mare, să-i cadă părul. De-o fi deochiat codrul să-i pice frunza, să rămâe iarba. De-o va fi deochiat câmpul, să i se usuce iarba, să rămâe gol. Așa să rămâe curat, cutare, luminat ca argintul cel curat, ca vinul strecurat.

(Se zice de trei ori, se suflă de trei ori în lături, se scuipă și se mută bolnavul din loc.)

E. Cruceanu și V. Kahu

(Ibidem, p. 311)

V. *Dragoste frățiască*

Într-un sat trăiau doi frați, cari se dușmăniau de moarte nu altceva. Fiecare căuta mijlocul de a umili și de a necăji pe celalt. Ei erau vecini cu casele și gospodăriile lor.

Într-o noapte de iarnă, lupul veni la un om din partea lor de sat și intră într-un zâmnice (o pivnicioară în pământ), unde mai fusese și alte dăți. Prinzând de veste gospodarul, fugi fuga și închide bine ușa zâmniceului și suindu-se deasupra lui, începe a striga de se strânse toată partea aceia de sat, împreună cu cei doi frați.

Cum ședeau oamenii deasupra zâmniceului, băgară de seamă că zâmniceul deasupra e spart. Fratele cel mai mic se dădu binișor printre oameni și îmbrânci pe cel mai mare frate în zâmnice, cât ai clipi.

Când se văzu acesta înăuntru cu lupul și-l simți pe acesta în partea stângă, se lipi binișor de perețele din dreapta și tremura de nu mai putea de frică. Toți cei de pe mal râdeau, iar fratele cel mic îl muștra zicând: – Mă, mă mai bați, bă, mă mai bați? Mai bate și lupul acuma.

Auzită de la Iordache Cahu, din Schineni, tatăl nostru de pe pământ.

Frații Kahu

(Ibidem, p.333)

VI. *Cântec de stea*

O! De trei ticăloase!
Vai! Suflete păcătoase!
Vremea ți-i să eși din oase
Acum D-zeu te cheamă,
Pentru toate, să-ți dai seamă
Să-ți dai samă de păcate
La sfintele judecate
Mila ta Doamne să fie
De acum până-n vecie
Cu dor și cu veselie
Și la noi de bucurie
Amin boieri să vă fie

(Închinare)

Amin, Amin așa ne grăește
Domnul:
Să asculte tot omul.
Să asculte fără pricinare,
Că moartea-n lume este mare,
Pe nimeni prieten nu are
De bătrân nu i-i rușine,
Și la tânăr încă vine
Împărații și cu craii,
Fac cetățile cu aii,
Și încă se mai nevoesc
De la mori întăresc
Cu ziduri groase,
Cu turnuri frumoase
Cu porți ferecate,
Cu lanțuri de fer legate,
Ca într-însele să viețuiască
Și la moarte să nu gândească.
Dar omul când be și se veselește,
Atunci moartea mi-l găsește
În pământ, ea, mi-l trânteste,
Iarba verde-n cap îi crește.
Și mi-l ia din câmp verde și frumos.
Și mi-l pune în sicriu negru și întunecos
Și mi-l ia din cărți albe și văruițe
Și mi-l pune-n sicrie negre și cernite.
A acestor curți boer D-voastră,
Ascutați închinăciunea noastră.
Precum scrie și la carte
Căutați numai la dreptate,
Și vă lăsați toate la pământ
De vă căutați de suflet,

Sfânta naștere a lui Hristos,
Să vă fie de folos.
Și sfântul mai marele Vasile ce vine,
Să vă fie de mult bine
La mulți ani !!...

Furată de la d-nul H. Popa, care o are scrisă din satul lui natal, Schineni (Tutova)

D.I. Fărcășanu

(Ibidem, p. 355)

VII. *Datini și credințe*

- Dacă voiți să nu moară porcul, puneți o roată de car pe colțul casei.

- Când umbli cu burueni, să nu spui ce burueni ai, că nu mai ai leac ci zi așa: „D-ata cu întreatu' și eu cu leacu'”.

- Să nu dai gunoiul afară noaptea, că e rău de boale.

- Când auzi tunând întâi, dă-ți cu un fier în cap, ca să-ți fie tare capul, ca și fierul.

- La lăsatul secului, mănâncă și un ou ca să-ți fie ușor postul.

- După post totdeauna în întâia zi de dulce, să mănânci carne de epure ori de vrabie, ca să fii sprinten ca și acestea și să nu-ți vie greu la treabă.

- Să nu te lai Vinerea, că-ți cade părul.

- Dacă te lai sâmbăta dimineața, Maica Domnului e lângă tine, iar dacă te lai seara, vin diavoli.

- Dacă la Crăciun e cald să ții ușile deschise, la Paști vei fi cu sobele ostupate (frig).

- Când se coc cireșele, să nu mănânci până nu dai de po-mană din cireșele tale, iar de nu ai, cumpără și dă; așa cu me-

rele din cari să nu mănânci până în ziua de Sân-Chetru, căci toată vara vei fi cu mațele acre.

- Să nu mănânci poamă (struguri) până la Probejeni (6 august), că-ți afurisești mațele.

- Dacă vrei să-ți răzbuni pe cineva, gândește-te la el și nu mânca trei luni nimica, adică luna din 3 săptămâni, că va fi rău de el.

- La paști când ciocnești întâi, de îl vei ciocni, tot anul îți va fi bine, iar de te va ciocni, va fi rău.

- Cine a mâncat de fruct în postul Mare, în ziua de Paști (Duminica) să mănânce fasole de post că-l iartă Dumnezeu.

- În ziua de Paști să nu mănânci ouă roșii, că te doare mijlocul la secere.

- Când vezi luna nouă, să nu-ți faci cruce, să sai de trei ori în sus și să zici: „Lună nouă, lună nouă, sănătos, m-ai găsit, sănătos să mă lași, cu parale m-ai găsit, cu parale să mă lași”.

- Când cântă cucul pentru întâia dată, de ți-a cântat în față ori în dreapta, e bine; iar de-ți va fi cântat în spate ori în stânga va fi rău de tine toată vericica.

- Dacă vrei să nu te mănânce puricii vara, în luna Martie când ese luna nouă întâi, zi așa: „Marte în casă, iar puricii afară”.

Frații Kahu, SChineni

(Ibidem, pp. 371-371)

VIII. *Racu și broasca*

Într-o zi de sărbătoare
S-o dus racul să se însoare
Și din casă mai la vale
S-a întâlnit c-o broască-n cale
- Ia-mă racule pe mine
- Nu te ieu broască pe tine
Da cum dracul te-oiu lua

Dacă nu ești ca lumea
Nici n-ai cap de legătoare
Nici mijloc de 'ncingătoare
Nici picior de pus papuc
La ce capu să-mi încurc?
- Dar tu nu știi racule,
Nu știi tu drăguțule,
Că am moară după casă
Cu chișcoiu pe fereastră

Și cocoșu'
Umple coșu
Și găina
Dă făina
Și rața mătura casa
Și rățoiu
Dă gunoiu
Șapte multe
Fac găluște
Doi țânțari
Îs lăutari
Doi purcei
Îs voinicei,
Iar noi la piept amândoi
Fericți halal de voi
- Ce viață !!!
Fiecare rând se cântă de două ori.

(De la Gh. Kahu frate cu mine)

Vasile I. Kahu

(Ibidem, p. 380)

IX. *De-ale copiilor*

- Optusprezece cocostrâci pe casa lui Kogălniceanu
 - Hârbu sfânt, Hribu frânt
 - Eu pup poala popei, popa pupă poala mea
 - Capra calcă scoarța crapă. Crape capul caprei precum a crăpat piatra-n patru.
 - Veniră aseară oaspeții la noi, legară caii de coame, de coadă, de cuele podului.
- (Se zice repede).

Frații Kahu

(Ibidem, vol. III (1911), Vaslui, 2005, p.17)

X. *De deochiu*

Zi Tatăl nostru de nouă ori (La 3 ori mută capul din loc).

Vasile I. Kahu

(De la mama, Maria I. Kahu, Schineni)

(Ibidem, p.82)

XI. *De-ale copiilor*

Dintr-un joc cu baba oarba:

Eși Măriță,

La portiță

Că te-așteaptă Talion,

Talion, fecior de domn:

Cu tichie de frânghie,

Cu pană de ciocârlie,

Torobanț, clanț

(Și pune mâna pe el)

Schineni, Tutova

Frații Kahu

(Ibidem, p.116)

XII. *Datine și credințe*

- În seara de Sf. Vasile, fetele leagă la un par din gard busuioc și dacă a doua zi îl găsește cu brumă, înseamnă că are să se mărite curând.

- Când auzi buratecul primăvara întâi cântând, în timpul acela dă-te de-a roata de trei ori (ca băeții de țigan), că nu te mai doare mijlocul la secere.

- Când vezi un furnicar întâi primăvara, să ieși cu mâna din mușunoi și azvârle peste cap, că nu te doar mijlocul la secere.

- Când vezi cea dintâi rândunică primăvara, să azvârli țărna în sus cu mâna, că atât va crește cânepa de mare, cât de sus a ajuns țărâna zvârlită.

- Câte cocoare vezi, întâi primăvara, atâtea chile de pâne faci la toamnă și tot atâtea chite de cânepă (Poate nici să mai ploae).

- Să nu scapi laptele în foc, că crapă țâțele vacii.

- Când va ploua cu piatră întâi vara, să te ungi pe cap cu piatră de aceea, că nu te mai doare capul.

- Când vezi miei întâi primăvara, de vezi albi ești toată vara cu inimă bună; de vezi negri, tot anul vei fi cu inima neagră.

(din Schineni - Tutova)

Frații Kahu

(Ibidem, p. 150)

XIII. *Cântec*

O zis mama
Și cu tata
Și boieru'
Și cucoana
Să mă dea la scripcărie,
Să-nvăț meșteșugărie.

V. I. Kahu, de la d-l Pavlescu, Schineni – Tutova
(Ibidem, p.254)

XIV. *Datini și credințe*

- Când cârâie pichirea noaptea, la trei zile se schimbă vremea.

- Când sar scânteii din foc, e semn că vin musafiri; câte scânteii sar, atâtea musafiri vin.

- În Vinerea Patimilor să nu scoți cuie, că necinstești Patimile Mântuitorului.

- Când vezi că se fac pe chirostii scânteii mici și multe, să știi că are să plouă.

- Când te mănânc urechile, e semn că va ploua o ploaie mare și mai mare sau mai mică după felul mâncării.

- Când te mănâncă în palma stângă, să știi că ai să iei parale, iar de va fi în stânga, ai să dai.

- Să nu strici cuiabar de rândunică, că îți pune foc casei.

- Să nu-ți tai unghiile luna, că-i rău de urât.

- Când îți cade un dinte, ieși afară și-l aruncă pe casă zicând: Cioară, cioară, na-ți un dinte de os și dă-mi unul de oțel (zi de trei ori).

- Marți să nu croești cămașa, că trăiești cât trăiește și ea.

- Ca să nu se scape copiii noaptea în pat, dă-le să mănânce coada porcului la Crăciun.

Frații Kahu

(Ibidem, p. 302)

XV. *Descântec de cârțiță (bube)*

Cârțiță bârțiță

Să vă uscați

Ca potcoavele cailor

Pozderia de cânepă
Ca trestia-n streșină
(Se zice de trei ori, cu trestia făcută cruce, se dă pe la
bube).

Schineni, Frații Kahu

(Ibidem, vol. V, p.346)

XVI. *Ghicatori*

„În mijlocul Prutului, stă cuiarul cucului”. (Buricul)
„Două palme de la gât în jos, doi de la un târg frumos”.
(Buricul)

„A mamei la a tatei și a tatei la a mamei.”
(Aria cu funia la par)

„Vârâiu mâna într-o găleată și găsii pe lelea lată.”
(Patlagica murată)

„Cine fuge și n-ajunge, cine stă și treaba-i merge.”
(Soarele și Pământul)

„Cine-i acela care-și face treaba numai noaptea.”
(Luna)

„Albă este, brânză nu-i
Rece este, gheață nu-i
Și se fierbe cu fasui.”

Schineni, V. I. Kahu

(Ibidem, vol. VII (1915), p. 146)

BIBLIOGRAFIE

A. Colecții de documente

- Anuarul Eparhiei Hușilor (A.E.H.), 1934, 1935, 1936, 1938.
- Catalogul documentelor moldovenești din arhiva națională a statului (CDM).
- Catalogul de documente din arhivele statului Iași, Moldova, vol. I.
- Condica lui Mavrocordat, Iași, 2008 (sub îngrijirea lui Corneliu Istrati).
- Direcția județeană a arhivelor naționale Vaslui – Fond Consilieratul argicol și Fond Episcopia Hușilor.
- Din tezaurul arhivistic vasluian, București, 1986.
- Documente privind istoria României (DIR), A. Moldova.
- Documenta Romaniae Historica (DRH), A. Moldova.
- Ion Creangă (Revistă de limbă, literatură și artă populară), Ediție anastatică, Vaslui, 2004.
- Miron Costin (Revistă de cercetări și mărturii istorice), Ediție anastatică, Iași, 2006.
- Moldova în epoca feudalismului, vollumul VII, partea I, Recensământul populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774, sub redacția lui P.V. Sovetov.
- Recensământul general al României, 1930, vol. II (sub îngrijirea lui Sabin Manuilă).
- Regulamentul Organic al Moldovei, Junimea, Iași, 2004.

- Tezaurul toponimic al României, Moldova, vol. I, partea I, partea a 2-a.

B. Lucrări speciale

- Antonovici Ioan - *Documente bârlădene*, vol. I-IV.
- *Mănăstirea Florești din plasa Similei*, București, 1916
- Brudiu Mihalache - *Paleoliticul superior și epipaleoliticul din Moldova*, Buc., 1974
- Brudiu Mihalache și Păpușoi Eugenia - *Cercetări paleolitice la Mălușteni*, Carpica, IV, 1971.
- Clapa Gheorghe - *Despre evangheliarul manuscris ce aparține schitului Ghireasca, parohia Mălușteni, Eparhia Hușilor, anul 7262 (1754) martie 26*, în *Elanul*, nr.43.
- Costin Clit,
- *Contribuții la istoricul schitului Ghireasca*, în *Acta Moldaviae Meridionalis (AMM)*, nr. XXVIII-XXIX, 2007-2008.
- *Un tablou eclesiastic inedit privind județele Tutova, Covurlui și Vaslui din Eparhia Hușilor*, în *Cronica Episcopiei Hușilor (CEH)*, nr. IX, 2003
- *Anii de zidire a bisericilor din ținutul istoric al Tutovei*, în *Elanul*, nr.34.
- *Shujitorii bisericilor din ținutul Tutova din 1880*, în *Elanul*, nr.64.
- *Un tablou eclesiastic inedit privind județul Tutova la 1880*, în *Elanul*, nr. 42.

- Codreanu Theodor - *Uricariul*, Iași, vol. VII, VIII, XV.
- Ghibănescu Gheorghe - *Surete și izvoade, Cuzeștii*, Iași, 1912.
- Istrati Corneliu - *Condica visteriei Moldovei din 1816*, Iași, 1979.
- Coman Ghenuță - *Murgeni*, Vaslui, 1973.
- *Statornicie, Continuitate*, București, 1980.
- *Noi cercetări arheologice cu privire la sec. V-XV în partea de sud a Moldovei*, în *Acta Moldaviae Meridionalis (AMM)*, I, 1979.
- Mihordea Viorel - *Relațiile agrare din secolul al XVIII-lea în Moldova*, București, 1968.
- Monu Elena - *Giuvăreștii*, în *Magazin istoric*, seria nouă, 1992.
- *Familia Costache. Istorie și genealogie*, Editura Sfera, 2012.
- Neculce Ion - *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Minerva, București, 1982.
- Pușcașu Voica-Maria, *Actul de ctitorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Vremea, 2001.
- Rotaru Marin și Gheorghe Gherghie – *Biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din satul Ghireasca, comuna Mălușteni*, *Elanul*, 22 mai, 2003.

- *Ghenuță Coman. O viață dedicată arheologiei*, Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2003.
- Rotaru Marin și Varvara Florin – *Ceramica prefeudală de la Sărățeni, comuna Murgeni*, Elanul, nr. 34.
 - Rugină Ion - *Contribuții monografice asupra comunei Schineni*, Elanul, nr.52-55.
 - Sion Constantin - *Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contimporane, Boierii moldoveni*, Editura Minerva, București, 1973.
 - Sion Ion T. - *Umbrărești – vatră milenară de istorie*, Focșani, 1999.
- *Costăcheștii (istorie și genealogie)*, în *ArhGen.*, II(VII), Editura Academiei, Iași, 1995.
 - Spinei Victor - *Realități etnice și politice în Moldova meridională în secolele X-XIII. Români și turanici*, Editura Junimea, Iași, 1985.
 - Stoicescu Nicolae - *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974.
 - Székely Maria Magdalena – *Sfetcnicii lui Petru Rareș*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2002.
 - Ungureanu Mihai Răzvan – *Marea arhondologie a boierilor Moldovei (1835-1856)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
 - Zaharia Nicolae, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Emilia Zaharia – *Așezări din Moldova. Din*

paleolitic până în secolul al XVIII-lea, București, 1970.

- Zaharia Petronel - *O genealogie de refăcut – familia Hâra*, în *ArhGen.*, 1994.
- Zugravu Constantin, Gâlea Tănase – *Contribuții la monografia comunei Țuțcani*, în *Elanul*, nr. 66.

- Gheorghe Gherghe și Sidonia Elena Diaconu – *Obștea de cumpărare „Igești-Lățești”*, în *Prutul*, anul IX, nr.1(46), iulie 2010.
- Gheorghe Gherghe și Marinel Baran – *Vânzarea moșiei Lățești*, în *Acta Moldaviae Meridionalis (AMM)*, XXX, vol. I, 2009.
- Gheorghe Gherghe și Mihaela Ghețău – *Islazul comunei Schineni*, AMM, XXXII, 2011.

ILUSTRĂȚII

Vedere din satul Lățești cu biserica Adormirea

Casă veche din Lățești

Fântână în Lățești

Casă veche din Sărățeni

Conacul „Juvara” din Sărățeni

Biserica „Sfinții Voievozi” din Lățești

Nașterea Domnului.
Icoană pe lemn din Biserica Sf. Voievozi

Maica Domnului, biserica „Sfinții Voievozi”

Sfântul Nicolae, biserica „Sfinții Voievozi”

Biserica Adormirea din Lățești (fost Sărățeni)

Clopotnița bisericii Adormirea din Lățești

Biserica nouă din Sărățeni

Biserica din Schineni

Pisania bisericii din Schineni

Piatră de mormânt din curtea bisericii din Schineni

Mormântul preotului Ilie Tufă

CUPRINS

Domnului profesor... cu dragoste !.....	6
Profesorul Gheorghe Gherghe.....	9
Introducere.....	12
Cadrul natural	15
Așezări atestate arheologic	16
SATELE DE PE SĂRATA	24
LUMEA DIN ZONĂ ÎN SECOLELE XV-XVI.....	29
LĂȚEȘTII.....	35
DRAGOMĂNEȘTII.....	40
SĂRĂȚENII.....	43
SCHINENI	52
SATELE DE PE ȘES	53
POPULAȚIA – oamenii satelor	59
Familia COSTACHE.....	70
Familia HÂRA.....	75
OAMENI DE PE VALEA SĂRATEI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA	77
BISERICI PE VALEA SĂRATEI	85
ORGANIZAREA ADMINISTRATIV TERITORIALĂ.....	111
REFORMA AGRARĂ ÎN SATUL LĂȚEȘTI	117

VÂNZAREA MOȘIEI LĂȚEȘTI.....	123
REFORMA AGRARĂ ÎN SATELE SĂRĂȚENI ȘI SCHINENI.....	144
ISLAZUL COMUNEI SCHINENI ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX-LEA	166
ETNOGRAFIE, FOLCLOR.....	179
BIBLIOGRAFIE	210
ILUSTRĂȚII	215

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L.
Bârlad – str. C. Hamangiu nr. 15